

JOURNAL OF EDUCATION AND SOCIAL DEVELOPMENT

วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม

Journal of Education and Social Development

ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 ปีการศึกษา 2555 (พฤศจิกายน 2555 - เมษายน 2556)

Vol. 8 No. 2 Academic Year 2012 (November 2012 - April 2013)

ISSN 1905-2693

วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม

Journal of Education and Social Development

ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 ปีการศึกษา 2555

(พฤศจิกายน 2555 - เมษายน 2556)

Vol. 8 No. 2 Academic Year 2012

(November 2012 - April 2013)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยทางการศึกษาและการพัฒนาสังคม

2. เพื่อเป็นสื่อกลางการแสดงความคิดเห็นเชิงวิชาการของคณาจารย์ นักวิชาการ และนิสิตนักศึกษาทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยบูรพา

3. เพื่อส่งเสริมการเสนอผลงานทางวิชาการด้านการศึกษาและการพัฒนาสังคมของนักวิชาการทั่วไปในรูปแบบบทความทางวิชาการและบทความพิเศษ

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ศีวรรณ ยอดนิล

มหาวิทยาลัยบูรพา

กองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชลี มาพุทธร

มหาวิทยาลัยบูรพา

ดร.นงเยาว์ เปรมกมลเนตร

สถาบันคลังสมองของชาติ

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเอื้อ มิตินทุต

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.ลำปาง แม่นมัตย์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ศาสตร์ เสาวคนธ์

ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง

มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สังคม ภูมิพันธ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เจ้าของ

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาการศึกษาและการพัฒนาสังคม

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ข้อเขียนหรือข้อคิดเห็นใดๆ ในวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม
เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน และเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนทั้งสิ้น
เจ้าของและคณะบรรณาธิการ ไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วยเสมอไป

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวิชาการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัตน์ ธรรมภรณ์

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

รองศาสตราจารย์ ดร.อำพัน พรหมบุตร

นักวิชาการอิสระ ข้าราชการบำนาญ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

รองศาสตราจารย์ชาวี มณีศรี

มหาวิทยาลัยบูรพา

รองศาสตราจารย์ ดร.อารมณ เพชรชื่น

โครงการพัฒนาศักยภาพครูเพื่อเป็น

ผู้นำการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอน

วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ สสวท.

ดร.พัศนีย์ พิศาลรัตน์คุณ

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ดร.นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์

นักวิชาการอิสระ ข้าราชการบำนาญ

กระทรวงมหาดไทย

รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ แจ่มกระจ่าง

มหาวิทยาลัยบูรพา

ดร.โกมล จันทวงษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ในพระราชูปถัมภ์ ศูนย์สระแก้ว

ดร.ธ.ธง พวงสุวรรณ

มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

รองศาสตราจารย์ ดร.ลำปาง แม่นมัตย์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สำนักงาน

สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131
โทร. 038-102-067-8
Fax: 038-102-003
038-391-043

กำหนดออก

ปีละ 2 ฉบับ

ค่าสมาชิกวารสาร

ปีละ 150 บาท (รวมค่าส่ง)

การส่งต้นฉบับบทความ

ติดต่อส่งต้นฉบับได้ที่
กองบรรณาธิการวารสารการศึกษาและ
การพัฒนาสังคม
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

การสมัครเป็นสมาชิก

ยื่นใบสมัครสมาชิก พร้อมเงินสดหรือ
ธนาคัตติสั่งจ่าย ปทฝ.มหาวิทยาลัยบูรพา
ในนาม นางศรีวรรณ ยอดนิล
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

บทบรรณาธิการ

วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคมฉบับปีที่ 8 ฉบับที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2555 ภาคเรียนที่ 2 (พฤศจิกายน 2555 – เมษายน 2556) นำเสนอบทความวิชาการ และบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการพัฒนาสังคมโดยเนื้อหาของฉบับนี้ประกอบด้วยบทความวิชาการ 1 เรื่อง ได้แก่ บทความเรื่อง พลังงานทดแทนสำหรับงานอุตสาหกรรมในอนาคต (Alternative energy for industrial work in future) และบทความวิจัยอีกจำนวน 8 เรื่อง อาทิ เช่น การพัฒนาการบริหารอาชีวศึกษาของผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน, ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1, รูปแบบการใช้ชุมชนเป็นฐานในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก, ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ ตำบลชากพง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดระยอง, การศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต1 และบทความวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูโดยหลักธรรมพุทธศาสนาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นต้น ซึ่งบทความวิจัยเหล่านี้เป็นองค์ความรู้ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านที่สนใจและศึกษาค้นคว้าในประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับบทความวิจัยดังกล่าวอีกทั้งเป็นแนวทางในการค้นคว้าวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อไป กองบรรณาธิการวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคมจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความต่างๆ เหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกและผู้อ่านทุกท่าน

ท้ายที่สุดนี้กองบรรณาธิการวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคมขอขอบคุณผู้เขียนบทความ ผู้ประเมินบทความ และสมาชิกผู้อ่านทุกท่านที่ให้การสนับสนุนวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคมด้วยดีตลอดมา

รองศาสตราจารย์ดร.ศรีวรรณ ขอดนิล

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทบรรณาธิการ

บทความวิชาการ

พลังงานทดแทนสำหรับงานอุตสาหกรรมในอนาคต (ดร.ไชยยงค์ ถาวระวรรณ)	5
--	---

บทความวิจัย

การพัฒนาการบริหารอาชีวศึกษาของผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน (ดร.เกรียงศักดิ์ บุญญา)	22
---	----

ปัญหาและแนวทางพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 (พระมหาสิทธิศักดิ์ ปรีกุล, ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์)	35
---	----

การพัฒนารูปแบบการสอนอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยชนชาติ ยูนนาน ตามแนวการสอนแบบ ACTIVE Reading และหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Yang Lizhou, ดร.วิมลรัตน์ จตุรานนท์, ดร.สุนทร บำเรอราช)	46
--	----

รูปแบบการใช้ชุมชนเป็นฐานในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก (พิทยุตม์ กงกุล, ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์)	58
---	----

ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ ตำบลชากพง อำเภอกาบัง จังหวัดระยอง (วิมล จันทรประภาพร, ดร.เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม)	70
---	----

การศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 (อรุณศรี อ้ายมาศน้อย, ดร.จินดา ศรีญาณลักษณ์)	84
--	----

ความคิดเห็นของครูในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แม่ฮ่องสอน เขต 2 ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะ ประจำสายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สุรินทร์ วิมาลัย, ดร.จินดา ศรีญาณลักษณ์, ดร.เจตนา เมืองมูล)	97
--	----

ศึกษาการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา (วัชร มั่นถาวรวงศ์, ดร.มานพ แจ่มกระจ่าง)	112
---	-----

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยหลักธรรมพุทธศาสนาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ (อานวย บุญศรี, ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล)	124
--	-----

วรรณกรรมวิจารณ์

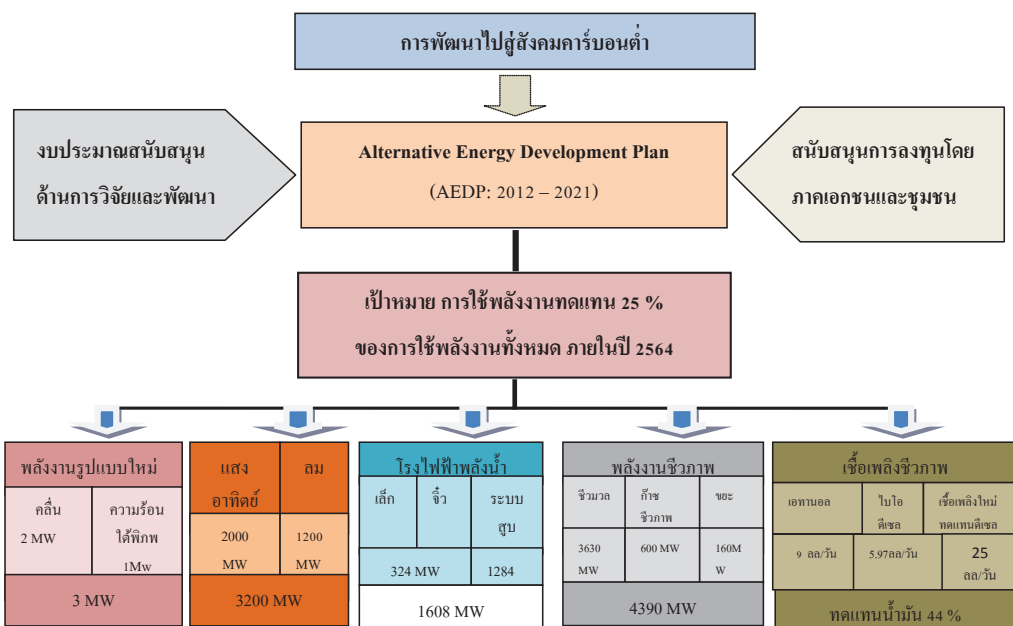
สอนเก่ง สอนเป็น (ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล)	141
--	-----

พลังงานทดแทนสำหรับงานอุตสาหกรรมในอนาคต (Alternative Energy for Industrial Work in Future)

ดร.ไชยันต์ ถาวรรณณ์*

ประเทศไทยต้องพึ่งพาการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศเป็นหลัก โดยมีสัดส่วนการนำเข้าน้ำมันสูงถึงร้อยละ 80 ของปริมาณการใช้น้ำมันทั้งหมดภายในประเทศและยังมีแนวโน้มจะสูงขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากไม่สามารถเพิ่มปริมาณการผลิตน้ำมันในประเทศได้ทันต่อความต้องการใช้งาน การพัฒนาพลังงานทดแทนจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยบรรเทาและลดการนำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิงและพลังงานชนิดอื่น และยังช่วยกระจายความเสี่ยงในการจัดหาเชื้อเพลิงเพื่อการผลิตไฟฟ้าของประเทศ ซึ่งเดิมต้องพึ่งพาก๊าซธรรมชาติเป็นหลัก ถือเป็นหนึ่งในเชื้อเพลิงเป้าหมายที่คาดว่าจะสามารถนำมาใช้ในการผลิตไฟฟ้าทดแทนก๊าซธรรมชาติ โดยเฉพาะพลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม พลังงานน้ำ พลังงานมวลชีวภาพ และหากพลังงานทดแทนเหล่านี้มีต้นทุนถูกและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง ก็อาจพัฒนาให้เป็นพลังงานหลักในการผลิตไฟฟ้าสำหรับประเทศไทยในอนาคต

ปัจจุบันรัฐบาลได้มอบหมายให้กระทรวงพลังงานจัดทำแผนการพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก 25 % ใน 10 ปี (พ.ศ.2555-2564) หรือ Alternative Energy Development Plan : AEDP (2012 – 2021) เพื่อกำหนดกรอบและทิศทางการพัฒนาพลังงานทดแทนของประเทศโดยกระทรวงพลังงานได้พยากรณ์ความต้องการพลังงานในอนาคตของประเทศ โดยในปี 2564 คาดว่าจะมีความต้องการ 99,838 ktoe. จากปัจจุบัน 71,728 ktoe. โดยแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย พ.ศ. 2553 – 2573 และแผนการพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. 2555 – 2564 ได้กำหนดให้มีสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนเพิ่มขึ้นจาก 7,413 ktoe. ในปี 2555 เพิ่มขึ้นเป็น 25,000 ktoe. ในปี 2564 หรือคิดเป็น 25 % ของการใช้พลังงานรวมทั้งหมด

ตามแผนพัฒนาและส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน 10 ปี ระหว่าง พ.ศ.2555-2564 มีแผนที่จะให้มีการใช้พลังงานทดแทน มีการศึกษาและพัฒนาพลังงานทดแทนเป็นการศึกษา ค้นคว้า ทดสอบ พัฒนาและสาธิต ตลอดจนส่งเสริมและเผยแพร่พลังงานทดแทน ซึ่งเป็นพลังงานที่สะอาดไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและเป็นแหล่งพลังงานที่มีในท้องถิ่น เช่น พลังงานลม พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานชีวมวล และอื่นๆ เพื่อให้มีการผลิตและการใช้ประโยชน์อย่างแพร่หลายมีประสิทธิภาพ และมีความเหมาะสมทั้งทางเทคนิค เศรษฐกิจ และสังคม

สำหรับผู้ใช้ในเมืองและชนบท ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าและพัฒนาพลังงานทดแทน รวมถึงการพัฒนาเครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์เพื่อการใช้งานมีประสิทธิภาพสูงสุดด้วย การศึกษาและพัฒนาพลังงานทดแทนเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานพลังงานทดแทน ซึ่งมีโครงการที่เกี่ยวข้องโดยตรงภายใต้แผนงานนี้คือโครงการศึกษาวิจัยด้านพลังงาน และมีความเชื่อมโยงกับแผนงานพัฒนาชนบทในโครงการจัดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าประเภทเตาด้วยเซลล์แสงอาทิตย์ สำหรับหมู่บ้านชนบทที่ไม่มีไฟฟ้า โดยการศึกษาและพัฒนาพลังงานทดแทนเป็นการดำเนินงานในเชิงกว้าง เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีพลังงานทดแทน ทั้งในด้านวิชาการ เชิงทฤษฎีและอุปกรณ์เครื่องมือทดลองและการทดสอบ รวมถึงการส่งเสริมและเผยแพร่ ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนและรองรับความพร้อมในการจัดตั้งโครงการใหม่ๆ เมื่อโครงการที่เสร็จสิ้นแล้วได้นำผลไปดำเนินการส่งเสริมเผยแพร่ และการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม

ทำไมต้องใช้พลังงานทดแทน ความเป็นจริงก็คือในระยะสั้นการผลิตไฟฟ้าในระดับใหญ่จะต้องพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิลอยู่ แต่ในระยะยาวอาจจะต้องพึ่งพาพลังงานนิวเคลียร์ ลีเรย์มอน (Lee Raymand) ซีอีโอของบริษัทเอ็กซอนโมบิล (Exxon) กล่าวไว้กับผู้สื่อข่าวของนิตยสารนิวส์วีคแสดงให้เห็นว่าจำเป็นต้องใช้พลังงานจากแหล่งอื่นๆ เพื่อเป็นการทดแทนจากพลังงานจากน้ำมันดิบ

แม้ว่าพลังงานนิวเคลียร์จะเป็นพลังงานที่น่ากลัวของประชาชนอยู่มาก ดังนั้นพลังงานทดแทนจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ในการนำมาใช้เพื่อเป็นพลังงานในการขับเคลื่อนธุรกิจอุตสาหกรรม ซึ่งมีเหตุผลสนับสนุนความจำเป็นที่ต้องใช้พลังงานทดแทน คือ

1. กฎหมายด้านพลังงาน นโยบายและยุทธศาสตร์ด้านพลังงานของรัฐบาลจะเป็นตัวบังคับในภาคอุตสาหกรรมหันมาหาพลังงานทดแทนมากขึ้น ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาลังงานของประเทศกำหนดไว้ 3 ยุทธศาสตร์ กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน. (2552)

1.1 เร่งใช้เชื้อเพลิงอื่นแทนน้ำมัน และใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การจัดหาแหล่งพลังงาน

1.3 การสร้างมูลค่าเพิ่มให้ทรัพยากรพลังงาน

นอกจากนี้ยังมีกฎหมายเกี่ยวกับอาคารควบคุม และโรงงานควบคุมที่ต้องมีมาตรการอนุรักษ์พลังงานตามกฎหมาย เช่น พระราชกฤษฎีกากำหนดอาคารควบคุม พ.ศ.2538 พระราชบัญญัติส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ.2535 ทำให้การใช้พลังงานทดแทนเป็นทางเลือกหนึ่งในการกำหนดเป็นมาตรการอนุรักษ์พลังงานของอุตสาหกรรม

2. สถานการณ์ด้านพลังงาน ในปัจจุบันจากสถานการณ์สงครามความขัดแย้งที่มีความรุนแรงกระจายไปทั่วภูมิภาคในโลก โดยเฉพาะพื้นที่ตะวันออกกลาง ซึ่งเป็นแหล่งน้ำมันดิบแหล่งใหญ่ของโลก ประกอบกับสถานการณ์แข่งขันทางอุตสาหกรรมและการเก็งกำไรของนักลงทุน รวมทั้งการขยายตัวทางอุตสาหกรรมของประเทศ ทำให้ความต้องการพลังงานน้ำมันมีสูงมาก และมีแนวโน้มว่าจะสูงขึ้น ดังนั้นในอนาคตหากไม่หาแหล่งพลังงานอื่นๆ ทดแทน แม้มีเงินมากมายเท่าใดก็ไม่อาจหาน้ำมันมาใช้ได้อีกต่อไป การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และการใช้พลังงานทดแทนจึงเป็นทางรอดของภาคอุตสาหกรรมในการลดต้นทุนการผลิต

3. สำนักแห่งความรับผิดชอบ ประเทศไทยเป็นประเทศผู้บริโภคน้ำมันไม่ใช่ประเทศผู้ผลิตน้ำมัน การใช้พลังงานทดแทนเป็นทางเลือกหนึ่งที่ก่อประโยชน์ต่อตนเอง และส่วนรวม หากคนไทยทุกคนมีความสำนึกรับผิดชอบต่อปัญหาและวิกฤตพลังงานของชาติ อนาคตของประเทศไทยต้องไปรอดอย่างแน่นอน นอกจากนี้ผลกระทบของการใช้พลังงานด้านต่าง ๆ ส่งผลต่อธรรมชาติและคามอยู่รอดของมนุษยชาติอย่างคาดไม่ถึง เช่น ภาวะเรือนกระจก สถานการณ์โลกร้อน การเกิดพายุที่มีขนาดใหญ่มากขึ้น และจำนวนความถี่สูงขึ้น ความแปรปรวนของธรรมชาติและทรัพยากร ล้วนมีผลพวงเกี่ยวเนื่องกันทั้งสิ้น

ในประเทศไทยมีผู้ผลิตไฟฟ้าจากเอกชนแหล่งแห่งผลิตกระแสไฟฟ้าขายให้กับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย มีทั้งผู้ผลิตไฟฟ้ารายใหญ่ (Independence Power Producer : IPP) ผู้ผลิตไฟฟ้ารายเล็ก (Small Power Producer : SPP) และผู้ผลิตไฟฟ้ารายเล็กมาก (Very Small Power Producer : VSPP) ซึ่งในปัจจุบันต่างมุ่งเน้นที่จะผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทดแทนแทบทั้งสิ้นรวมไปถึงภาคอุตสาหกรรมและชุมชนต่าง ๆ ก็เริ่มตระหนักถึงภาวะการณ้ขาดแคลนเชื้อเพลิง จึงเริ่มผลิตไฟฟ้าใช้ขึ้นเองจากพลังงานทดแทน

พลังงานทดแทน (Alternative energy) หมายถึง พลังงานที่นำมาใช้แทนน้ำมันเชื้อเพลิง และแก๊สธรรมชาติ สามารถแบ่งตามแหล่งที่ได้มาออกเป็น 2 ประเภท คือ พลังงานทดแทนจากแหล่งที่ใช้แล้วหมดไป เรียกว่า พลังงานสิ้นเปลือง (Nonrenewable energy) ได้แก่ ถ่านหิน แก๊สธรรมชาติ นิวเคลียร์ หินน้ำมันและทรายน้ำมัน เป็นต้น และพลังงานทดแทนอีกประเภทหนึ่งเป็นแหล่งพลังงานที่ใช้แล้วสามารถหมุนเวียนมาใช้ได้ อีก เรียกว่า พลังงานหมุนเวียน (Renewable energy) ได้แก่ แสงอาทิตย์ ลม ชีวมวล น้ำ และไฮโดรเจน เป็นต้น พลังงานทดแทนหมุนเวียน เป็นพลังงานที่สะอาดไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และเป็นแหล่งพลังงานที่มีอยู่ในท้องถิ่น การพัฒนาพลังงานทดแทนเป็นการศึกษาค้นคว้า

ทดสอบ พัฒนา และสาธิต ตลอดจนส่งเสริมและเผยแพร่เพื่อให้มีการผลิตและการใช้ประโยชน์อย่างแพร่หลายมีประสิทธิภาพ และมีความเหมาะสมทั้งทางด้านเทคนิค เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งจำแนกประเภทของพลังงานทดแทนที่นิยมใช้แพร่หลายในการผลิตไฟฟ้า

ในปี 2555 ประเทศไทยใช้พลังงานทดแทนเพียง 18.20 % ของพลังงานทั้งหมด เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าเพียง 1.8% โดยที่พลังงานแสงอาทิตย์ และเชื้อเพลิงชีวภาพ เพิ่มขึ้น 23% แต่พลังงานจาก ฟืน ถ่าน แกลบ และวัสดุเหลือใช้ทางเกษตร โดยนำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงดั้งเดิม มีอัตราลดลง 10% (อาจเป็นเพราะมวลชีวภาพดังกล่าวถูกแปรรูปไปเป็นเชื้อเพลิงชีวภาพไปแล้ว) ดังต่อไปนี้

พลังงานแสงอาทิตย์

พลังงานแสงอาทิตย์ เป็นพลังงานหมุนเวียนที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างไม่สิ้นสุด และมีลักษณะกระจายไปยังผู้ใช้โดยตรง และเป็นพลังงานที่สะอาดปราศจากมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม โดยปกติประชาชนใช้พลังงานแสงอาทิตย์ตามธรรมชาติในชีวิตประจำวัน

หลายปีที่ผ่านมา เทคโนโลยีพลังงานแสงอาทิตย์ได้รับการพัฒนาจนถึงระดับการนำไปใช้งานจริง อย่างไรก็ตามการนำอุปกรณ์พลังงานแสงอาทิตย์มาใช้ยังมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องรู้ถึงศักยภาพพลังงานแสงอาทิตย์ของบริเวณที่จะใช้งานด้วย ศักยภาพพลังงานแสงอาทิตย์ของพื้นที่แห่งหนึ่งจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปริมาณรังสีดวงอาทิตย์ที่ตกกระทบพื้นที่นั้น ถ้าบริเวณใดที่ได้รับรังสีดวงอาทิตย์มาก ก็จะมีศักยภาพในการนำพลังงานแสงอาทิตย์มาใช้สูง การใช้พลังงานแสงอาทิตย์ที่ต้องใช้อุปกรณ์รวมแสง เซลล์แสงอาทิตย์จึงเป็นสิ่งที่ประดิษฐ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ชนิดหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ผลิตไฟฟ้า เนื่องจากสามารถเปลี่ยนเซลล์แสงอาทิตย์ให้เป็นพลังงานไฟฟ้าได้โดยตรง เซลล์แสงอาทิตย์ส่วนใหญ่ผลิตจากสารกึ่งตัวนำประเภทซิลิคอน และมีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงพลังงานแสงอาทิตย์ให้เป็นพลังงาน

ไฟฟ้าได้สูงถึงร้อยละ 22 จากการที่ประเทศไทยตั้งอยู่บริเวณใกล้เส้นศูนย์สูตร จึงได้รับพลังงานจากแสงอาทิตย์ในเกณฑ์สูง โดยเฉลี่ยจะได้รับพลังงานทั่วประเทศประมาณ 4 ถึง 4.5 กิโลวัตต์ชั่วโมงต่อตารางเมตรต่อวัน ประกอบด้วยพลังงานจากรังสีตรง (Direct radiation) ประมาณร้อยละ 50 ส่วนที่เหลือเป็นพลังงานรังสีกระจาย

(Diffused radiation) ซึ่งเกิดจากละอองน้ำในอากาศ ซึ่งมีปริมาณสูงกว่าบริเวณที่ห่างจากเส้นศูนย์สูตรออกไปทั้งแนวเหนือ-ใต้ ปัจจุบันประเทศไทยมีการผลิตไฟฟ้าจากเซลล์แสงอาทิตย์จำนวนมาก มีตั้งแต่ขนาดใหญ่ ได้แก่ โรงไฟฟ้าจนถึงขนาดเล็กตามบริษัทและอาคารบ้านเรือนต่าง ๆ

ภาพที่ 1 เซลล์แสงอาทิตย์ที่ติดตั้งบนอาคารสำนักงาน (ชาย ชิวเกียรติ และชนานัญ บัวเขียว, 2543)

ต้นทุนในการผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์แบ่งเป็น 3 ส่วนหลัก ๆ คือ

ส่วนที่หนึ่ง Solar Field ทำหน้าที่รับพลังงานแสงอาทิตย์เปลี่ยนเป็นพลังงานความร้อน ซึ่งเป็นส่วนที่ลงทุนสูงที่สุดประมาณร้อยละ 70 ส่วนที่สองคือ Storage Tank ทำหน้าที่เก็บพลังงานความร้อนเพื่อนำมาใช้ในช่วงเวลาที่ไม่ได้มีแสงอาทิตย์ ส่วนนี้มีอัตราการลงทุนร้อยละ 5 และส่วนสุดท้ายคือ Power Cycle ทำหน้าที่ผลิตกระแสไฟฟ้า ส่วนนี้มีอัตราการลงทุนร้อยละ 25 ถึงแม้ต้นทุนในการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์จะไม่ถูก แต่จัดเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าในระยะยาว

เซลล์แสงอาทิตย์

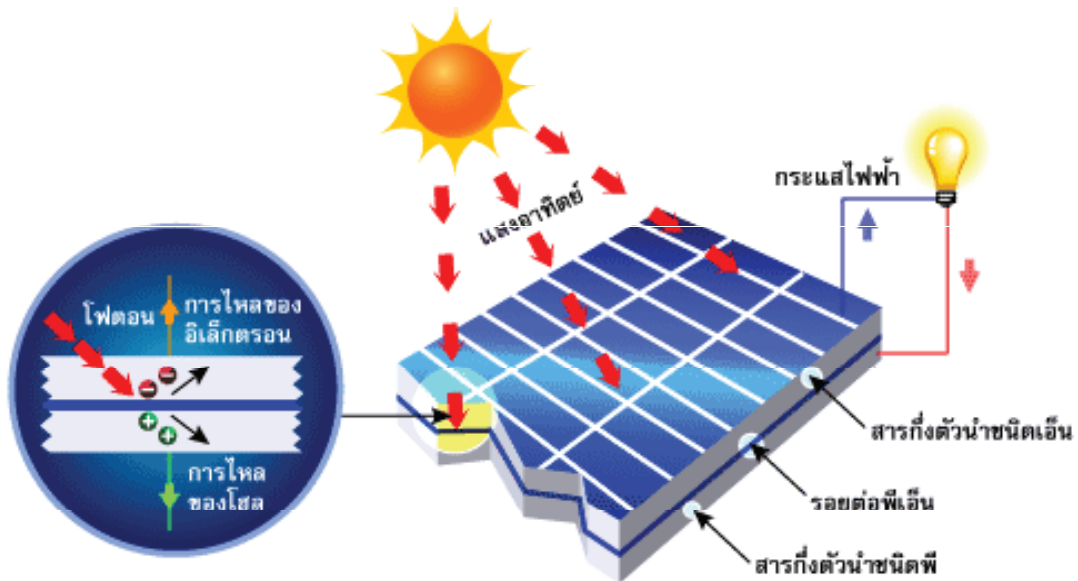
เซลล์แสงอาทิตย์ (Solar cell) เป็นสิ่งประดิษฐ์ที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นอุปกรณ์สำหรับการเปลี่ยนพลังงานแสงให้เป็นพลังงานไฟฟ้า โดยการนำสารกึ่งตัวนำ เช่น ซิลิคอน ซึ่งมีราคาถูกที่สุดและมีมากที่สุดบนพื้นโลกนำมาผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ผลิตให้เป็นแผ่นบางบริสุทธิ์ และในขณะที่มีแสงตกกระทบบนแผ่นเซลล์รังสีของแสงที่มีอนุภาคของพลังงานประกอบ ที่เรียกว่า Photon จะถ่ายเทพลังงานให้กับ Electron ในสารกึ่งตัวนำ จนมีพลังงานมากพอที่จะกระโดดออกมาจากแรงดึงดูดของ Atom และสามารถเคลื่อนที่ได้อย่างอิสระ ดังนั้นเมื่อ Electron มีการเคลื่อนที่ครบวงจรก็จะทำให้เกิดไฟฟ้ากระแสตรงขึ้น

ในระยะแรกเซลล์แสงอาทิตย์ส่วนใหญ่จะใช้สำหรับโครงการด้านอวกาศ ดาวเทียมหรือยานอวกาศที่ส่งจากพื้นโลกไปโคจรในอวกาศ ก็ใช้แผงเซลล์แสงอาทิตย์เป็นแหล่งกำเนิดพลังไฟฟ้า ต่อมาจึงได้มีการนำเอาแผงเซลล์แสงอาทิตย์มาใช้บนพื้นโลก เช่น ในปัจจุบันเซลล์แสงอาทิตย์ในยุคแรก ๆ ส่วนใหญ่จะมีสีเทาดำ แต่ปัจจุบันได้มีการพัฒนาให้เซลล์แสงอาทิตย์มีสีต่าง ๆ กันไปเพื่อความสวยงาม เช่น แดง น้ำเงิน เขียว ทอง เป็นต้น

โครงสร้างของเซลล์แสงอาทิตย์

โครงสร้างที่นิยมมากที่สุด ได้แก่ รอยต่อพีเอ็นของสารกึ่งตัวนำ สารกึ่งตัวนำที่ราคาถูกที่สุดและมีมากที่สุดบนโลก คือ ซิลิคอน จึงถูกนำมาสร้างเซลล์แสงอาทิตย์ โดยนำซิลิคอนมาถูกลง และผ่านขั้นตอนการหลักการทำงานทั่วไปของเซลล์แสงอาทิตย์

ทำให้บริสุทธิ์จนกระทั่งทำให้เป็นผลึก จากนั้นนำมาผ่านกระบวนการแพร่ซึมสารเจือปนเพื่อสร้างรอยต่อพีเอ็น โดยเมื่อเติมสารเจือฟอสฟอรัสจะเป็นสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็น (เพราะนำไฟฟ้าด้วยอิเล็กตรอนซึ่งมีประจุลบ) และเมื่อเติมสารเจือโบรอนจะเป็นสารกึ่งตัวนำชนิดพี (เพราะนำไฟฟ้าด้วยโฮลซึ่งมีประจุบวก) ดังนั้น เมื่อนำสารกึ่งตัวนำชนิดพีและเอ็นมาต่อกัน จะเกิดรอยต่อพีเอ็นขึ้น โครงสร้างของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดซิลิคอน อาจมีรูปร่างเป็นแผ่นวงกลมหรือสี่เหลี่ยมจัตุรัส ความหนา 200-400 ไมครอน (0.2-0.4 มม.) ผิวด้านรับแสงจะมีชั้นแพร่ซึมที่มีการนำไฟฟ้า ขั้วไฟฟ้าด้านหน้าทีรับแสงจะมีลักษณะคล้ายก้างปลาเพื่อให้ได้พื้นที่รับแสงมากที่สุด ส่วนขั้วไฟฟ้าด้านหลังเป็นขั้วโลหะเต็มพื้นผิว

เมื่อมีแสงอาทิตย์ตกกระทบเซลล์แสงอาทิตย์ จะเกิดการสร้างพาหะนำไฟฟ้าประจุลบและบวกขึ้น ได้แก่ อิเล็กตรอน และโฮล โครงสร้างรอยต่อพีเอ็นจะทำหน้าที่สร้างสนามไฟฟ้าภายในเซลล์ เพื่อแยกพาหะนำไฟฟ้าชนิดอิเล็กตรอนไปที่ขั้วลบ และพาหะนำไฟฟ้าชนิดโฮลไปที่ขั้วบวก (ปกติที่ฐาน จะใช้สารกึ่งตัวนำชนิดพี ขั้วไฟฟ้าด้านหลังจึงเป็นขั้วบวก ส่วนด้านรับแสงใช้สารกึ่งตัวนำ

ชนิดเอ็น ขั้วไฟฟ้าจึงเป็นขั้วลบ) ทำให้เกิดแรงดันไฟฟ้าแบบกระแสตรงที่ขั้วไฟฟ้าทั้งสอง เมื่อต่อให้ครบวงจร ไฟฟ้าจะเกิดกระแสไฟฟ้าไหลขึ้น

ตัวอย่าง

เซลล์แสงอาทิตย์ ชนิดซิลิคอนที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 นิ้ว จะให้กระแสไฟฟ้าประมาณ 2-3 แอมแปร์ และให้แรงดันไฟฟ้าวงจรเปิดประมาณ 0.6 โวลต์

เนื่องจากกระแสไฟฟ้าที่ได้จากเซลล์แสงอาทิตย์ไม่มากนัก ดังนั้นเพื่อให้ได้กำลังไฟฟ้ามากเพียงพอสำหรับใช้งาน จึงมีการนำเซลล์แสงอาทิตย์หลายๆ เซลล์มาต่อกันเป็นเรียกว่า แผงเซลล์แสงอาทิตย์ (Solar Modules) ลักษณะการต่อแผงเซลล์แสงอาทิตย์ขึ้นอยู่กับความต้องการกระแสไฟฟ้าหรือแรงดันไฟฟ้า

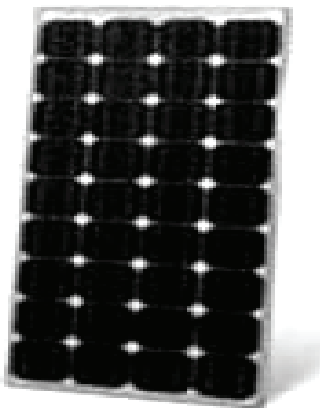
- การต่อแผงเซลล์แสงอาทิตย์แบบขนานจะทำให้ได้กระแสไฟฟ้าเพิ่มมากขึ้น
- การต่อแผงเซลล์แสงอาทิตย์แบบอนุกรมจะทำให้ได้แรงดันไฟฟ้าสูงขึ้น

เซลล์แสงอาทิตย์สามารถแบ่งได้เป็น 2

ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. เซลล์แสงอาทิตย์ที่ทำจากซิลิคอน แบ่งตามลักษณะของรูปผลึกได้เป็น 3 รูปแบบคือ แบบผลึกเดี่ยว (Single crystalline) แบบผลึกรวม (Polycrystalline) และแบบไม่มีรูปผลึก (Amorphous) ซึ่งบางครั้งอาจเรียกว่า เซลล์แสงอาทิตย์แบบฟิล์มบาง (Thin Film Solar cell)

1.1 เซลล์แสงอาทิตย์แบบผลึกเดี่ยว (Single crystalline) ทำจากแท่งซิลิคอนบริสุทธิ์ 99.99 % มีรูปร่างเป็นวงกลมเส้นผ่าศูนย์กลาง 5 นิ้วขึ้นไป มีขั้นตอนในการผลิตยุ่งยากซับซ้อนทำให้มีราคาสูง

เซลล์แสงอาทิตย์แบบผลึกเดี่ยว (Single crystalline)

1.2 เซลล์แสงอาทิตย์แบบผลึกรวม (Polycrystalline Silicon) มีรูปร่างเป็นแผ่นสี่เหลี่ยมจัตุรัสด้านละ 5 นิ้วขึ้นไป มีการพัฒนาการผลิตจนมีประสิทธิภาพสูงกว่า 14 % มีราคาถูกกว่าแบบผลึกเดี่ยว อายุการใช้งานมากกว่า 20 ปี เป็นที่นิยมใช้มากที่สุดในขณะนี้

เซลล์แสงอาทิตย์แบบผลึกรวม (Polycrystalline Silicon)

1.3 เซลล์แสงอาทิตย์แบบไม่มีรูปผลึก (Amorphous Silicon) มีขั้นตอนการผลิตง่ายกว่าและถูกกว่าแบบอื่น ๆ ใช้ในที่ที่มีแสงน้อยได้ดี นิยมใช้ในเครื่องคิดเลข มีลักษณะสีม่วงน้ำตาล มีความบางเบา ผลิตให้เป็นพื้นที่เล็กหรือใหญ่หลายตารางเมตรได้ใช้ธาตุซิลิคอนทำให้เป็นฟิล์มบางเพียง 0.5 ไมครอน มีประสิทธิภาพสูงกว่า 14 % อายุการใช้งานมากกว่า 10 ปี

เซลล์แสงอาทิตย์แบบไม่มีรูปผลึก (Amorphous Silicon)

2. เซลล์แสงอาทิตย์ที่ทำจากสารประกอบ เช่น สารประกอบแกลเลียมอาร์เซไนด์ แกลเลียมเทลลูไรด์ คอปเปอร์อินเดียมไดอาร์เซไนด์ เป็นต้น ซึ่งมีทั้งแบบผลึกเดี่ยว และผลึกรวม ส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพสูง ข้อเสียของเซลล์ชนิดนี้คือ มีราคาแพง บางชนิดทำจากสารที่เป็นพิษต่อสภาวะแวดล้อม และยังมีปัญหาเรื่องอายุการใช้งานอีกด้วย

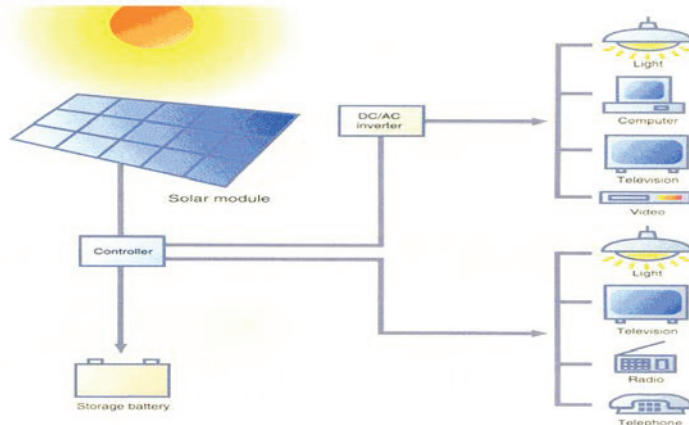
ในปัจจุบันได้มีการวิจัยพัฒนา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์ให้สูงขึ้น เช่น การเคลือบวัสดุลดการสะท้อนแสงที่ผิวหน้า การทำพื้นผิวของเซลล์แสงอาทิตย์ ให้ขรุขระเพื่อเพิ่มพื้นที่รับแสง และการสร้างเซลล์แสงอาทิตย์แบบซ้อนกัน (Tandem Solar Cell) ซึ่งมีผลให้เซลล์แสงอาทิตย์มีประสิทธิภาพขึ้นกว่าเดิมอีกร้อยละ 2-5

การผลิตไฟฟ้าด้วยแสงอาทิตย์

ส่วนประกอบที่สำคัญในการผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์ประกอบด้วย

1. Solar cell module เป็นการนำเซลล์มาต่อขนานกันเพื่อให้กระแสไฟฟ้ามาก หรืออนุกรมเพื่อให้ได้แรงดันไฟฟ้าสูงขึ้น มักจะถูกออกแบบให้อยู่ในกรอบอลูมิเนียมสี่เหลี่ยม ที่เรียกว่า Photovoltaic Module เพื่อให้ง่ายต่อการติดตั้งใช้งาน การติดตั้งแผงเซลล์ควรติดตั้งในที่โล่ง ไม่อยู่ใกล้ที่เกิดฝุ่น ควรตั้งเอียงประมาณ 10 – 15 องศาจากแนวราบ โดยหันหน้าไปทางทิศเหนือหรือใต้เข้าหาดวงอาทิตย์ เพื่อให้ได้รับแสงตลอดทั้งวัน

Stand-Alone System

2. Charge controller เป็นอุปกรณ์ควบคุมการประจุไฟฟ้าที่ได้จากเซลล์แสงอาทิตย์ไปเก็บไว้ในแบตเตอรี่ในช่วงกลางวัน แล้วนำไฟฟ้าไปใช้งานในช่วงกลางคืน อาจมีคุณสมบัติอื่นๆ เพิ่มเติม เช่นหยุดการประจุไฟฟ้าเมื่อแบตเตอรี่เต็ม หรือระบบจะตัดการจ่ายไฟเมื่อแรงดันไฟฟ้าต่ำกว่าที่ตั้งไว้ ระบบเปิดปิดอัตโนมัติ (เมื่อมีแสงอาทิตย์จะตัดสวิตช์) ระบบป้องกันความเสียหายเมื่อวงจรควบคุมมีอุณหภูมิสูง หรือมีหลอดไฟแสดงสถานะการทำงานของระบบ

3. Inverter แปลงไฟฟ้ากระแสตรงให้เป็นกระแสสลับตามขนาดที่เครื่องใช้ไฟฟ้าต้องการมี ทั้งแบบ Standalone แบบ Grid connected แบบ Grid connected with battery backup ต้องเลือกใช้ให้เหมาะกับงาน โดยคำนึงถึงขนาดและประสิทธิภาพด้วย

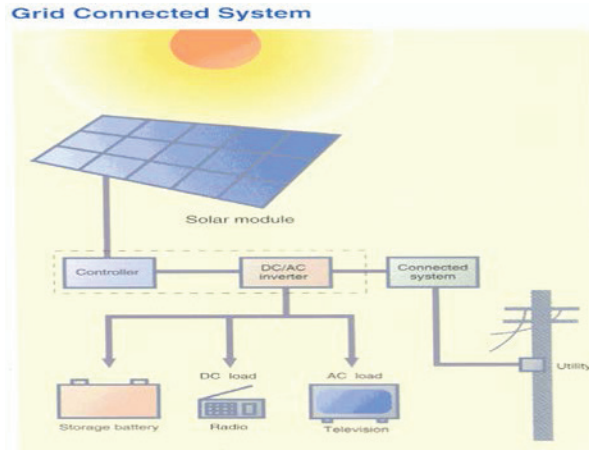
4. Battery เป็นอุปกรณ์เก็บพลังงานไฟฟ้ากระแสตรงไว้ใช้ในเวลาที่ต้องการ เช่น ในช่วงกลางคืน

การผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์แบ่งออกเป็น 3 ระบบ คือ

1. การผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์แบบอิสระ (PV Stand alone system) เป็นระบบผลิตไฟฟ้าที่ได้รับการออกแบบสำหรับใช้งานในพื้นที่ชนบทที่ไม่มีระบบสายส่งไฟฟ้า อุปกรณ์ระบบที่สำคัญประกอบด้วยแผงเซลล์แสงอาทิตย์ อุปกรณ์ควบคุมการประจุแบตเตอรี่ แบตเตอรี่ และอุปกรณ์เปลี่ยนระบบไฟฟ้ากระแสตรงเป็นไฟฟ้ากระแสสลับแบบอิสระ

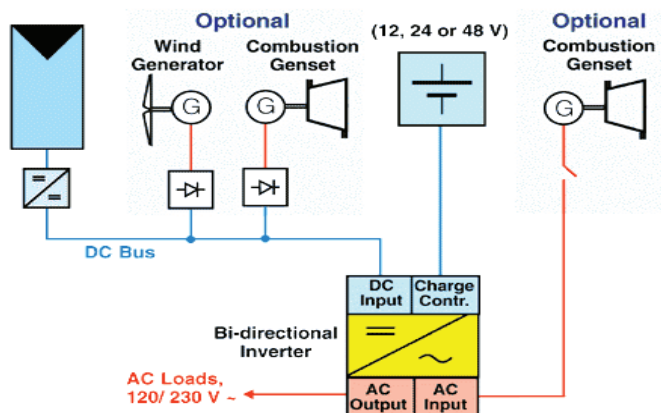
2. การผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์แบบต่อกับระบบจำหน่าย (PV Grid connected system) เป็นระบบผลิตไฟฟ้าที่ถูกออกแบบสำหรับผลิตไฟฟ้าผ่านอุปกรณ์เปลี่ยนระบบไฟฟ้ากระแสตรงเป็นไฟฟ้ากระแสสลับเข้าสู่ระบบสายส่งไฟฟ้าโดยตรงใช้ผลิต

ไฟฟ้าในเขตเมือง หรือพื้นที่ที่มีระบบจำหน่ายไฟฟ้าเข้าถึง อุปกรณ์ระบบที่สำคัญประกอบด้วยแผงเซลล์แสงอาทิตย์ อุปกรณ์เปลี่ยนระบบไฟฟ้ากระแสตรงเป็นไฟฟ้ากระแสสลับชนิดต่อกับระบบจำหน่ายไฟฟ้า

3. การผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์แบบผสมผสาน (PV Hybrid system) เป็นระบบผลิตไฟฟ้าที่ถูกออกแบบสำหรับทำงานร่วมกับอุปกรณ์ผลิตไฟฟ้าอื่น ๆ เช่น ระบบเซลล์แสงอาทิตย์กับพลังงานลม

และเครื่องยนต์ดีเซล ระบบเซลล์แสงอาทิตย์กับพลังงานลม และไฟฟ้าพลังน้ำ เป็นต้น โดยรูปแบบระบบจะขึ้นอยู่กับกรอกแบบตามวัตถุประสงค์โครงการเป็นกรณีเฉพาะ

ข้อดีของเซลล์แสงอาทิตย์

1. เป็นพลังงานจากธรรมชาติสะอาดและบริสุทธิ์ ไม่ก่อปฏิกิริยาที่จะทำให้สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ
2. เป็นพลังงานที่สามารถนำไปใช้งานอย่างคุ้มค่าและไม่วันหมดไปจากโลก

3. สามารถนำไปใช้เพื่อผลิตพลังงานไฟฟ้าได้ทุกพื้นที่บนโลก
4. ไม่มีการเผาไหม้ ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะทำลายสิ่งแวดล้อม
5. ไม่เกิดมลภาวะด้านเสียง

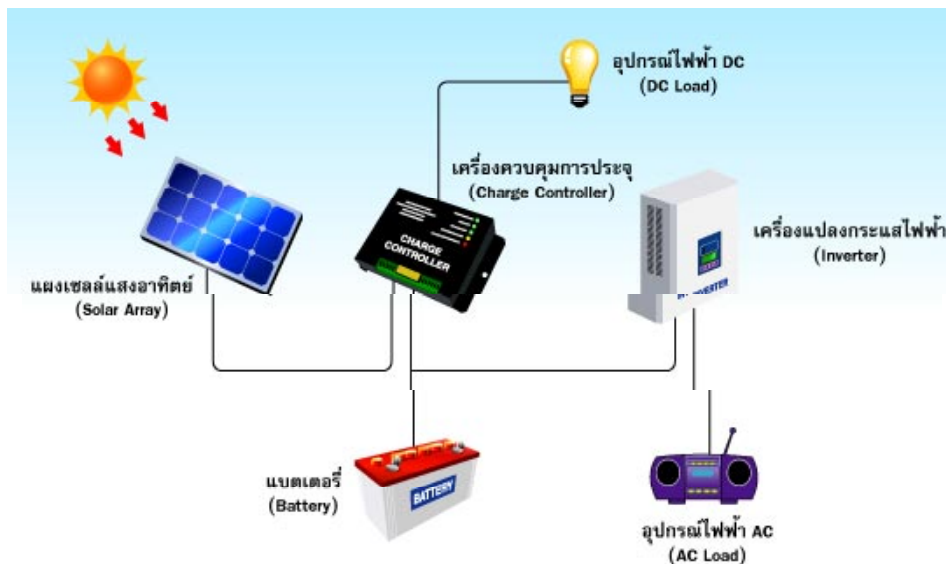
6. อายุการใช้งานยืนนาน การบำรุงรักษาน้อย
มาก

7. มีน้ำหนักเบา ติดตั้งง่าย เคลื่อนย้ายสะดวก
และรวดเร็ว

8. ช่วยลดปัญหาการสะสมของก๊าซต่าง ๆ ใน
บรรยากาศ เช่น คาร์บอนมอนนอกไซด์ ซัลเฟอร์ได
ออกไซด์ ไฮโดรคาร์บอน ฯลฯ ซึ่งเป็นผลจากการเผาไหม้
ของเชื้อเพลิงจำพวกน้ำมัน ถ่านหิน และก๊าซธรรมชาติ ส่งผล
ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเกิดปฏิกิริยาเรือนกระจก ทำให้
โลกร้อนขึ้น เกิดฝนกรดและอากาศเป็นพิษ เป็นต้น

อุปกรณ์สำคัญของระบบการผลิตกระแส ไฟฟ้าจากเซลล์แสงอาทิตย์

เซลล์แสงอาทิตย์ผลิตไฟฟ้ากระแสตรง จึงนำ
กระแสไฟฟ้าไปใช้ได้เฉพาะกับอุปกรณ์ไฟฟ้ากระแส
ตรงเท่านั้น หากต้องการนำไปใช้กับอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ใช้
ไฟฟ้ากระแสสลับหรือเก็บสะสมพลังงานไว้ใช้ต่อไป จะ
ต้องใช้ร่วมกับอุปกรณ์อื่นๆ อีก โดยรวมเข้าเป็นระบบที่
ผลิตกระแสไฟฟ้าจากเซลล์แสงอาทิตย์ อุปกรณ์สำคัญๆ
มีดังนี้

1. แผงเซลล์แสงอาทิตย์ (Solar Module)
ทำหน้าที่เปลี่ยนพลังงานแสงอาทิตย์ให้เป็นพลังงานไฟฟ้า
ซึ่งเป็นไฟฟ้ากระแสตรงและมีหน่วยเป็นวัตต์ (Watt) มี
การนำแผงเซลล์แสงอาทิตย์หลายๆ เซลล์มาต่อกันเป็น
แถวหรือเป็นชุด (Solar Array) เพื่อให้ได้พลังงานไฟฟ้า
ใช้งานตามที่ต้องการ โดยการต่อกันแบบอนุกรมจะเพิ่ม
แรงดันไฟฟ้า และการต่อกันแบบขนาน จะเพิ่มพลังงาน
ไฟฟ้า หากสถานที่ตั้งทางภูมิศาสตร์แตกต่างกันก็จะมี
ผลให้ปริมาณของค่าเฉลี่ยพลังงานสูงสุดในหนึ่งวันไม่
เท่ากันด้วย รวมถึงอุณหภูมิก็มีผลต่อการผลิตพลังงาน
ไฟฟ้า หากอุณหภูมิสูงขึ้นการผลิตพลังงานไฟฟ้าจะลดลง

2. เครื่องควบคุมการประจุ (Charge
Controller) ทำหน้าที่ประจุกระแสไฟฟ้าที่ผลิตได้จาก
แผงเซลล์แสงอาทิตย์เข้าสู่แบตเตอรี่ และควบคุมการ
ประจุกระแสไฟฟ้าให้มีปริมาณเหมาะสมกับแบตเตอรี่ เพื่อ
ยืดอายุการใช้งานของแบตเตอรี่ รวมถึงการจ่ายกระแส
ไฟฟ้าออกจากแบตเตอรี่ด้วย ดังนั้น การทำงานของ
เครื่องควบคุมการประจุ คือ เมื่อประจุกระแสไฟฟ้าเข้า
สู่แบตเตอรี่จนเต็มแล้ว จะหยุดหรือลดการประจุกระแส
ไฟฟ้า (และมักจะมีคุณสมบัติในการตัดการจ่ายกระแส
ไฟฟ้าให้กับอุปกรณ์ไฟฟ้า กรณีแรงดันของแบตเตอรี่ลด
ลงด้วย) ระบบพลังงานแสงอาทิตย์จะใช้เครื่องควบคุม
การประจุกระแสไฟฟ้าในกรณีที่มีการเก็บพลังงานไฟฟ้า
ไว้ในแบตเตอรี่เท่านั้น

3. แบตเตอรี่ (Battery) ทำหน้าที่เป็นตัวเก็บพลังงานไฟฟ้าที่ผลิตได้จากแผงเซลล์แสงอาทิตย์ไว้ใช้เวลาที่ต้องการ เช่น เวลาที่ไม่มีแสงอาทิตย์ เวลากลางคืน หรือนำไปประยุกต์ใช้งานอื่นๆ แบตเตอรี่มีหลายชนิดและหลายขนาดให้เลือกใช้งานตามความเหมาะสม

4. เครื่องแปลงกระแสไฟฟ้า (Inverter) ทำหน้าที่แปลงพลังงานไฟฟ้าจากกระแสตรง (DC) ที่ผลิตได้จากแผงเซลล์แสงอาทิตย์ให้เป็นพลังงานไฟฟ้ากระแสสลับ (AC) เพื่อให้สามารถใช้ได้กับอุปกรณ์ไฟฟ้ากระแสสลับ แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ Sine Wave Inverter ใช้ได้กับอุปกรณ์ไฟฟ้ากระแสสลับทุกชนิด และ Modified Sine Wave Inverter ใช้ได้กับอุปกรณ์ไฟฟ้ากระแสสลับที่ไม่มีส่วนประกอบของมอเตอร์และหลอดฟลูออเรสเซนต์ที่เป็น Electronic ballast

5. ระบบป้องกันฟ้าผ่า (Lightning Protection) ทำหน้าที่ป้องกันความเสียหายที่เกิดกับอุปกรณ์ไฟฟ้าเมื่อฟ้าผ่า หรือเกิดการเหนี่ยวนำทำให้ความต่างศักย์สูง ในระบบทั่วไปมักไม่ใช้อุปกรณ์นี้ จะใช้สำหรับระบบขนาดใหญ่และมีความสำคัญเท่านั้น รวมถึงต้องมีระบบสายดินที่มีประสิทธิภาพด้วย

การประยุกต์ใช้งานเซลล์แสงอาทิตย์ในด้านต่าง ๆ

การนำพลังงานแสงอาทิตย์ซึ่งเป็นพลังงานจากธรรมชาติมาทดแทนพลังงานรูปแบบอื่นๆ ได้รับความสนใจและเป็นที่นิยมมากขึ้น สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างมากมาใช้ในการดำรงชีวิต รวมถึงไม่เป็นการทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น

บ้านพักอาศัย	ระบบแสงสว่างภายในบ้าน ระบบแสงสว่างนอกบ้าน (ไฟสนาม ไฟโรงจอดรถ และโคมไฟรั้วบ้าน ฯลฯ) อุปกรณ์ไฟฟ้าชนิดต่างๆ ระบบเปิด-ปิดประตูบ้าน ระบบรักษาความปลอดภัย ระบบระบายอากาศ เครื่องสูบน้ำ เครื่องกรองน้ำ และไฟสำรองยามฉุกเฉิน ฯลฯ
ระบบสูบน้ำ	อุปโภค, สาธารณูปโภค, ฟาร์มเลี้ยงสัตว์, เพาะปลูก, ทำสวน-ไร่, เหมืองแร่ และชลประทาน ฯลฯ
ระบบแสงสว่าง	โคมไฟป้ายรถเมล์, ตู้โทรศัพท์, ป้ายประกาศ, สถานที่จอดรถ, แสงสว่างภายนอกอาคาร และไฟถนนสาธารณะ ฯลฯ
ระบบประจุแบตเตอรี่	ไฟสำรองไว้ใช้ยามฉุกเฉิน, ศูนย์ประจุแบตเตอรี่ประจำหมู่บ้านในชนบทที่ไม่มีไฟฟ้าใช้, แหล่งจ่ายไฟสำหรับใช้ในครัวเรือนและระบบแสงสว่างในพื้นที่ห่างไกล ฯลฯ
ทำการเกษตร	ระบบสูบน้ำ, พัดลมอบผลผลิตทางการเกษตร และเครื่องนวดข้าว ฯลฯ
เลี้ยงสัตว์	ระบบสูบน้ำ, ระบบเติมออกซิเจนในบ่อน้ำ (บ่อกุ้งและบ่อปลา) และแสงไฟดักจับแมลง ฯลฯ
อนามัย	ตู้เย็น/กล่องทำความเย็นเพื่อเก็บยาและวัคซีน, อุปกรณ์ไฟฟ้าทางการแพทย์ สำหรับหน่วยอนามัย, หน่วยแพทย์เคลื่อนที่ และสถานอนามัย ฯลฯ
คมนาคม	สัญญาณเตือนทางอากาศ, ไฟนำร่องทางขึ้น-ลงเครื่องบิน, ไฟประกาศ, ไฟนำร่องเดินเรือ, ไฟสัญญาณข้ามถนน, สัญญาณจราจร, โคมไฟถนน และโทรศัพท์ฉุกเฉิน ฯลฯ
สื่อสาร	สถานีทวนสัญญาณไมโครเวฟ, อุปกรณ์โทรคมนาคม, อุปกรณ์สื่อสารแบบพกพา (เช่น วิทยุสนามของหน่วยงานบริการและทหาร) และสถานีตรวจสอบอากาศ ฯลฯ
บันทึกและพักผ่อนหย่อนใจ	แหล่งจ่ายไฟสำหรับบ้านพักตากอากาศในพื้นที่ห่างไกล, ระบบประจุแบตเตอรี่แบบพกพาติดตัวไปได้ และอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ให้ความบันเทิง ฯลฯ
พื้นที่ห่างไกล	ภูเขา, เกาะ, ป่าลึก และพื้นที่สายส่งการไฟฟ้าเข้าไม่ถึง ฯลฯ
อวกาศ	ดาวเทียม

การนำแสงอาทิตย์มาใช้ประโยชน์

ในปัจจุบันได้มีการนำพลังงานแสงอาทิตย์มาใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิตหลายแนวทางด้วยกัน

1. การทำน้ำให้อุ่นด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ โดยสูบน้ำขึ้นไปผ่านเครื่องทำน้ำอุ่นจากพลังงานแสงอาทิตย์ แล้วนำน้ำมาเก็บในถังกักอุณหภูมิ หากต้องการน้ำอุ่นอุณหภูมิไม่เกิน 70 องศา ก็สามารถนำน้ำมาใช้ได้เลย แต่ถ้าหากต้องการน้ำร้อน นำน้ำอุ่นนี้ไปเข้าเครื่องทำน้ำร้อนอีกทีหนึ่ง

2. ใช้แสงอาทิตย์ฆ่าเชื้อโรค เนื่องจากในแสงอาทิตย์มีคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่หลากหลายความถี่ ซึ่งความถี่ UV เป็นความถี่ที่สามารถฆ่าเชื้อแบคทีเรียได้ดี

3. การทำเตาอบพลังงานแสงอาทิตย์ เป็นการลดความชื้นของสินค้า เพียงแต่ออกแบบเตาอบพลังงานแสงอาทิตย์ให้เหมาะสมกับสินค้าชนิดนั้น ๆ ทำให้ไม่ต้องใช้ถ่านหินหรือไฟฟ้าในการให้ความร้อน

4. การใช้เซลล์แสงอาทิตย์ผลิตกระแสไฟฟ้า

พลังงานลม

ลมเกิดจากการที่พื้นที่ต่าง ๆ บนโลก มีความสามารถการดูดกลืนความร้อนจากแสงอาทิตย์ได้ไม่เท่ากัน บริเวณที่มีอุณหภูมิสูงกว่า ทำให้มีความหนาแน่นน้อยกว่า และลอยขึ้นไปข้างบนจากนั้นอากาศในบริเวณที่เย็นกว่าซึ่งหนาแน่นกว่า หนักกว่าจะเข้ามาแทนที่ และเกิดเป็นลม เช่น ลมบก-ลมทะเล เกิดจากในตอน

กลางวันน้ำทะเลมีความสามารถในการรับความร้อนได้มากกว่าพื้นดิน ทำให้อากาศเหนือน้ำทะเลมีอุณหภูมิต่ำกว่าบนบก ซึ่งจะขยายตัวเนื่องจากความร้อน ทำให้เกิดลมพัดจากทะเลเข้าหาฝั่ง ส่วนตอนกลางคืนน้ำทะเลจะคายความร้อนออกมาก ทำให้อากาศเหนือน้ำทะเลมีอุณหภูมิต่ำกว่าบนบก อากาศเหนือน้ำทะเลจะขยายตัวออก ทำให้เกิดลมที่พัดออกจากบกลงทะเล ปรากฏการณ์นี้ยังเกิดขึ้นบนพื้นที่ที่เป็นภูเขา เราเรียกว่า ลมภูเขา และลมหุบเขาในยุโรปโรงสีข้าวพลังงานลมได้รับการพัฒนาสมรรถนะอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะระหว่างช่วงศตวรรษที่ 12 และศตวรรษที่ 19 ในปี ค.ศ.1800 ในประเทศฝรั่งเศสมีโรงสีข้าวพลังงานลมแบบยุโรปใช้งานอยู่ประมาณ 20,000 เครื่อง ในประเทศเนเธอร์แลนด์พลังงานที่ใช้ในอุตสาหกรรม ในช่วงเวลานั้นมาจากพลังงานลมถึงร้อยละ 90 ในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 โรงสีข้าวพลังงานลมมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางแกนหมุน 25 เมตร ตัวอาคารมีความสูงถึง 30 เมตร ตัวอย่างโรงสีลมข้าวพลังงานลมแบบยุโรปดังแสดงในรูป โรงสีข้าวพลังงานลมแบบยุโรป ซึ่งในช่วงเวลานั้นการใช้พลังงานลมไม่ได้มีเพียงแค่การสีข้าว แต่ยังมีการประยุกต์ใช้สำหรับการสูบน้ำอีกด้วย ต่อมาในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมโรงสีข้าวพลังงานลมเริ่มมีการใช้งานลดลงอย่างไรก็ตามในปี ค.ศ.1904 การใช้พลังงานจากลมยังมีอัตราส่วนถึงร้อยละ 11 ของพลังงานในภาคอุตสาหกรรมของประเทศเนเธอร์แลนด์ และในประเทศเยอรมันยังมีโรงสีข้าวชนิดนี้ติดตั้งอยู่กว่า 18,000 เครื่อง

โรงสีข้าวพลังงานลมแบบยุโรป

ประเทศที่มีกังหันลมมากที่สุดในปัจจุบันคือประเทศเยอรมันโดยข้อมูลเมื่อปี ค.ศ.2001 เยอรมนีผลิตกระแสไฟฟ้าจากพลังงานลมถึง 8,754 เมกะวัตต์ รองลงมาคือ สหรัฐอเมริกาผลิตได้ 4,200 เมกะวัตต์ สเปนผลิตได้ 3,300 เมกะวัตต์ และเดนมาร์กผลิตได้ 2,400 เมกะวัตต์ จากข้อมูลจะเห็นได้ว่ายุโรปเป็นกลุ่มประเทศที่ก้าวหน้ามากที่สุดในการใช้พลังงานจากลมมาผลิตกระแสไฟฟ้า โดยมีการผลิตกระแสไฟฟ้าจากพลังงานลมได้รวมทั้งสิ้นประมาณ 14,000 เมกะวัตต์ และมีการตั้งเป้าว่าภายในปี พ.ศ.2010 จะต้องผลิตกระแสไฟฟ้าจากพลังงานลมให้ได้ 60,000 เมกะวัตต์ และเมื่อมองย้อนหลังไปเมื่อปี ค.ศ. 1988 เยอรมนีผลิตกระแสไฟฟ้าจากกังหันลมได้เพียง 137 เมกะวัตต์

ในปัจจุบันประเทศไทยมีการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานลมและจ่ายเข้าระบบสายส่งในปริมาณที่น้อยมากหากเทียบกับแหล่งพลังงานอื่นๆ โดยมีการติดตั้งกังหันลมผลิตไฟฟ้าขนาด 150 กิโลวัตต์ ซึ่งผลิตโดยบริษัทนอร์ดแทงก์ ประเทศเดนมาร์ก ในพื้นที่สถานีผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทดแทนของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต ณ แหลมพรหมเทพ จังหวัดภูเก็ต ตั้งแต่ปี พ.ศ.2539 เพื่อสาธิตการผลิตไฟฟ้าจากกังหันลมร่วมกับแผงเซลล์แสงอาทิตย์ขนาด 10 กิโลวัตต์

กังหันลมที่มีเพลาลอยแนวแกนนอน

ประเภทของกังหันลม

1. กังหันลมที่มีแกนเพลาลอยในแนวนอน (Horizontal Axis type wind turbine, HAWT) เป็นกังหันลมที่มีแกนหมุนวางตัวอยู่ในทิศขนานกับทิศทางของลม โดยมีใบพัดเป็นตัวตั้งฉากกับแรงลม กังหันลมประเภทนี้ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีการนำมาใช้งานมากในปัจจุบัน เนื่องจากมีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนพลังงานสูงแต่ต้องติดตั้งบนเสาที่มีความสูงมากและมีชุดควบคุมให้กังหันลมหันหน้าเข้ารับแรงลมได้ทุกทิศทางในแนวนอนตลอดเวลา

2. กังหันลมที่มีแกนเพลาลอยในแนวตั้ง (Vertical Axis Wind Turbine) กังหันลมที่มีแกนหมุนตั้งฉากกับทิศทางของลม เป็นกังหันลมที่สามารถรับลมได้ทุกทิศทางและติดตั้งอยู่ในระดับต่ำ กังหันลมแบบนี้ที่รู้จักกันดีคือ กังหันลมแบบแดร์ริเยส (Darrieus) ซึ่งออกแบบโดยวิศวกรชาวฝรั่งเศสในปี ค.ศ.1920 ข้อดีของกังหันลมแกนตั้ง คือ สามารถรับลมได้ทุกทิศทาง มีชุดปรับความเร็ว (Gear box) และเครื่องกำเนิดไฟฟ้า สามารถติดตั้งอยู่ระดับพื้นล่างได้ นอกจากนี้ตัวเสาของกังหันลมยังไม่สูงมากนัก แต่มีข้อเสียคือประสิทธิภาพต่ำเมื่อเทียบกับกังหันลมที่มีแกนเพลาลอยแนวแกนนอน ดังนั้นในปัจจุบันจึงมีการใช้งานอยู่น้อย

กังหันลมที่มีแกนเพลาลอยในแนวตั้ง

หลักการทำงานของกังหันลม

หลักการทั่วไปในการนำพลังงานลมมาใช้คือ เมื่อมีลมพัดมาปะทะกับใบพัดของกังหันลม กังหันลมจะทำหน้าที่เปลี่ยนพลังงานลมที่อยู่ในรูปของพลังงานจลน์ไปเป็นพลังงานกลโดยการหมุนของใบพัด แรงจากการหมุนของใบพัดนี้จะถูกส่งผ่านแกนหมุนทำให้เฟืองเกียร์ที่ติดอยู่กับแกนหมุนเกิดการหมุนตามไปด้วย พลังงานกลที่ได้จากการหมุนของเฟืองเกียร์นี้เองที่ถูกประยุกต์ใช้ประโยชน์ตามความต้องการเช่น ในกรณีที่ต้องการใช้กังหันลมเพื่อการผลิตไฟฟ้าจะต่อเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเข้าไป ซึ่งเมื่อเฟืองเกียร์ของกังหันลมเกิดการหมุนจะไปขับเคลื่อนให้แกนหมุนของเครื่องกำเนิดไฟฟ้าหมุนตามด้วย ด้วยหลักการนี้เครื่องกำเนิดไฟฟ้าก็สามารถผลิตกระแสไฟฟ้าออกมาได้ ส่วนในกรณีของการใช้กังหันลมในการสูบน้ำหรือสีข้าวสามารถนำเอาพลังงานกลจากการหมุนของเฟืองเกียร์นี้ไปประยุกต์ใช้ได้โดยตรง

ส่วนประกอบของกังหันลม

กังหันลมโดยทั่วไปจะประกอบด้วยส่วนประกอบหลัก ๆ คือ ใบพัด ระบบถ่ายทอดกำลังจากใบพัด ชุดควบคุมการบังคับทิศทางของใบพัดและเสาหรือหอคอย อย่างไรก็ตามในส่วนรายละเอียดของส่วนประกอบของกังหันลมจะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์การใช้งานของกังหันลมนั้น เช่น ถ้าเป็นกังหันลมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการผลิตไฟฟ้าก็จะมีส่วนประกอบรายละเอียด และเทคโนโลยีที่ซับซ้อนกว่ากังหันลมที่ใช้สำหรับการสูบน้ำ

กังหันลมสำหรับผลิตไฟฟ้า

ส่วนประกอบสำคัญๆ ของระบบกังหันลมทั่วไปอาจแบ่งได้ดังนี้

1. ใบพัด เป็นตัวรับพลังงานลมและเปลี่ยนให้เป็นพลังงานกล ซึ่งยึดติดกับชุดแกนหมุน และส่งแรงจากแกนหมุนไปยังเพลากลั่น

2. เพลากลั่น ซึ่งรับแรงจากแกนหมุนใบพัดและส่งผ่านระบบกำลัง เพื่อหมุนและปั่นเครื่องกำเนิดไฟฟ้า

3. ห้องส่งกำลัง ซึ่งเป็นระบบปรับเปลี่ยนและควบคุมความเร็วในการหมุน ระหว่างเพลากลั่นกับเพลารองเครื่องกำเนิดไฟฟ้า

4. ห้องเครื่อง ซึ่งมีขนาดใหญ่และมีความสำคัญต่อกังหันลม ใช้บรรจุระบบต่างๆ ของกังหันลม เช่น ระบบเกียร์ เครื่องกำเนิดไฟฟ้า เบรก และระบบควบคุม

5. เครื่องกำเนิดไฟฟ้า ทำหน้าที่เปลี่ยนพลังงานกลเป็นพลังงานไฟฟ้า

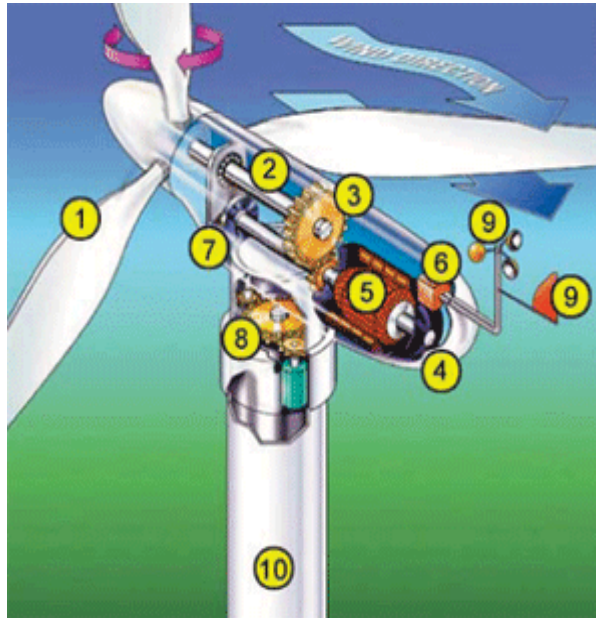
6. ระบบควบคุมไฟฟ้า ซึ่งใช้ระบบคอมพิวเตอร์เป็นตัวควบคุมการทำงาน และจ่ายกระแสไฟฟ้าเข้าสู่ระบบ

7. ระบบเบรก เป็นระบบกลไก เพื่อใช้ควบคุมการหยุดหมุนของใบพัดและเพลากลั่นของกังหันเมื่อได้รับความเร็วลมเกินความสามารถของกังหันที่จะรับได้ และในระหว่างการซ่อมบำรุงรักษา

8. แกนคอหมุนรับทิศทางลม เป็นตัวควบคุมการหมุนของห้องเครื่อง เพื่อให้ใบพัดรับทิศทางลม โดยระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อมต่อให้มีความสัมพันธ์กับหางเสือรับทิศทางลมที่อยู่ด้านบนของเครื่อง

9. เครื่องวัดความเร็วลมและทิศทางลม ซึ่งเชื่อมต่อสายสัญญาณเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อเป็นตัวชี้ขนาดของความเร็วและทิศทางของลม เพื่อที่คอมพิวเตอร์จะได้ควบคุมกลไกอื่นๆ ได้ถูกต้อง

10. เสา ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นที่ที่ทำการก่อสร้างอย่างถูกวิธีตามหลักวิศวกรรม และเป็นตัวแบกรับส่วนที่เป็นตัวเครื่องที่อยู่ข้างบน

ส่วนประกอบของกังหันลมในการผลิตกระแสไฟฟ้า

หลักการทำงานของกังหันลมผลิตไฟฟ้านั้น เมื่อมีลมพัดผ่านใบกังหัน พลังงานจลน์ที่เกิดจากลมจะทำให้ใบพัดของกังหันเกิดการหมุนและได้เป็นพลังงานกลออกมา พลังงานกลจากแกนหมุนของกังหันลมจะถูกเปลี่ยนรูปไปเป็นพลังงานไฟฟ้าโดยเครื่องกำเนิดไฟฟ้าที่เชื่อมต่ออยู่กับแกนหมุนของกังหันลมจ่ายกระแสไฟฟ้าผ่านระบบควบคุมไฟฟ้า และจ่ายกระแสไฟฟ้าเข้าสู่ระบบต่อไป โดยปริมาณไฟฟ้าที่ผลิตได้จะขึ้นอยู่กับความเร็วของลม ความยาวของใบพัด และสถานที่ติดตั้งกังหันลม

เนื่องจากความไม่สม่ำเสมอของความเร็วลมที่แปรผันตามธรรมชาติ และความต้องการพลังงานที่สม่ำเสมอเพื่อให้เหมาะสมกับการใช้งานแล้ว จะต้องมีการกักเก็บพลังงานและใช้แหล่งพลังงานอื่นที่เชื่อถือได้เป็นแหล่งสำรอง หรือใช้ร่วมกับแหล่งพลังงานอื่น

ก. ตัวกักเก็บพลังงานมีอยู่หลายชนิดส่วนมากขึ้นอยู่กับงานจะใช้ เช่น ถ้าเป็นกังหันเพื่อผลิตไฟฟ้าขนาดเล็กมักนิยมใช้แบตเตอรี่เป็นตัวกักเก็บ

ข. การใช้แหล่งพลังงานอื่นที่เป็นตัวหมุนระบบนี้ปกติกังหันลมจะทำหน้าที่จ่ายพลังงานให้ตลอดเวลาที่มีความเร็วลมเพียงพอ หากความเร็วลมต่ำหรือ

ลมสงบ แหล่งพลังงานชนิดอื่นจะทำหน้าที่จ่ายพลังงานทดแทน (ระบบนี้กังหันลมจ่ายพลังงานเป็นตัวหลักและแหล่งพลังงานส่วนอื่นเป็นแหล่งสำรอง)

ค. การใช้ร่วมกับแหล่งพลังงานอื่น อาจเป็นเครื่องจักรดีเซลหรือพลังงานน้ำจากเขื่อน ฯลฯ ระบบนี้ปกติมีแหล่งพลังงานชนิดอื่นจ่ายพลังงานอยู่ก่อนแล้ว กังหันลมจะช่วยจ่ายพลังงานเมื่อมีความเร็วลมเพียงพอ ซึ่งในขณะเดียวกันก็ลดการจ่ายพลังงานจากแหล่งพลังงานอื่น เช่น ลดการใช้น้ำมันดีเซลของเครื่องยนต์ดีเซล

กังหันลมเพื่อสูบน้ำ

กังหันลมสูบน้ำ เป็นกังหันลมที่มีแกนเพลาลอยในแกนนอน มีส่วนประกอบและความซับซ้อนของเทคโนโลยีไม่มากนักกังหันลมแบบนี้ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำการเกษตรหรือปศุสัตว์ ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกลในเขตชนบทและไม่มีไฟฟ้าใช้สำหรับการสูบน้ำ ตัวอย่างกังหันลมเพื่อการสูบน้ำและส่วนประกอบที่สำคัญของกังหันลมสูบน้ำ ซึ่งกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานได้ดำเนินการสร้างและทดลองใช้งานมีดังนี้

สามารถมองเห็นได้จากระยะไกล กังหันลมที่ติดตั้งอยู่ตามทุ่งหญ้า สร้างความสวยงาม สร้างจินตนาการ และความคิดต่างๆ ให้กับผู้พบเห็น

3. ด้านเสียง ของกังหันลมเกิดจากการหมุนของปลายใบพัดตัดกับอากาศ จากการที่ใบพัดหมุนผ่านเสา กังหัน จากความปั่นป่วนของลมบริเวณใบกังหันลม และจากตัวเครื่องจักรกลภายในตัวกังหันลมโดยเฉพาะส่วนของเกียร์ เสียงดังของกังหันลมผลิตไฟฟ้าเป็นตัวแปรที่สำคัญประการหนึ่ง que แสดงถึงประสิทธิภาพของกังหันลม

4. ความยั่งยืน ปัจจุบันกระแสในเรื่องความยั่งยืน (sustainable) และเทคโนโลยีที่ปล่อยมลพิษ (zero-emission technology) กำลังเป็นที่สนใจของนักวิทยาศาสตร์ นักวิจัย หรือแม้แต่ผู้ประกอบการ การทำงานของกังหันลมผลิตไฟฟ้าไม่ก่อให้เกิดมลพิษ สามารถใช้เป็นเทคโนโลยีหนึ่งเพื่อการผลิตไฟฟ้าทดแทนการใช้พลังงานจากเชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์

บทสรุป

พลังงานทดแทน (Alternative energy) เป็นพลังงานที่นำมาใช้แทนน้ำมันเชื้อเพลิงและก๊าซธรรมชาติ แบ่งตามแหล่งที่ได้มาเป็น 2 ประเภท คือ พลังงานสิ้นเปลือง (Nonrenewable energy) และพลังงาน

หมุนเวียน (Renewable energy) ซึ่งพลังงานหมุนเวียนนี้เป็นพลังงานสะอาด พลังงานที่เป็นที่ต้องการสำหรับสังคม พลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สามารถหาแหล่งพลังงานได้ง่าย จึงเป็นการที่เหมาะสมที่จะนำมาทดแทนพลังงานจากปิโตรเลียม พลังงานถ่านหิน พลังงานก๊าซธรรมชาติ เป็นต้น เพื่อนำมาใช้ก่อให้เกิดประโยชน์มหาศาลต่อธุรกิจ อุตสาหกรรมของประเทศ ซึ่งพลังงานเหล่านี้ในปัจจุบันยังมีปริมาณการใช้เพิ่มมากขึ้น ทำให้ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ต้องสูญเสียเงินตราต่างประเทศเป็นจำนวนมากในแต่ละปี ซึ่งเงินจำนวนนี้สามารถนำไปพัฒนาประเทศในด้านอื่น ๆ ได้อีกมาก ปัญหาที่สำคัญคือ พลังงานจากสิ่งเหล่านี้ในโลกมีจำนวนจำกัดและจะต้องหมดไปในวันใดวันหนึ่ง ขณะที่การใช้ประโยชน์จากแหล่งพลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม พลังงานน้ำ ฯลฯ ยังไม่สามารถพัฒนาให้เกิดการคุ้มค่าในทางเศรษฐกิจได้เท่าที่ควร ดังนั้น การใช้พลังงานอย่างประหยัดและการรู้จักอนุรักษ์พลังงานที่มีอยู่ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ประชาชนทุกคนในประเทศต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และจะต้องให้ความร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมแรงสนับสนุนซึ่งกันและกัน ในการอนุรักษ์พลังงานอย่างสอดคล้องและประสานไปในทิศทางเดียวกัน เหตุนี้จึงสามารถลดการใช้พลังงานของประเทศได้ตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

ตารางเปรียบเทียบคุณสมบัติและราคาโซลาร์เซลล์พลังงานแสงอาทิตย์

แผงโซลาร์เซลล์พลังงานแสงอาทิตย์ขนาดต่าง ๆ				
ขนาดแผงโซลาร์เซลล์	แรงดันไฟฟ้าสูงสุดของระบบ	ขนาด (กว้างxยาวxสูง)	น้ำหนัก	ราคา
10 วัตต์	DC 600 โวลต์	290x405x25mm.	1.4 kgs.	1,300 บาท
20 วัตต์	DC 1,000 โวลต์	427x430x30mm.	1.4 kgs.	2,300 บาท
30 วัตต์	DC 1,000 โวลต์	450x535x28mm.	1.4 kgs.	3,600 บาท
40 วัตต์	DC 1,000 โวลต์	629x535x28mm.	1.4 kgs.	4,400 บาท
65 วัตต์	DC 600 โวลต์	1,176x531x35mm.	6.0 kgs.	6,200 บาท
80 วัตต์	DC 1,000 โวลต์	1,197x535x48mm.	7.0 kgs.	แบบ Poly 6,800 บาท แบบ Mono 7,200 บาท

แผงโซลาร์เซลล์พลังงานแสงอาทิตย์ขนาดต่าง ๆ				
ขนาดแผงโซลาร์เซลล์	แรงดันไฟฟ้าสูงสุดของระบบ	ขนาด (กว้างxยาวxสูง)	น้ำหนัก	ราคา
90 วัตต์	DC 600 โวลต์	1,197x535x48mm.	14.0 kgs.	แบบ Poly 7,700 บาท แบบ Mono 8,300 บาท
120 วัตต์	DC 600 โวลต์	1,481x666x48mm.	11.0 kgs.	แบบ Poly 8,800 บาท แบบ Mono 9,300 บาท
130 วัตต์	DC 1,000 โวลต์	1,481x666x48mm.	12.0 kgs.	แบบ Poly 10,300 บาท แบบ Mono 11,300 บาท

ราคานี้ยังไม่รวมค่าจัดส่ง, ค่าติดตั้งและอุปกรณ์อื่น

ข้อมูลจาก : เนโครี-เอ็นเนอจี (ศูนย์จำหน่ายกังหันผลิตไฟฟ้า)

เอกสารอ้างอิง

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. (2553). *พลังงานทดแทน*. วันที่ค้นข้อมูล 28 กรกฎาคม 2556, เข้าถึงได้จาก <http://www.2.egat.co.th/re>

กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน. (2552). *รักษ์พลังงาน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน.

กองบรรณาธิการประชาชาติธุรกิจ, กองบรรณาธิการมติชน. (2551). *10 มหัศจรรย์ พลังงานทดแทนกู้วิกฤตโลกร้อน*. กรุงเทพฯ: มติชน.

คลังปัญญาไทย. (2553). *พลังงานทดแทน*. วันที่ค้นข้อมูล 16 กรกฎาคม 2556, เข้าถึงได้จาก <http://www.panyathai.or.th>

ชาย ชิวเกตุ และชนานัญ บัวเขียว. (2553). *เซลล์แสงอาทิตย์ วารสารนโยบายพลังงาน*. วันที่ค้นข้อมูล 31 กรกฎาคม 2553, เข้าถึงได้จาก <http://www.eppo.go.th/vis/vrs49-09-Solar.html>

ไทยรัฐ. (2554). *โรงไฟฟ้าแสงอาทิตย์ อนาคตที่ไทยต้องมี*. วันที่ค้นข้อมูล 2 สิงหาคม 2556, เข้าถึงได้จาก <http://www.kingdomplaza.com/scoop/news.php?nid>. เนโครี-เอ็นเนอจี

การพัฒนาการบริหารอาชีวศึกษาของผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน

Vocational Education Development of Administrator Assistant of Private Vocational Schools

ดร.เกรียงศักดิ์ บุญญา*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารอาชีวศึกษาของผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน 2) เพื่อสร้างหลักสูตรพัฒนาการบริหารอาชีวศึกษา 3) เพื่อศึกษาผลการเปรียบเทียบการพัฒนาการบริหารอาชีวศึกษาของผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนก่อนและหลังการฝึกอบรม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถานศึกษาเอกชนด้านอาชีวศึกษาในภาคตะวันออก จำนวน 37 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และหลักสูตรการอบรม การทดลองจริง แบบแผนสองกลุ่มเหมือน ทดสอบก่อน-หลัง (The Pretest-Posttest Equivalent-Groups Design) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่า ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความต้องการพัฒนาการบริหารอาชีวศึกษาของผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ด้านการบริหารอาชีวศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. หลักสูตรประกอบด้วยเนื้อหาหลักสูตร 5 ด้านคือ 1) ด้านหลักการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา 2) การประเมินคุณภาพการศึกษา 3) วิสัยทัศน์และแผนการพัฒนาศึกษา 4) คุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร 5) หลักการพัฒนาครูบุคลากรทางการศึกษา

3. ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาการบริหารอาชีวศึกษาของผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้ช่วยผู้บริหารด้านส่งเสริมการศึกษาและผู้ช่วยผู้บริหารด้านกิจการนักเรียนกลุ่มทดลองแตกต่างกับผู้ช่วยผู้บริหารด้านส่งเสริมการศึกษาและผู้ช่วยผู้บริหารด้านกิจการนักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การบริหารอาชีวศึกษา, ผู้ช่วยผู้บริหาร

Abstract

The purposes of the research were to; 1) To develop the vocational education ability of administrator assistants of private vocational schools 2) Curriculum development of vocational

education of administrator assistant and 3) To compare the ability of the administer assistants before and after training.

The sample consisted of 37 private vocational schools in the eastern region of Thailand. The tools for data collection were questionnaire, interview, pretest and posttest. The research design is the protest-posttest equivalent –group design. The data analysis were percentage, mean, standard deviation and t-test.

It was found that,

1. The need for development of vocational development of administrator assistants as a whole was at high level.

2. The curriculum consisted of 5 components including; 1) Educational information technology, 2) Educational quality assessment, 3) Vision and educational development plan, 4) Ethics for administrator, and 5) Principle of educational personnel development

3. The development of vocational education of administrator assistant of private schools in 4 areas namely. 1) Academic affairs, 2) Educational promotion, 3) Students affairs, and 4) General administration between the control and experimental group were found to be statistically significant different at .05 level. When considered in each aspect it was found that the development in education promotion and the development of student affairs of administrator assistant in experimental group differed significantly from the control group at .05 level.

Keywords : Vocational Education , Administrator Assistant

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการเปลี่ยนแปลงของบริบทการพัฒนาในกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งแนวโน้มของบริบทการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ การรวมตัวของกลุ่มเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงในตลาดการเงินโลก โดยเฉพาะการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนจะรวมตัวเป็นประชาคมเดียวกัน เป็นตลาดการค้าและเศรษฐกิจเดียวกัน เป็นการเปิดโอกาสให้กับประเทศต่าง ๆ ทั้งในกลุ่มอาเซียน และนอกกลุ่มอาเซียน ดังนั้น ประเทศไทยจึงต้องเตรียมความพร้อมและการพัฒนาทรัพยากร โดยเฉพาะคนที่มีคุณภาพพร้อมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงไปของอาเซียน ในปัจจุบันอาชีวศึกษามีความสำคัญต่อสังคมโลกอย่างมากเพราะการอาชีวศึกษามีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น คือ

เป็นกระบวนการจัดการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคน ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี ที่มีคุณภาพตามความต้องการของตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพอิสระ สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลก

ในส่วนของการบริหารอาชีวศึกษาโดยเฉพาะสถานศึกษาเอกชนเป็นสถานศึกษาที่สำคัญในปัจจุบัน รัฐบาลได้ส่งเสริมให้สถานศึกษาเอกชนจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาอย่างเต็มที่ โดยมีเงินอุดหนุนที่รัฐบาลช่วยเหลือให้สถานศึกษาเอกชนสามารถบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพสามารถผลิตแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ แนวคิดและหลักการบริหารอาชีวศึกษาสถานศึกษาเอกชน จะต้องมีความ

คล่องตัวในการบริหารจัดการสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว โดยผู้บริหารต้องมีความรู้พื้นฐาน ทักษะ และประสบการณ์การบริหารเชิงธุรกิจและการศึกษามาอย่างดี เพื่อสร้างคนที่มีคุณภาพรองรับกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงไปของอาเซียน ไม่ยึดติดอยู่กับกฎระเบียบมากนัก การทำงานต้องมุ่งมั่นเพื่อความอยู่รอดของกิจการ จึงต้องบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแนวคิดการบริหารอาชีวศึกษาสถานศึกษาเอกชนดังกล่าวนี้ มีนักการศึกษาได้ให้ความเห็นไว้ดังนี้

รุ่ง แก้วแดง (2543, หน้า 4-8) จุดเด่นของสถานศึกษาเอกชน ซึ่งมีอำนาจในการสั่งการ การตัดสินใจของสถานศึกษาเอกชนอยู่ที่ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ ครูใหญ่ ซึ่งเป็นทีมบริหารมีอำนาจในการตัดสินใจร้อยเปอร์เซ็นต์ ถ้าสถานศึกษาเอกชนมีความรู้มีความเข้าใจว่าจะทำอะไรจะไปทางไหน ก็สามารถลงมือทำได้ทันที และมีอำนาจในการตัดสินใจในการใช้เงิน

ในมุมมองของการพัฒนาทางการศึกษาส่วนสำคัญที่ต้องมาพิจารณาในการวางแผนเพื่อรองรับกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน คือการบริหารสถานศึกษาอย่างไรให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการผลิตแรงงานให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว การพัฒนาสถานศึกษาอาชีวศึกษา

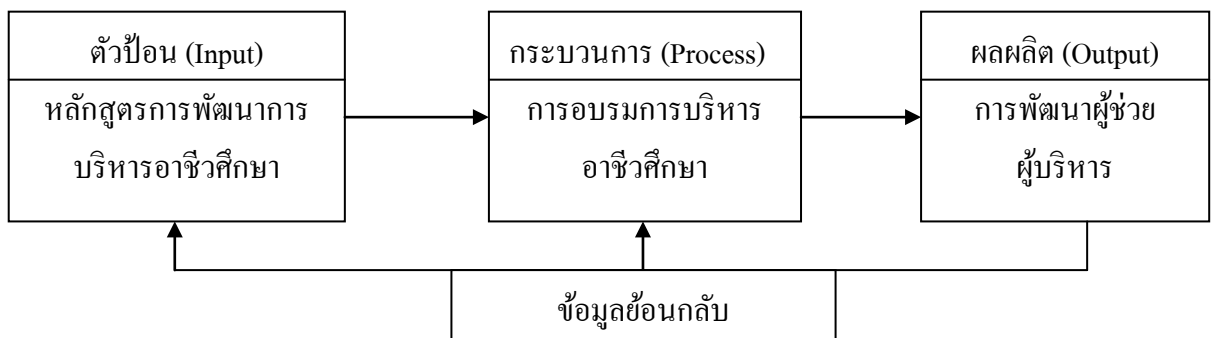
เอกชนกับการบริหารอาชีวศึกษาของผู้บริหารเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาการวางแผน การจัดการศึกษาให้ตรงวัตถุประสงค์ของนโยบายของรัฐ ซึ่งส่งผลไปยังการบริหารภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการอำนวยการสถานศึกษาด้านอาชีวศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาผลิตแรงงานที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของสถานประกอบการและสามารถประกอบอาชีพให้เป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจและด้านเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ผู้บริหารสามารถรับรู้และพัฒนาแนวทางในการบริหารให้สอดคล้องกับภาคอุตสาหกรรมที่กำลังเติบโตอย่างรวดเร็วและผลิตแรงงานสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน อันจะส่งผลที่ดีต่อแรงงานและการพัฒนาด้านอาชีวศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารอาชีวศึกษาของผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน
2. เพื่อสร้างหลักสูตรพัฒนาการบริหารอาชีวศึกษา
3. เพื่อศึกษาผลเปรียบเทียบการพัฒนาการบริหารอาชีวศึกษาผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนก่อนและหลังการฝึกอบรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาการบริหารอาชีวศึกษาของผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิด (Conceptual Framework) ของการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย รายละเอียดต่อไปนี้

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ ตำแหน่ง ดังนี้ ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ได้แก่ ผู้ช่วยผู้บริหารด้านวิชาการ ผู้ช่วยผู้บริหารด้านส่งเสริมการศึกษา ผู้ช่วยผู้บริหารด้านกิจกรรมนักเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารด้านบริหารทั่วไป

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การพัฒนาการบริหารอาชีวศึกษาของผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านส่งเสริมการศึกษา ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านบริหารทั่วไป

กลุ่มตัวอย่าง

การกำหนด ขนาดตัวอย่าง (Sample Size) ตามตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejck & Morgan) โดยการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) จำนวน 40 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง 37 โรงเรียน

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยสถานศึกษาละ 4 คน คือ ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนด้านอาชีวศึกษา ด้านวิชาการ ด้านส่งเสริมการศึกษา ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านบริหารทั่วไปในภาคตะวันออก ทั้งหมด 37 โรง แห่งละ 4 คน จำนวน 148 คน

เครื่องมือ

การดำเนินงานในขั้นตอนดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ ส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาของผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา

อาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออก แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านวิชาการ 2) ด้านส่งเสริมการศึกษา 3) ด้านกิจการนักเรียน 4) ด้านบริหารทั่วไป ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดค่าระดับคะแนนของช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ

นำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับผู้ช่วยผู้บริหารที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 32 คน แล้วนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามกรรมวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น .968

การสร้างหลักสูตร

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้เป็นสร้างหลักสูตรฝึกอบรม แบ่งออกเป็น 5 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 การสร้างโครงสร้างหลักสูตร

ขั้นที่ 2 ประชุมผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์หลักสูตร

ขั้นที่ 3 ประชุมผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร

ขั้นที่ 4 ประชุมผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์การอบรม

ขั้นที่ 5 แบบประเมินผลระหว่างการพัฒนาหลักสูตรอบรม

เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประเมินคุณภาพระหว่างการพัฒนาอบรมกับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบแบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 100 ข้อ ทดสอบผลสัมฤทธิ์ ผู้เข้ารับการอบรมก่อนการอบรมและทดสอบผู้เข้าอบรมหลังการอบรม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบชุดเดียวกันและแบบทดสอบชุดนี้นำไปทดสอบกับผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน ได้ค่าดังนี้ ค่ามัธยฐานเท่ากับ 50 ค่าฐานนิยมเท่ากับ 55 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ .89

การอบรม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ เป็นผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ดังนี้

กลุ่มทดลอง (A,B,C) เป็นผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน 3 แห่ง แห่งละ 4 คน จำนวน

12 คน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านส่งเสริมการศึกษา ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านบริหารทั่วไป

กลุ่มควบคุม (D,E,F) เป็นผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน 3 แห่ง แห่งละ 4 คน จำนวน 12 คน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านส่งเสริมการศึกษา ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านบริหารทั่วไป

ตารางที่ 1 แสดงกลุ่มตัวอย่างผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน

สถานศึกษา	จำนวนคน
กลุ่มทดลอง	
A	4
B	4
C	4
รวม	12
สถานศึกษา	จำนวนคน
กลุ่มควบคุม	
D	4
E	4
F	4
รวม	12

วิธีการอบรม

1. โปรแกรมการฝึกอบรม

ผู้วิจัยและวิทยากรได้ร่วมกันกำหนดเวลาให้สอดคล้องกับเนื้อหาแต่ละภาระงาน ทั้ง 5 ภาระงาน และได้พิจารณากิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ทดลองความรู้ก่อนการอบรมและหลังการอบรม

2. เวลาที่ใช้ในการอบรม

ผู้วิจัยได้ กำหนดวันเวลาที่มีความเหมาะสมในการฝึกอบรมในภาคเรียนที่ 1/2555

3. วิทยากร

ผู้วิจัยดำเนินการจัดหาวิทยากรโดยใช้หลักการพื้นฐานที่ว่า วิทยากรจะต้องเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ในแต่ละเรื่อง เนื่องจากในแต่ละภาระงานจะเป็นเรื่องเฉพาะทาง

4. การประเมินผล

4.1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมก่อนการอบรมและหลังการอบรมเป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยโดยใช้ t-test

4.2 ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าอบรม หลังสิ้นสุดการอบรมเป็นการประเมินความพึงพอใจการประเมินเป็นแบบมาตราส่วนค่า 5 ระดับ โดยภาพรวมระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.75 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .780

ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

Knezovich (1989, pp. 5-18)ได้กล่าวว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา อาจารย์ใหญ่หรือครูใหญ่

บทบาทสำคัญของผู้อำนวยการสถานศึกษานี้ได้กำหนดไว้ถึง 17 บทบาท ดังนี้ 1) เป็นผู้กำหนดทิศทาง 2) เป็นผู้นำและตัวกระตุ้น 3) เป็นนักวางแผน 4) เป็นผู้ตัดสินใจ 5) เป็นนักจัดองค์การ 6) เป็นผู้จัดการเปลี่ยนแปลง 7) เป็นผู้ประสานงาน 8) เป็นผู้สื่อสาร 9) เป็นผู้ที่แก้ความขัดแย้ง 10) เป็นผู้แก้ปัญหา 11) เป็นผู้จัดระบบงาน 12) เป็นผู้บริหารการเรียนการสอน 13) เป็นผู้บริหารบุคคล 14) เป็นผู้บริหารทรัพยากร 15) เป็นผู้ประเมินผล 16) เป็นประธานในพิธี 17) เป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

ทักษะของผู้บริหาร

Floyd C. Mann. (1965, p. 68) ทักษะของผู้บริหารเป็นแนวทางการคิด ที่กล่าวว่าบริหารที่มีประสิทธิภาพควรมีทักษะ 3 ด้าน ที่ผสมกลมกลืนไปในอัตราส่วนที่แตกต่างกัน ทักษะทั้ง 3 ได้แก่

1. ทักษะทางการจัดการ (Managerial Skill)
2. ทักษะทางมนุษย์ (Human Skill)
3. ทักษะทางเทคนิค (Technical Skill)

การอาชีวศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 51) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาด้านอาชีวศึกษาจะประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้ คือ 1) ผู้เรียน หมายถึง นักเรียน/ นักศึกษาในสถานศึกษาด้านอาชีวศึกษา 2) คือ ผู้สอน หมายถึง ครูอาจารย์ ที่ทำการสอนและรับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้าน

การสอน รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้และชี้แนะแนวทางในการแสวงหาความรู้ การปฏิบัติการทดลอง การอบรมสู่ความชำนาญในสาขาวิชานั้น ๆ และ 3) บทเรียน การสอนจะสอนอะไร

สอนอย่างไร การเรียนการสอนเป็นความสำคัญที่จะทำให้การศึกษาดำเนินไปสู่จุดหมาย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยสรุปเป็นประเด็นสำคัญดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญการบริหารอาชีวศึกษาที่มีต่อผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน

การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนด้านอาชีวศึกษา ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการบริหารอาชีวศึกษาที่เกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่ม ๆ ละ 8 คน จำนวน 32 คนวิเคราะห์ภารกิจของผู้ช่วยผู้บริหารด้านการบริหารอาชีวศึกษาแยกตามภารกิจได้ดังนี้

ด้านวิชาการ หลักการควบคุมดูแลการเรียนการสอน กระบวนการวางแผนงานหลักสูตรและการสอน หลักวิธีการพัฒนาหลักสูตร

ด้านส่งเสริมการศึกษา การพัฒนาศึกษางานวิจัยและพัฒนาองค์กร การพัฒนาและหลักการการร่วมมือกับสถานประกอบการ หลักการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาหลักการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา

ด้านกิจการนักเรียน หลักการและแนวทางส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม หลักการและวิธีการป้องกันการสารเสพติด

ด้านบริหารทั่วไป หลักและวิธีการควบคุมดูแลงานการเงิน หลักและวิธีการควบคุมดูแลงานการบัญชี หลักและวิธีการบริหารงานบุคลากรการจัดการระบบสารสนเทศ

ส่วนที่ 2 การสำรวจความต้องการพัฒนาการบริหารอาชีวศึกษาของผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน คือ 1) ผู้ช่วยผู้บริหารด้านวิชาการ 2) ผู้ช่วยผู้บริหารด้านส่งเสริมการศึกษา 3) ผู้ช่วยผู้บริหารด้านกิจการนักเรียน 4) ผู้ช่วยผู้บริหารด้านบริหารทั่วไป จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติผลการวิจัยสรุปเป็นประเด็นที่สำคัญดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 148 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งมากที่สุด มากกว่า 8 ปี ระดับการศึกษาจบปริญญาตรีมากที่สุด

การวิเคราะห์ความต้องการพัฒนาการบริหารอาชีวศึกษาของผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน เมื่อพิจารณาทางด้าน ด้านการบริหารอาชีวศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านส่งเสริมการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บทบาทผู้บริหารในการประเมินคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า วิสัยทัศน์และแผนพัฒนาการศึกษาโดยอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านกิจการนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า หลักปฏิบัติตน ในรอบคุณธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านบริหารทั่วไปโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

ส่วนที่ 3 การสร้างหลักสูตรการอบรมการบริหารอาชีวศึกษาผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน

ด้านอาชีวศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำข้อมูลที่ได้กล่าวมาสร้างหลักสูตรเพื่ออบรมให้ผู้ช่วยผู้บริหารมีความรู้ในการบริหารงานด้านอาชีวศึกษา ผู้วิจัยนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้ช่วยผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออก 2 กลุ่ม ๆ ละ จำนวน 12 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 24 คน

สรุปหลักสูตรประกอบด้วยเนื้อหาหลักสูตร 5 ด้านคือ 1) ด้านหลักการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา 2) การประเมินคุณภาพการศึกษา 3) วิสัยทัศน์และแผนพัฒนาการศึกษา 4) คุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร 5) หลักการพัฒนาครูบุคลากรทางการศึกษา

ในการดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรอบรมครั้งนี้ใช้รูปแบบวิจัย เรียกว่า การทดลองจริงแบบแผนสองกลุ่มเหมือน ทดสอบก่อน-หลัง (The Pretest - Posttest Equivalent - Groups Design) ได้ผลการวิจัยเสนอเป็นแผนผัง (Diagram) ดังนี้

R	O ₁	X	O ₂
R	O ₃	C	O ₄

ภาพที่ 2 แบบแผนสองกลุ่มเหมือน ทดสอบก่อน-หลัง
(The Pretest - Posttest Equivalent - Groups Design)

R แทนตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม, O₁ แทนการทดสอบก่อนใช้หลักสูตรของกลุ่มทดลอง, O₃ แทนการทดสอบก่อนใช้หลักสูตรของกลุ่มควบคุม, X แทนการอบรมตามหลักสูตรของกลุ่มทดลอง, C แทนการควบคุม

ของกลุ่มควบคุม, O₂ แทนการทดสอบหลังใช้หลักสูตรของกลุ่มทดลอง, O₄ แทนการทดสอบหลังใช้หลักสูตรของกลุ่มควบคุม

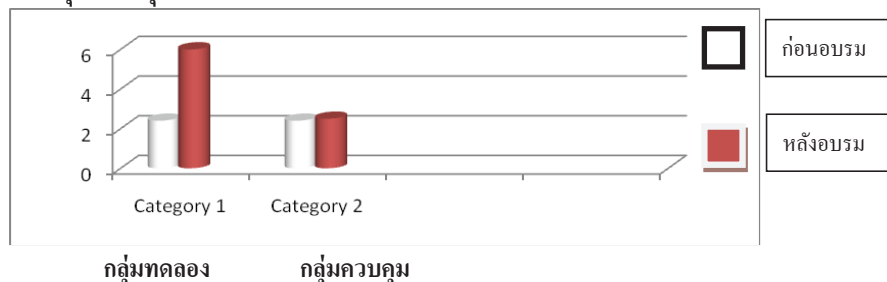
ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยคะแนนการทดสอบของผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนกลุ่มทดลอง

กลุ่ม	เลขที่	n = 3 (X) โรงเรียนกลุ่มทดลอง		
		ก่อนอบรม (o_1)	หลังอบรม (o_2)	ค่าความแตกต่าง
A	1	45	52	7
	2	51	65	14
	3	44	65	16
	4	56	69	13
B	5	70	83	13
	6	53	75	22
	7	48	57	9
	8	54	63	9
C	9	44	64	20
	10	64	65	1
	11	61	65	4
	12	51	60	9
$\bar{x}$		53.83	65.25	11.42
SD		7.802	7.990	

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยคะแนน การทดสอบของผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนกลุ่มควบคุม

กลุ่ม	เลขที่	n = 3 (c) โรงเรียนกลุ่มควบคุม		
		ก่อนอบรม (o_3)	หลังอบรม (o_4)	ค่าความแตกต่าง
D	1	25	27	2
	2	58	58	0
	3	51	48	-3
	4	57	47	-10
E	5	53	47	-6
	6	57	48	-9
	7	49	49	-0
	8	56	61	5
F	9	57	56	-1
	10	34	44	10
	11	44	49	5
	12	51	58	7
$\bar{x}$		49.33	49.33	0
SD		10.316	8.907	

แผนภูมิเปรียบเทียบ คะแนนเฉลี่ยการพัฒนาการบริหารอาชีพศึกษาของผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ภาพที่ 3 แผนภูมิเปรียบเทียบ คะแนนเฉลี่ยการพัฒนาการบริหารอาชีพศึกษาผู้ช่วยผู้บริหารของการทดสอบก่อน-หลัง กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมของกลุ่มทดลองหลังการอบรมมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นมากกว่าร้อยละ 60

ผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมของกลุ่มควบคุมหลังการอบรมมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 60

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนและการทดสอบค่า (t-test) คะแนนของผู้ช่วยผู้บริหาร สถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชน ด้านส่งเสริมการศึกษา

การทดสอบ	n = 3 (x-02)		n =3 (c-04)		Levene's test For Equality Variances t-test				
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	F	Sig	t	df	Sig(2-tailed)
คะแนนหลังการอบรม (Posttest)	68.333	5.773	50.000	7.211	.182	.692	3.437	4	.026

* P < .05

จากตารางที่ 4 พบว่า เมื่อทำการทดสอบความแปรปรวนของคะแนน ด้านส่งเสริมการศึกษา ได้ค่าสถิติ Levene's test for Equality of Variances เท่ากับ .0182 และ Sig เท่ากับ .692 แสดงว่าความแปรปรวน

ของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณาค่าสถิติทดสอบค่า t ได้ค่า t เท่ากับ 3.437 df เท่ากับ 4 และ Sig(2-tailed) เท่ากับ .026 แสดงว่าคะแนนหลังการอบรมระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 แสดง Scheffe's test ด้านส่งเสริมการศึกษา

กลุ่ม		สถานศึกษา	สถานศึกษากลุ่มทดลอง (X)	สถานศึกษากลุ่มควบคุม (C)
			1 2 3	4 5 6
ทดลอง (X)	62.75	1	—	
	69.50	2	—	* *
	63.50	3	—	
ควบคุม (C)	45.50	4		—
	51.25	5		—
	51.75	6		—

* P < .05

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชน ด้านส่งเสริมการศึกษา กลุ่มทดลอง โรงเรียนที่ 2 กับผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน กลุ่มควบคุมโรงเรียนที่ 4 และ 5 คะแนนหลังการอบรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนและการทดสอบค่า (t-test) คะแนนของผู้ช่วยผู้บริหาร สถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชน ด้านกิจการนักเรียน

การทดสอบ	n = 3 (x-o2)		n =3 (c-o4)		Levene's test For Equality Variances t-test				
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	F	Sig	t	df	Sig(2-tailed)
คะแนนหลังการอบรม (Posttest)	62.333	4.618	48.666	.577	12.062	.026	5.085	2.062	.034

* P < .05

จากตารางที่ 6 พบว่า เมื่อทำการทดสอบความแปรปรวนของคะแนนด้านกิจการนักเรียน ได้ค่าสถิติ Levene's test for Equality of Variances เท่ากับ 12.062 และ Sig เท่ากับ .026 แสดงว่าความแปรปรวนของทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันและเมื่อพิจารณาค่าสถิติ

ทดสอบค่า t ได้ค่า t เท่ากับ 5.085 df เท่ากับ 2.062 และ Sig(2-tailed) เท่ากับ .034 แสดงว่าคะแนนก่อนการอบรมระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 7 แสดง Scheffe's test ด้านกิจการนักเรียน

กลุ่ม	$\bar{x}$	สถานศึกษา	สถานศึกษากลุ่มทดลอง (X)			สถานศึกษากลุ่มควบคุม (C)		
			1	2	3	4	5	6
ทดลอง (X)	62.75	1	-	-	-	*	*	
	69.50	2						
	63.50	3						
ควบคุม (C)	45.50	4				-	-	-
	51.25	5						
	51.75	6						

* P < .05

จากตารางที่ 7 พบว่า ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ด้านกิจการนักเรียนกลุ่มทดลอง โรงเรียนที่ 2 กับผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน กลุ่มควบคุมโรงเรียนที่ 4 และ 5 คะแนนหลังการอบรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย การอาชีวศึกษาของไทยตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความสนใจในการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารโดยเฉพาะผู้ช่วยผู้บริหารด้านอาชีวศึกษาในด้านวิชาการการควบคุมดูแลการเรียนการสอนกระบวนการวางแผนหลักสูตรหลักการสอนและการพัฒนาหลักสูตร ด้านส่งเสริมการศึกษา

การพัฒนาศึกษางานวิจัยและพัฒนาองค์กรและการร่วมมือกับสถานประกอบการรวมถึงการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านกิจการนักเรียน หลักสูตรและแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมหลักวิธีการป้องกันสารเสพติด ด้านการบริหารทั่วไปหลักและวิธีการควบคุมดูแลงานการเงินและควบคุมงานด้านการบัญชี การวิจัยพบว่าศักยภาพการบริหารสถานศึกษาเอกชนด้านอาชีวศึกษาควรมีการพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาวะการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อพัฒนาแรงงานที่มีคุณภาพมีลักษณะการปฏิบัติงานที่ดีและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ หลักการดูแลการเรียนการสอนอย่างไรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การแผนพัฒนาหลักสูตรอย่างไรให้มีประสิทธิภาพและนำข้อมูลต่าง ๆ มาเป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์สามารถจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารด้านอาชีวศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องที่สำคัญในการพัฒนางานวางแผนตามที่กล่าวมางานด้านวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญในการจัดการศึกษา ด้านส่งเสริมการศึกษา การพัฒนางานวิจัยและพัฒนาองค์กรคือการทำอะไรให้องค์กรเกิดการพัฒนายั่งยืน ผู้บริหารควรจะต้องเป็นผู้รู้และศึกษาว่าองค์กรจะอยู่ได้ก็จะต้องมีการพัฒนาโดยการวิจัยและนำผลการวิจัยมาพัฒนาองค์กรต่อไป ด้านกิจการนักเรียน หลักการและแนวส่งเสริมคุณธรรมคือสิ่งสำคัญของการพัฒนาคนให้มีคุณภาพเป็นมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นอย่างสงบสุขและมีจริยธรรมในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง การส่งเสริมคุณธรรมในระบบการศึกษาของการอาชีวศึกษาของไทยในปัจจุบันจะพบว่า เกิดความวุ่นวายในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นโดยเฉพาะสถานศึกษาด้านอาชีวศึกษามีการใช้ความรุนแรงอย่างต่อเนื่องเกิดการทำร้ายกันโดยไม่มีเหตุและผลกับสิ่งที่เกิดขึ้นผลสุดท้ายของการศึกษาคือการออกกลางคันของผู้เรียน ทำให้นักเรียนเหล่านี้อาจกลับไปสร้างปัญหาให้กับสังคมอย่างมากมายรวมถึงเรื่องอาชญากรรมต่าง ๆ

ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศด้านอาชีวศึกษา เมื่อพิจารณาถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนถือว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาแรงงานด้านอาชีวศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เลย ซึ่งผู้บริหารควรต้องมีหลักและวิธีการพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาบุคลากรให้เกิดคุณธรรมส่งเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านคุณธรรมทั้งระบบรวมถึงครู บุคลากรและผู้เรียน เพื่อเป็นผู้มีจริยธรรมและคุณธรรมอันดีต่อไป ด้านการบริหารทั่วไป หลักและวิธีการควบคุมดูแลการเงินการบัญชี สถานศึกษาจะอยู่ได้หรือไม่ต้องขึ้นอยู่กับงบประมาณที่นำมาบริหารให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ฉะนั้นการเงินการบัญชีจะมีความคล่องตัว ทำอย่างไรที่จะมีรายได้มากกว่ารายจ่ายน้อย ทำอย่างไรให้เกิดคุณภาพอย่างสูงสุด ทำอย่างไรให้การการเงินการบัญชีสามารถได้และมีความโปร่งใสมากที่สุด การพัฒนาระบบการเงินการบัญชีต้องอยู่ที่ผู้บริหารที่ต้องกำกับดูแลวางแผนการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพมีการวางแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายของสถานศึกษา วางแผนกลยุทธ์ในการใช้งบประมาณต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า รวมทั้งการควบคุมดูแลบัญชีให้เป็นไปตามไปอย่างมีคุณภาพสามารถตรวจสอบได้

จากผลการวิจัย การเปรียบเทียบการใช้หลักสูตรอบรมการบริหารอาชีวศึกษาระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ผู้ช่วยผู้บริหารด้านส่งเสริมการศึกษาและผู้ช่วยผู้บริหารด้านกิจการนักเรียน

ด้านส่งเสริมการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนการบริหารรวมถึงการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดซึ่งประกอบด้วยงานที่ต้องประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ให้การสนับสนุนให้เกิดผลสำเร็จอย่างเต็มที่ ซึ่งอาจจะประกอบด้วย การพัฒนาการควบคุมดูแลงานศูนย์ข้อมูลทางการศึกษาเพื่ออาชีพ การพัฒนาการหาข้อมูลทางการศึกษาตลาดแรงงาน การพัฒนาการงานวางแผนการศึกษา การพัฒนาการวางแผนงบประมาณ การพัฒนาศึกษางาน

วิจัยและพัฒนาองค์กร การพัฒนาและหลักการส่งเสริมกิจการสหกรณ์ การพัฒนาและหลักการการร่วมมือกับสถานประกอบ การหลักการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หลักการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษาและการพัฒนาเทคโนโลยีทางการศึกษา

ด้านกิจการนักเรียน หากพิจารณาจากจุดมุ่งหมายและวิธีดำเนินการ งานกิจการนักเรียน คือ กระบวนการทางการศึกษาที่สถานศึกษาได้จัดไว้เพื่อพัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งวิชาการ วิชาชีพ มีความสามารถทางสติปัญญา ทักษะทางสังคม อารมณ์มั่นคง สุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่ช่วยเสริมเติมเต็มให้นักเรียน มีความสมบูรณ์นอกเหนือจากที่ได้รับตามหลักสูตรการเรียนการสอนที่สถานศึกษาจัดขึ้น

พวงรัตน์ เกสรแพทย์ (2543, หน้า 26) งานกิจการนักเรียนวิวัฒนาการมาจากการปกครองและการให้สวัสดิการแก่นักเรียนในสถานศึกษา คือ ได้มีการควบคุมดูแลความประพฤติของนักเรียนให้เป็นไปตามระเบียบประเพณีอันดีงามและจัดให้มีการแนะแนวโดยถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของงานบริการนักเรียน ต่อมาได้เพิ่มงานในหน้าที่ด้านกิจกรรมร่วมหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษ และได้ขยายบริการในด้านต่าง ๆ ให้กว้างขวางครอบคลุมภารกิจมากขึ้น กิจการนักศึกษาเป็นงานให้การศึกษาอีกประเภทหนึ่งซึ่งมีรูปแบบของการพัฒนาศึกษาที่เป็นระบบ มีจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระและวิธีการคล้ายกับการสอนในสาขาวิชาต่าง ๆ มากขึ้น แต่เน้นในการปฏิบัติจริงและประสบการณ์ชีวิตจริง

แต่ด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงทั้งสภาพเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมทำให้สังคมชุมชนและสภาพแวดล้อมที่มีความแตกต่างกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นแต่ละสถานศึกษาก็มีความแตกต่างกันโดยเฉพาะด้านอาชีวศึกษาที่มีผู้เรียนอยู่ในวัยรุ่นที่มีความเสี่ยงต่อสภาพแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อมปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นนักเรียนชายหรือหญิงมีผลกระทบต่อระบบการศึกษาซึ่งส่งผลให้การเรียนการสอนของครูและนักเรียน

ขาดคุณภาพและกระทบต่อมาตรฐานการศึกษา ผลการวิจัยที่เกิดความแตกต่างเป็นเพราะสถานศึกษาแต่ละแห่งมีการบริหารงานที่แตกต่างกันตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและกับสถานศึกษา โดยเฉพาะสถานศึกษาที่อยู่ในแหล่งที่มีการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวอาจจะพบกับปัญหาด้านยาเสพติด ปัญหาการทะเลาะวิวาท ซึ่งมีความแตกต่างกันไปจึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องวางแผนเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ในยุคของการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะการอาชีวศึกษาสถานศึกษาแต่ละแห่งมีการจัด

การเรียนการสอนที่มีความหลากหลายในสาขาวิชาชีพที่ผลิตแรงงานตามสภาพแวดล้อมความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ผู้บริหารยุคใหม่ จึงจำเป็นต้องมีความรู้โดยนำหลักบริหารด้วยทฤษฎีระบบ เริ่มต้นจากการพิจารณาปัจจัยนำเข้า มีหลักการในการคัดเลือกทรัพยากรที่จะนำมาใช้อย่างชาญฉลาด ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการจัดการใช้ทรัพยากรให้ได้ประโยชน์สูงสุด เพราะถ้าเริ่มต้นคัดสรรสิ่งที่ดีเหมาะสมได้แล้ว ย่อมมองเห็นความสำเร็จของงานแล้ว กระบวนการบริหาร ผู้บริหารมีอาชีพต้องวางแผนทั้งการวางแผนเป็นการนำแผนที่วางไว้ไปสู่การปฏิบัติจริงและปรับเปลี่ยนเพื่อให้วงจรการทำงานในขั้นต่อไปดีขึ้นตลอดเวลา

ฉะนั้น ผู้บริหารมีอาชีพต้องมีวิสัยทัศน์มีกลยุทธ์ที่สามารถเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาสอยู่เสมอ นำไปสู่ความสำเร็จของการปฏิบัติงาน โดยวัดที่การบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

ซึ่งวัตถุประสงค์ของการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ คือ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และมีความคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาชาติ แต่ผู้บริหารยุคใหม่มิใช่เพียงทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์เท่านั้น แต่ต้องสามารถบริหารและจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย คือ ให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูงที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2542). *การจัดและการบริหารอาชีวศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อสาร กรุงเทพฯ.
- พวงรัตน์ เกสรแพทย์. (2543). *การวางแผนกลยุทธ์สำหรับนักการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- รุ่ง แก้วแดง. (2543). *ประกันคุณภาพการศึกษา: ทุกคนทำได้ไม่ยาก*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- Daniel, K., & Robert, L. K. (1978). *The social psychology of organization* (2nd ed.). New York: John Wiley and Son.
- Knezevich. (1989). Educational leadership and the struggle for mind. *Peabody Journal of Education*, 66(3), 5-18.
- Mattox. (1982). Structural and evolutionary. *Aspects of the Flagellar Apparatus in Green Algae and Land Plants Michael Melkonian Taxon*, 31(2), 255-265.

ปัญหาและแนวทางพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1*

Problems and Guided Development of Promotion Ethics and Morals of Students in Schools Under the Office of Chonburi Primary Educational Service Area 1

พระมหาสิทธิศักดิ์ ปรีกุล**

ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 78 คน เครื่องมือที่ใช้ศึกษาเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่ ร้อยละ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และแนวทางพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยใช้วิธีสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 รูป / คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง
2. ปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมจำแนกตามขนาดและสถานที่ตั้งของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
3. แนวทางพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ดังนี้
 - 3.1 ด้านการกำหนดนโยบาย ได้แก่ ควรมีการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมกำหนดเป็นหลักสูตร ปรับวิธีทัศน์ พันธกิจ กำหนดนโยบายส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
 - 3.2 ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ได้แก่ ควรมีการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้สะอาดทั้งภายนอกและภายในโรงเรียน จัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมแก่การเรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม
 - 3.3 ด้านการสอนและการนิเทศ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกคนในโรงเรียนควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บริหารควรเน้นให้ครูสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในทุกครั้งที่เข้าสอน

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

3.4 ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ได้แก่ ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนากับชุมชน และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

3.5 ด้านการวัดการประเมินผลทางจริยธรรม ได้แก่ ควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ โครงการ กิจกรรม งานติดตาม ประเมินผล ขกย่อง ชมเชย ประกาศเกียรติคุณแก่นักเรียนที่มีคุณงามความดี

ABSTRACT

The purposes of this research aimed to study the problems and guided development of ethics and morals promotion of students in schools under Chonburi Primary Educational Service Area Office 1. The sample consisted of 78 school administrations. The research instrument was a rating-scale questionnaire and focus group discussion technique. Data analysis was performed by using mean score, standard deviation, frequency, percentage, One-Way ANOVA analysis

The results of this research were as follows;

1. The problems of ethics and morals promotion of students in schools under the Chonburi Primary Educational Service Area Office 1 were at the moderate level.

2. The problems of ethics and morals promotion of students in schools under the Chonburi Primary Educational Service Area Office 1, compared by school size and location of schools, were found no significant difference.

3. The main guidelines for development of promotion ethics and morals of students in schools under Chonburi Primary Educational Service Area Office 1. were:

3.1 Policy setting; The school principal should analyze problems and needs on ethics development and develop it in to curriculum, vision, mission and policies.

3.2 Environment; The school principal should improve school environment, cleaning up both inside and outside the building as well as landscape appropriate with ethics nurturing.

3.3 Teaching and Supervision; School principal, teachers and school personal should behave as an ethical model and the principal encourage the teachers to teach ethics in every class.

3.4 Student activities; the school principal should support students to join the religions ceremony with community and invite parents, community, local organization (both private and public) to join the activities.

3.5 Evaluation, the school principal should appointed committee for responsible for the ethical project and follow up, promote and publicize and widespread the goodness of the students.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสถานการณ์ปัจจุบันที่โลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและไม่หยุดยั้ง เนื่องจากการพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน ทั้งทางด้านอุตสาหกรรม การค้า การลงทุน เศรษฐกิจ หรือทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีเกิดความเจริญทางด้านวัตถุ โดยเฉพาะเครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น ทำให้โลกเป็นโลกไร้พรมแดน ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่าย พร้อมทั้งอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามา มีการเลียนแบบค่านิยมตะวันตก เกิดค่านิยมแนวใหม่ เป็นแบบบริโภคนิยมและวัตถุนิยม มีการบริโภคเกินความพอดี ฟุ่มเฟือย นิยมในทางด้านวัตถุอย่างรุนแรง (พระมหาประวิทย์ สุระวรรณ, 2552, หน้า 1) เป็นเหตุให้เกิดความเสื่อมถอยทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ปัญหาเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นจำเพาะผู้ใหญ่เท่านั้น ยังรุกรามถึงเด็กและเยาวชนอันจะเป็นผู้ใหญ่ในวันหน้า เป็นอนาคตของประเทศชาติต่อไป

หลายฝ่ายหลายหน่วยงานต่างเร่งแก้ไข เพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุข เป็นสังคมที่มีคุณภาพ มุ่งพัฒนาคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสาธารณะ รักความสามัคคี มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม และมีระบบคุ้มครองทางสังคมที่ดี โดยต่างก็หวังว่า การศึกษาจะเป็นกระบวนการช่วยสร้างให้คนบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, คำนำ)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 มีการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ซึ่งในระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา) ตามความมุ่งหมายของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาจริยธรรม ความรู้ความสามารถ ความสนใจ ทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพ

เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ตามพระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 15) ซึ่งมีเขตพื้นที่การปกครอง ครอบคลุม จำนวน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองชลบุรี อำเภอบ้านบึง อำเภอหนองใหญ่ ซึ่งแต่ละอำเภอล้วนมีความแตกต่างกันทางด้านภูมิศาสตร์ ชุมชน สภาพแวดล้อม แต่ละโรงเรียนก็มีความแตกต่างกันด้านขนาด ความพร้อมในหลายๆ ด้าน ซึ่งอาจประสบปัญหาแตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน
4. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน
2. ปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน แตกต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ทำให้ทราบปัญหาและแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1
2. เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารโรงเรียน นำไปใช้ในแก้ปัญหาการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ให้มีความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำถามในการวิจัย

1. ปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 อยู่ในระดับใด
2. ปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน แตกต่างกันหรือไม่
3. ปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน แตกต่างกันหรือไม่
4. แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 มีแนวทางอย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตตามการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดนโยบาย ด้านการจัดสภาพ

แวดล้อม ด้านการสอนและการนิเทศ ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ด้านการวัดการประเมินผลทางจริยธรรม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 82 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejie & Morgan, 1970, p. 608) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 78 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรต้น ประกอบด้วยขนาดของโรงเรียน คือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก สถานที่ตั้งของโรงเรียน คือ อำเภอเมือง อำเภอบ้านบึง อำเภอนองใหญ่ ตัวแปรตาม ประกอบด้วย ปัญหาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ใน 5 ด้าน และแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับสถานสภาพของผู้ตอบ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ทั้ง 5 ด้าน

การหาคุณภาพเครื่องมือ นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขและตรวจสอบความเที่ยงตรงตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดสอบกับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก

รายข้อ เลือกในข้อที่มีค่าอำนาจไม่น้อยกว่า .2 โดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ ได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .53 - .96 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202-204) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .99 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีความคงเส้นคงวาในการวัดสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและขอความอนุเคราะห์ จากผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำนวน 78 คน ทางไปรษณีย์ได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมด จำนวน 78 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ 1) วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) 2) เปรียบเทียบปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน และสถานที่ตั้งของโรงเรียน

สรุปผลการวิจัย

1. ปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงจากคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการวัดการประเมินผล

ทางจริยธรรม ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการกำหนดนโยบาย และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละด้านปรากฏผล ดังนี้

1.1 ปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ด้านการกำหนดนโยบาย โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับปัญหาจากคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ดังนี้ การวางแผนให้ครูทบทวนด้านการประพฤติของนักเรียน การวางแผนให้ครูรับผิดชอบ ดูแลติดตามความประพฤติของนักเรียนเป็นการเฉพาะ การวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อการวางแผนการสอนสอดแทรกด้านคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมที่ดี

1.2 ปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ด้านการจัดสภาพแวดล้อม โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับปัญหาจากคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ดังนี้ ห้องจริยธรรมไม่มีพระพุทธรูป ภาพเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม ไม่มีหนังสือที่นำอ่านที่เกี่ยวกับคดิธรรมสอนใจ สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียนไม่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โรงเรียนขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน

1.3 ปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ด้านการสอนและการนิเทศ โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับปัญหาจากคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ดังนี้ การเน้นให้ครูผู้สอนเอาใจใส่ดูแล กำกับติดตามนักเรียน ทั้งการแต่งกาย คำพูด และความประพฤติทุกครั้งการสอน การสนับสนุนครูผู้สอนโดยกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักคิดและแก้ปัญหาด้านพฤติกรรม

ของตนเอง ครูผู้สอนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและ สอดแทรกจริยธรรมในโอกาสที่เหมาะสม

1.4 ปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ด้านการจัด กิจกรรมนักเรียน โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับปัญหาจากคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ดังนี้ โรงเรียนขาดงบประมาณในการจัด กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนอย่างเพียงพอ โอกาสในการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชนองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน นักเรียน เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเพราะถูก บังคับ

1.5 ปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ด้านการวัดการ ประเมินผลทางจริยธรรม โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อเรียงลำดับปัญหาจากคะแนนเฉลี่ยมากไป น้อย 3 อันดับแรก ดังนี้ การประเมินความก้าวหน้าใน การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ไว้ ครูไม่เห็นความสำคัญของการประเมินผลการส่งเสริม จริยธรรมของนักเรียน ครูขาดความรู้ความเข้าใจวิธีการ วัดการประเมินผลทางจริยธรรมนักเรียน

2. เปรียบเทียบปัญหาการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียนและสถานที่ตั้งของโรงเรียน โดยรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. แนวทางพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอ แนวทางพัฒนา ดังนี้

3.1 ด้านการกำหนดนโยบาย ควรมีการ วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาคุณธรรม

จริยธรรมกำหนดเป็นหลักสูตร ปรับวิสัยทัศน์ พันธกิจ กำหนดนโยบายส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

3.2 ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ควรมีการ ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้สะอาดทั้งภายนอกและภายใน โรงเรียน จัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมแก่การเรียนรู้เกี่ยวกับ คุณธรรมจริยธรรม

3.3 ด้านการสอนและการนิเทศ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ควรประพฤติตนเป็นแบบ อย่างที่ดี ผู้บริหารควรเน้นให้ครูสอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมทุกครั้งที่เข้าสอน

3.4 ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ควรส่งเสริม ให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนากับชุมชน และ เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร ทั้งภาครัฐและ เอกชน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

3.5 ด้านการวัดการประเมินผลทางจริยธรรม ควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ โครงการ กิจกรรม งานติดตาม ประเมินผล ยกย่อง ชมเชย ประกาศเกียรติคุณแก่นักเรียน ที่มีคุณ

อภิปรายผล

1. ปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมและ รายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงจากคะแนนเฉลี่ย มากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการวัดการ ประเมินผลทางจริยธรรม ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการกำหนดนโยบาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ได้ดำเนิน งานการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามนโยบายและ กลยุทธ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะกลยุทธ์ที่ 1 ปลุกฝังคุณธรรม ความสำนึกใน ความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอ เพียงให้กับนักเรียนทุกคน เพื่อให้ทุกคนรู้ สร้างสรรค์ กิจกรรมการปลุกฝังคุณธรรม เพื่อให้ครู ผู้บริหาร นักเรียน

บุคลากรทางการศึกษา เป็นคนดีของสังคมและสอดคล้องกับเป้าหมาย มาตรการ และตัวชี้วัด สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีประสิทธิภาพรองรับการประเมินจากองค์กรต่าง ๆ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1, 2552) แต่จากการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ที่ผ่านมา ทุกโรงเรียนยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จึงทำให้ปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับเจริญ มาเรื่อง (2543) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยรวมและรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเมื่อพิจารณาแต่ละด้านปรากฏผล ดังนี้

1.1 ด้านการกำหนดนโยบาย จากการศึกษพบว่า โดยรวมมีปัญหอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารสถานศึกษาต้องมีการจัดระบบการใช้ทรัพยากรมีการควบคุมและการกำกับมีขั้นตอนมาก การดำเนินการต่าง ๆ การทำงานต้องแข่งกับเวลา สถานศึกษาจะเองงานที่ได้รับนโยบายจากผู้บริหารระดับสูงมากกว่าจะทำงานที่สถานศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษา มีการกำหนดนโยบายขึ้นเอง จึงมีการปฏิบัติงานด้านนโยบายได้ไม่เต็มที่ ในการกำหนดนโยบายต้องมีขั้นตอน มีการควบคุม กำกับ ผู้บริหารอาจปฏิบัติได้น้อย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 มีปัญหอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ เบญจมาศ เอี่ยมอัม (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพะนงเพชร ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน ในด้านการกำหนดและ

วางแผนเชิงนโยบาย พบว่า มีปัญหาการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ด้านการจัดสภาพแวดล้อม จากการศึกษพบว่า โดยรวมมีปัญหอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 มีเป้าหมายที่จะพัฒนาระบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม มีความรู้ พึ่งตนเองได้ มีส่วนร่วมพัฒนาสังคม โดยคำนึงถึงความเป็นมนุษย์ที่มีคุณค่าคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข แต่จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า ทุกโรงเรียนมีปัญหและอุปสรรคด้านการจัดสภาพแวดล้อมหลายประการ ทั้งสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกโรงเรียน จึงอาจทำให้มีปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านการจัดสภาพแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชอบ เอี่ยมประสงค์ (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการจัดสภาพแวดล้อม มีปัญหอยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ด้านการนิเทศและการสอน จากการศึกษพบว่า โดยรวมมีปัญหอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของโครงสร้างขององค์กร การปฏิรูปการศึกษา การจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา และการเตรียมแผนการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านต่าง ๆ ซึ่งครูและผู้บริหารให้ความสำคัญในเรื่องนี้เป็นพิเศษ ในขณะเดียวกันอาจให้ความสำคัญด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมลดน้อยลง หรือมีการส่งเสริมไม่สม่ำเสมอและไม่ต่อเนื่อง จึงทำให้การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านการนิเทศและการสอน มีปัญหอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชอบ เอี่ยมประสงค์ (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียน ในโรงเรียน

ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าด้านการสอนและการนิเทศมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

1.4 ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน จากการศึกษาค้นคว้า โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ได้จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายแหล่งเรียนรู้คุณธรรมน้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนวิถีพุทธและโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สู่ระบบคู่ประเมินแบบมีส่วนร่วม (Pair-par) โดยกระบวนการประเมินแบบมีส่วนร่วมเรียนรู้ (Participatory Training Assessment) โดยให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ (Best Practice) จำนวน 164 กิจกรรม มีทั้งกิจกรรมในและนอกห้องเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1, 2552) แต่อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานโครงการดังกล่าวเพิ่งเริ่มจัดทำขึ้น จึงอาจทำให้ผู้บริหารและครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดความชัดเจนในเรื่องนโยบาย เทคนิควิธีการ แนวทาง ในการดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นไปตามบริบทของโรงเรียน และการจัดกิจกรรมยังทำได้ไม่ทั่วถึงจำนวนนักเรียนและขาดความต่อเนื่อง ดังนั้น จึงมี ปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทัศน์ อินทร์ชัย (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางเสริมสร้างจริยธรรมแก่นักเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนอนุบาลระยอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของ เขต 1 พบว่า มีปัญหาการเสริมสร้างจริยธรรมแก่นักเรียน ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

1.5 ด้านการวัดการประเมินผลทางจริยธรรม จากการศึกษาค้นคว้า โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การวัดการประเมินผลทางจริยธรรมนั้นเป็นเรื่องยาก และต้องใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย และบุคคลหลายฝ่าย ทั้งนี้โรงเรียนยังขาดบุคคลผู้รับผิดชอบในการวัดการประเมินผล ครู

บุคลากรในโรงเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการในการวัดการประเมินผล โดยเฉพาะการจัดทำเครื่องมือซึ่งเป็นค่อนข้างจะเป็นนามธรรม ดังที่ชูจิตร แซ่มลำเจียก (2537, หน้า 45) กล่าวว่า จริยธรรมค่อนข้างจะเป็นนามธรรมมาก จำเป็นจะต้องจัดให้แตกต่างไปจากการประเมินผลด้านความคิดซึ่งเกี่ยวกับเรื่องที่เป็นรูปธรรมเรื่องอื่น

การประเมินผลทางจริยธรรมสามารถทำได้หลายรูปแบบตามลำดับพัฒนาการทางวุฒิภาวะ ระดับการศึกษาหรือระดับจริยธรรมเอง ดังนั้น จึงทำให้ปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ ถนอม กุลจณีย์ (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง

การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 พบว่า ด้านการประเมินผลทางจริยธรรม มีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

2. เปรียบเทียบปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีทางการสื่อสารซึ่งถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรมของไทย ดังนั้น ไม่ว่าผู้บริหาร ครู จะพยายามส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน แต่ยังไม่ทำให้ประสบปัญหาดังกล่าว จึงทำให้ปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องงานวิจัยของ พระครูโอภาสวิรคุณ (2546) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา

อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร พบว่า บุคลากร ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก เห็นว่า ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมใน โรงเรียนไม่แตกต่างกัน

3. เปรียบเทียบปัญหาการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนก ตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน มีความแตกต่างกันอย่าง ไม่นับนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอิทธิพลของความเปลี่ยนแปลง ด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และความเจริญทางด้าน เทคโนโลยี ทุกคนในสังคมต่างมีความต้องการสิ่งที่ดี บำเรอจนทำให้เกิดปัญหาหลายอย่าง ส่งผลกระทบต่อ คุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ทุกโรงเรียนไม่ว่าจะตั้งอยู่ใน อำเภอเมือง อำเภอบ้านบึง อำเภอหนองใหญ่ ต่างก็ได้รับ ผลกระทบต่อปัญหาดังกล่าว เช่น 1) ปัญหาสื่อมวลชน 2) ปัญหาด้านกลุ่มเพื่อน 3) ปัญหาด้านครอบครัว เป็นต้น ปัญหาดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียน ไม่ว่าจะตั้งอยู่ในอำเภอ เมือง อำเภอบ้านบึง อำเภอหนองใหญ่ ก็ประสบปัญหา ดังกล่าวเช่นกัน จึงทำให้ปัญหาการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตาม สถานที่ตั้งของโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่นับนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับ สิทธิศักดิ์ ขุนนาแก้ว (2548) ซึ่งได้ทำการศึกษาพฤติกรรมด้าน จริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาชลบุรีเขต 1 พบว่า ด้านจริยธรรมของผู้บริหาร โรงเรียน ที่มีสถานที่ตั้งของโรงเรียนต่างกัน แตกต่างกัน อย่างไม่นับนัยสำคัญทางสถิติ

4. แนวทางพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ทั้ง 5 ด้าน ตาม

ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ได้มาจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้มีการอภิปรายผล ดังนี้

4.1 ด้านการกำหนดนโยบาย แนวทาง พัฒนา คือ ควรมีการสำรวจปัญหาและความจำเป็นในการ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมกำหนดเป็นหลักสูตร มีการปรับ วิสัยทัศน์ พันธกิจ กำหนดนโยบาย วางแผนปฏิบัติการ กำหนดบุคลากร ผู้รับผิดชอบ และมีการกำกับติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล รายงานความประพฤติดของ นักเรียนต่อผู้บริหารโรงเรียนเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า สภาพปัจจุบันที่สังคมไทยกำลังเผชิญ กับวิกฤตทางจริยธรรม เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ ค่า นิยมของสังคมตะวันตก จนเกิดปัญหาความเสื่อมทาง จริยธรรม ส่งผลถึงเด็กนักเรียนซึ่งจะเป็นอนาคตของชาติ ต่อไป สอดคล้องกับ พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต, 2542, หน้า 118) ที่กล่าวถึง การส่งเสริมจริยธรรม เพื่อ รับมือกับปัญหาของยุคโลกาภิวัตน์ สรุปได้ว่า ในสภาพ สังคมที่เสื่อมโทรมทางจิตใจจำเป็นที่จะต้องเร่งรัดการ ส่งเสริมจริยธรรมและพัฒนาจิตใจเป็นพิเศษ รวมถึงการ พัฒนาจริยธรรมชนิดที่จะต้องเตรียมรับมือไว้พร้อมกับการ พัฒนายุคใหม่ที่กำลังจะมาถึงกับความเจริญทางวัตถุ ต่าง ๆ ที่กำลังจะตามมาในอนาคต

4.2 ด้านการจัดสภาพแวดล้อม แนวทาง พัฒนา คือ ควรมีการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้สะอาดทั้ง ภายนอกและภายในโรงเรียน มีสถานที่ร่มรื่น ปลูกต้นไม้ ใหญ่ให้มีความร่มรื่น จัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมแก่การ เรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สภาพแวดล้อมที่ดี มีผลต่อการกล่อมเกลাজิตใจ ทำให้ มีทัศนคติต่อการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนสูงขึ้นและก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกที่ดี ในจิตใจอันจะส่งผลต่อความประพฤติ ทางกาย วาจา ใจ ที่ดีงาม ดังที่ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2530, หน้า 116) ที่กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สามารถ ควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ได้ทั้ง การส่งเสริมและบังคับ ให้คนทำความดีละเว้นความชั่ว

4.3 ด้านการสอนและการนิเทศ แนวทางพัฒนา คือ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บริหารควรเน้นให้ครูสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในทุกครั้งที่เข้าสอน ทั้งนี้อาจเพราะว่า พฤติกรรมของผู้ใหญ่อาจมีผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียน ถ้าผู้บริหาร ครู และบุคลากรในโรงเรียนเป็นแบบอย่างที่ดี นักเรียนก็มีส่วนที่จะดีตามไปด้วย สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2535, หน้า 95) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ข้าราชการครูเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมไว้ว่าให้ผู้บริหารทำตัวเป็นแบบอย่างทั้งในการรักษาวินัยอย่างเคร่งครัดและแสดงออกให้เห็นว่า เป็นผู้มีความคุณธรรมจริยธรรม

4.4 ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน แนวทางพัฒนา คือ ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนากับชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าต้องการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นการปลูกฝัง ค่านิยม วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทย สอดคล้องกับทฤษฎีวิถีกระจำนิยม ซึ่งทฤษฎีนี้นำเสนอโดย แรทส์, แฮทมิน และซิมอน (Raths, Hatmin, & Simon, 1866, p.28 อ้างถึงใน ทิศนา แหมมณี, 2546, หน้า 10) ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ว่าการกระทำค่านิยมให้กระจำนั้น คือ กระบวนการที่บุคคลสามารถเลือกค่านิยมอาศัยความรู้สึกและการวิเคราะห์พฤติกรรมว่าจะเลือกแสดงพฤติกรรมอย่างไรเมื่ออยู่ในภาวะที่ต้องเลือกและช่วยในการกำหนดว่าการเลือกพฤติกรรมเช่นนั้นจะมีเหตุผลหรือไม่ หรือเป็นผลของการวางเงื่อนไขในครั้งก่อน ๆ เพราะค่านิยมเป็นตัวชี้นำพฤติกรรม บุคคลจะสามารถเลือกสิ่งที่มีความหมายและมีคุณค่าสำหรับตน

4.5 ด้านการวัดการประเมินผลทางจริยธรรม แนวทางพัฒนา คือ ควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ โครงการกิจกรรม งาน ควรมีการติดตามประเมินผลตามแผนพัฒนา ประกาศเกียรติคุณ ยกย่อง ชมเชย นักเรียน ที่มี

คุณงามความดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การมีผู้รับผิดชอบติดตาม ประเมินผล ยกย่อง ชมเชย ตลอดจนมอบเกียรติบัตร รางวัลแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดีประพฤติชอบ อาจทำให้เพื่อนต้องการลอกเลียนแบบเพราะคิดว่าเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับ สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura, 1977, pp. 22-27 อ้างถึงใน ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2548, หน้า 9) นักจิตวิทยา มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ดประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเน้นความสำคัญของบริบทสังคมและพฤติกรรมที่เด็กสังเกตและเลียนแบบ ทฤษฎีนี้เชื่อว่า พัฒนาการทางจริยธรรมเป็นพัฒนาการของจิตใจและพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งเป็นผลจากความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมของสังคม โดยมีแรงขับพื้นฐานมาจากความต้องการทางชีวภาพ การสนองตอบต่อรางวัลและหลีกเลี่ยงการลงโทษจากสังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการกำหนดนโยบาย ควรมีการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กำหนดเป็นหลักสูตร ปรับวิสัยทัศน์ พันธกิจ กำหนดนโยบายส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

2. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ควรมีการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้สะอาดทั้ง ภายนอกและภายในโรงเรียน จัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมแก่การเรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม

3. ด้านการสอนและการนิเทศ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บริหารควรเน้นให้ครูสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในทุกครั้งที่เข้าสอน

4. ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา กับชุมชน และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

5. ด้านการวัดการประเมินผลทางจริยธรรม
ควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ โครงการ กิจกรรม งานติดตาม
ประเมินผล ย่อย ชุมชน ประชาศเกียรติคุณแก่นักเรียน
ที่มีคุณ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริม
คุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1
2. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณธรรม
จริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สามารถ
นำไปแก้ปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนอย่างเป็น
รูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). รายงานการประเมินการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- เจริญ มาเรือง. (2543). บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา
ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต,
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชอบ เอี่ยมประสงค์. (2544). สภาพและปัญหาการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชูจิตร แซ่มลำเจียก. (2537). แนวทางการอบรมคุณธรรมจริยธรรมและพัฒนาจิตใจนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา:
ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนโคกสำโรง. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา,
บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2530). “แนวทางแก้ไขปัญหาด้านจริยธรรมในสังคมไทย” จริยธรรมกับการศาสนา.
กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมณี. (2546). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: เมธิทิปส์.
- ถนอม กุลจณีย์. (2548). การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1.
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เลย.
- เบญจมาศ เอี่ยมอ้อม. (2543). การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
กำแพงเพชร ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร.
- พระธรรมปิฎก, (ป.อ.ปยุตโต). (2542). ธรรมเนียมชีวิตพุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงามในสำนักนโยบายและ
แผนการศึกษาศาสนาวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

- พระมหาประวิทย์ สุระวรรณะ. (2552). *การพัฒนาการดำเนินงานการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียน โรงเรียนสุนารีวิทยาอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระครูโอภาสวิริคุณ. (2546). *ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร*. การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. (2552). *แหล่งเรียนรู้คุณธรรมน้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนวิถิพุทธและโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ ผู้ระบบคู่ประเมินแบบมีส่วนร่วมเรียนรู้*. ชลบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1.
- สุทัศน์ อินทร์ชัย. (2547). *ปัญหาและแนวทางเสริมสร้างจริยธรรมแก่นักเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนอนุบาลระยอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สิทธิศักดิ์ ชุมนแก้ว. (2548). *การศึกษาพฤติกรรมด้านจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essential of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collions.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement*, 10(3), 607-610.

**การพัฒนารูปแบบการสอนอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ
สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยชนชาติ ยูนนาน ตามแนวการสอนแบบ
ACTIVE Reading และหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ***

*The Development of Instructional Model for Thai Language
Reading Comprehension for Students of Yunnan University
of Nationalities Based on ACTIVE Reading Theory and
Cooperative Learning Principles*

Yang Lizhou**

ดร.วิมลรัตน์ จตุรานนท์***

ดร.สุนทร บำเรอราช****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยชนชาติยูนนาน เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมและศึกษาเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยพัฒนารูปแบบการสอนจากข้อมูลพื้นฐาน เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การพัฒนาแบบการสอน หลักสูตรภาษาไทย แนวการสอนแบบ ACTIVE Reading ทฤษฎีการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ประชากรได้แก่นักศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ภาควิชาภาษาไทย คณะภาษาและวัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์ มหาวิทยาลัยชนชาติยูนนาน จำนวน 62 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการสอนตามรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ และ 3) แบบวัดเจตคติที่มีต่อรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนาแบบการสอน ระยะที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการสอน และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม และศึกษาเจตคติที่มีต่อรูปแบบการสอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ได้รูปแบบการสอนอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยชนชาติยูนนานตามแนวการสอนแบบ ACTIVE Reading และหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบได้แก่ หลักการ

*คณบดีนิพนธ์การศึกษา คณบดีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษา คณบดีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

****รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล โดยมีดัชนีการประเมินคุณภาพรูปแบบการสอน โดยผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับเหมาะสมดีมาก ($\bar{x} = 3.79$ $SD = 0.36$)

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองของนักศึกษาในกลุ่มทดลองที่เรียนตามรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนตามการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการศึกษาเจตคติของผู้เรียนกลุ่มทดลองที่มีต่อรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 4.11$ $SD = 0.46$)

Abstract

The purposes of this research were: to develop an instructional model for Thai language reading comprehension for students at Yunnan University of Nationalities; to compare the achievements between an experimental group who studied with the model and a control group; to study attitude of the students in the experimental group concerning the instructional model. The instructional model for Thai language reading comprehension was constructed by the analysis of the related documents and research findings that consisted of the theory of development instructional model, Thai language curriculum, ACTIVE Reading theory, theory of teaching Thai language as a second language, and cooperative learning principles. The subjects of this research were 62 students at the faculty of Southeast Asian and South Asian Languages and Culture, Yunnan University of Nationalities in the first semester of the academic year 2011. The research instruments consisted of 1) lesson plans through the developed model 2) Thai language reading comprehension measurement form 3) The attitude inventory toward the instructional model. The research procedure was divided into 2 phases which were 1) the development of instructional model 2) the implementation of the instructional model.

The findings of this research were as follows:

1. The instructional model for Thai language reading comprehension for students of Yunnan University of Nationalities based on ACTIVE Reading theory and cooperative learning principles was developed, it consisted of five major components: principles, objectives, contents, instructional processes, and evaluation with the degree of highly appropriate with the mean and standard deviation of 3.79 and 0.36 respectively.

2. The average scores of Thai language reading comprehension after learning through the developed model was higher than control group at .01 level of significance.

3. The attitude toward the instructional model of students was at the highly agree level at the mean and standard deviation of 4.11 and 0.46 respectively.

คำสำคัญ : รูปแบบการสอน/การอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ/แนวการสอนแบบ ACTIVE Reading/หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมปัจจุบัน กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้ผู้คนทั่วโลกสามารถติดต่อสื่อสารและสร้างสัมพันธ์ภาพกันได้อย่างรวดเร็วโดยมีภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเชื่อมโยง ซึ่งการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพนั้นสามารถช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้ดียิ่งขึ้น ดังกรณีความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศจีนกับประเทศไทย กล่าวคือประเทศจีนกับประเทศไทยมีความสัมพันธ์อันยาวนานตั้งแต่การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตเมื่อปี พ.ศ. 2518 เป็นต้นมา ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศได้พัฒนาไปด้วยดีและอย่างมั่นคงโดยตลอด (สื่อ กว้างเชิง, 2553) และเป็นความสัมพันธ์ที่สมบูรณ์แบบ มีทั้งในเรื่องราชวงศ์กับผู้นำจีน ทางด้านวัฒนธรรม การศึกษา การลงทุน การท่องเที่ยว การค้าครอบคลุมในทุกด้าน (กษิต ภิรมย์, 2553) ในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศจีนกับประเทศไทยนั้น ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาราชการที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารในสังคมประเทศไทยได้แสดงบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงทั้งสองประเทศ เป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การปรึกษาหารือ การเจรจาและการทำความเข้าใจสำหรับประเทศทั้งสอง ดังนั้น ประเทศจีนจึงให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเป็นอย่างมากซึ่งต้องการให้บุคลากรในประเทศมีทักษะการใช้ภาษาไทยได้ถูกต้องและเหมาะสม โดยเน้นการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาทั้ง ๔ ด้าน คือ ทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยนั้น มักจะให้ความสำคัญกับทักษะการอ่านเป็นอย่างมาก เนื่องจากการอ่านเป็นทักษะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งส่งผลต่อการพัฒนาทักษะด้านอื่น ขณะเดียวกัน การอ่านคือพลังของการเรียนรู้ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างไม่รู้จัก และนำผู้เรียนไปสู่โลกใหม่ที่จะช่วยให้เข้าใจสิ่งที่ปรากฏอยู่รอบตัวในสังคมใหม่ที่เขาเรียนภาษาเขียนของเจ้าของภาษา และนำไปสู่การเข้าใจความคิด วัฒนธรรม

สังคม เศรษฐกิจและการเมืองของเจ้าของภาษา (สมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธุ์, 2548, หน้า 233)

จากการสำรวจเอกสารการประเมินผลการศึกษาแต่ละปีของภาควิชาภาษาไทย คณะภาษาและวัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์ มหาวิทยาลัยชนชาติยูนนาน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการอ่านภาษาไทยอยู่ในระดับต่ำ และผู้สอนยังใช้วิธีการสอนอ่านแบบการแปล (Grammar-Translation Method) ซึ่งเป็นการสอนแบบเน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลางโดยไม่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนและไม่สามารถพัฒนาทักษะการอ่านของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการสอนอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยชนชาติยูนนานเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจของผู้เรียน

จากการศึกษาพบว่า แนวการสอนแบบ ACTIVE Reading เป็นแนวการสอนอ่านที่พัฒนาขึ้นบนพื้นฐานการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การสอนภาษาต่างประเทศ และประสบการณ์ตรงของตนเองในการสอนการอ่านโดย แอนเดอร์เซน (Neil J. Anderson) ซึ่งเป็นนักการศึกษาที่มีชื่อเสียงทางด้านการสอนภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้แล้ว แนวการสอนแบบ ACTIVE Reading ซึ่งประกอบด้วย 8 กลยุทธ์นั้น (กลยุทธ์ที่ 1 การกระตุ้นความรู้เดิม กลยุทธ์ที่ 2 การสร้างเสริมความรู้ทางด้านคำศัพท์ กลยุทธ์ที่ 3 การสอนเทคนิคการอ่านเพื่อความเข้าใจ กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาความเร็วในการอ่าน กลยุทธ์ที่ 5 การตรวจสอบการใช้กลวิธีการอ่าน กลยุทธ์ที่ 7 การสร้างแรงจูงใจ กลยุทธ์ที่ 8 การวางแผนการจัดการเรียนการสอนและเลือกวัสดุ การอ่านที่เหมาะสม) ยังมีความสอดคล้องกับทฤษฎี การสอนอ่านภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศหลายประการ กล่าวคือ ในการสอนอ่านภาษาไทยต้องคัดเลือกบทอ่านบทเรียนที่น่าสนใจ ก่อนเริ่มการอ่านควรมีการพูดคุย แนะนำ ชักถามเกี่ยวกับหัวข้อที่เกี่ยวข้อง

ในด้านคำศัพท์นั้น ควรให้ความหมายแบบพจนานุกรมไทย (สมพงศ์ วิทศักดิ์พันธุ์, 2548, หน้า 257-260) ขณะเดียวกัน นักการศึกษาทางด้านการสอนภาษาไทย ในฐานะภาษาต่างประเทศยังให้ความเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาการอ่านภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ ควรเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นกันเอง สนุกสนาน ไม่เครียด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกัน และแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจนำหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบด้วย และหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือก็สอดคล้องกับแนวการสอนแบบ ACTIVE Reading ด้วย กล่าวคือ การให้สมาชิกในกลุ่มแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับหัวข้อก่อนที่จะเริ่มดำเนินการอ่านนั้น จะทำให้ผู้เรียนระลึกถึงความรู้เดิมได้มากกว่า (Anderson, 1999, p.14) ในกระบวนการเรียนรู้และการตรวจสอบการใช้กลวิธีการอ่านนั้น ผู้เรียนบางคนอาจเลือกใช้กลวิธีการอ่านที่ไม่เหมาะสม แต่เมื่อนำมาอธิบายให้เพื่อนฟังก็พบว่า มีข้อผิดพลาด โดยไม่ต้องมีผู้สอนแนะนำ (Anderson, 1999, p.53) ขณะเดียวกัน การให้ผู้เรียนอธิบายกระบวนการคิดของตนในด้านการใช้กลวิธีการอ่านต่าง ๆ เป็นเทคนิควิธีที่ดีในการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจและเพิ่มเติมความเข้าใจด้วย ซึ่งสามารถทำให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพในการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้กลวิธีการอ่านที่ได้เรียนรู้ (Chamot & O' Malley, 1994, p.11 อ้างถึงใน Anderson, 1999, p.53) ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถนำมาบูรณาการกับแนวการสอนแบบ ACTIVE Reading ในการพัฒนารูปแบบการสอนอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยชนชาตินาน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3. เพื่อศึกษาเจตคติที่มีต่อรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ภาควิชาภาษาไทย คณะภาษาและวัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์ มหาวิทยาลัยชนชาตินาน จำนวน 62 คน

2. ระยะเวลาการทดลอง

ในการทดลองครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการทดลอง 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้งต่อกลุ่ม ครั้งละ 2 ชั่วโมง โดยสอนกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม รวมทั้งหมด 40 ชั่วโมง โดยทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรอิสระ มี 2 ตัว คือ

3.1.1 รูปแบบการสอนอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ ตามแนวการสอนแบบ ACTIVE Reading และหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ

3.1.2 การสอนอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจแบบปกติ

3.2 ตัวแปรตาม มี 2 ตัว คือ

3.2.1 ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย

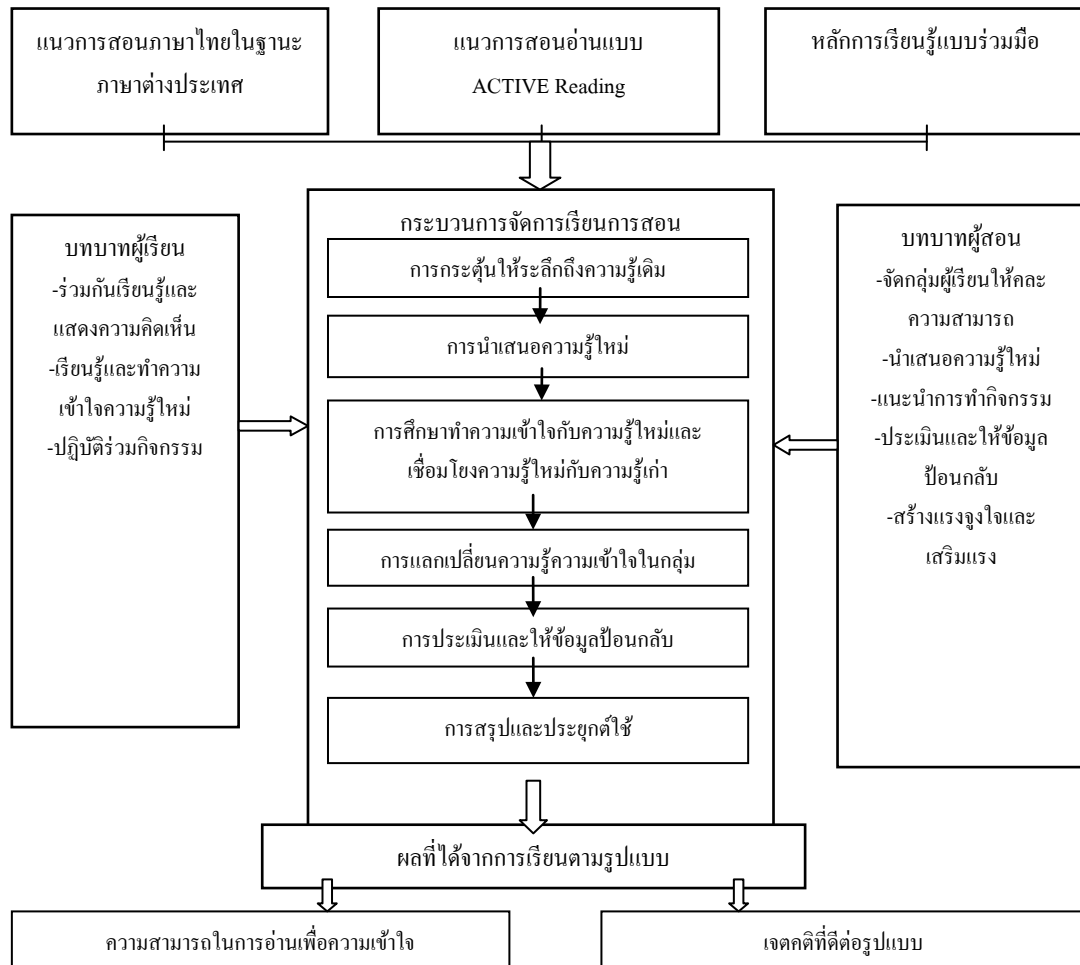
3.2.2 เจตคติที่มีต่อรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

การดำเนินการวิจัย

1. การพัฒนารูปแบบการสอน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการสอนอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยชนชาตินานตามแนวการสอนแบบ ACTIVE Reading และหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยมีกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

2. ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการตรวจสอบประสิทธิภาพรูปแบบการสอน

การทดลองใช้รูปแบบการสอน ใช้การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi experimental) แบบที่มีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้สุ่มและมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (The Pretest-Posttest Nonequivalent-Groups Design)

3. เครื่องมือและเทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แผนการสอนตามรูปแบบการสอน จำนวน 10 แผน ซึ่งมีผลการประเมินคุณภาพ

แผนการสอนโดยผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับเหมาะสมดีมาก ($\bar{x} = 3.90$ SD = 0.18)

3.2 แผนการสอนตามการสอนแบบปกติ จำนวน 10 แผน ซึ่งมีผลการประเมินคุณภาพแผนการสอนโดยผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับเหมาะสมดีมาก ($\bar{x} = 3.53$ SD = 0.73)

3.3 แบบทดสอบความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ ที่มีความยากง่ายอยู่ระหว่าง .37-.80 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .36-.90 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับอยู่ที่ .95

3.4 แบบวัดเจตคติที่มีต่อรูปแบบการสอน ที่มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .20-.83 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับอยู่ที่ .95

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาไทยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง โดยทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัย

1. ได้รูปแบบการสอนอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยชนชาติยูนนาน ตามแนวการสอนแบบ ACTIVE Reading และหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กระบวนการ จัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ซึ่งมีผลการประเมินคุณภาพรูปแบบการสอนโดยผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับเหมาะสมดีมาก ($\bar{x} = 3.79$ $SD = 0.36$) องค์ประกอบของรูปแบบการสอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 หลักการของรูปแบบ

1) รูปแบบการสอนนี้ เป็นการสอนที่ให้ความสำคัญกับการกระตุ้นให้ผู้เรียนระลึกถึงความรู้เดิม และนำมาใช้ในการทำความเข้าใจบทอ่าน ขณะเดียวกัน ผู้เรียนต้องเป็นผู้อ่านที่มีความตื่นตัวในการอ่านอยู่เสมอ

2) รูปแบบการสอนนี้ เป็นการสอนที่มีการให้ความรู้เกี่ยวกับกลวิธีการอ่านและความรู้ทางด้านคำศัพท์ โดยผ่านบทเรียนที่มีความหลากหลายและน่าสนใจ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับกลวิธีการอ่านและความรู้ทางด้านคำศัพท์ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการอ่านเพื่อความเข้าใจได้อย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาความเร็วในการอ่านพร้อมกัน

3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เป็นกลุ่ม และมีโอกาสในการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น แสดง

กระบวนการคิดในการทำความเข้าใจบทอ่าน การใช้กลวิธีการอ่านและความรู้ทางด้านคำศัพท์ เพื่อให้ผู้เรียนขยายองค์ความรู้เดิมให้กว้างขึ้น เข้าใจความรู้ที่ได้ศึกษาอย่างแท้จริง ขณะเดียวกัน กิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าว ยังเป็นวิธีที่ดีในการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจและการเสริมแรงอีกด้วย

1.2 จุดมุ่งหมายของรูปแบบ

จุดมุ่งหมายหลักของรูปแบบ คือ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ ซึ่งประกอบด้วยความเข้าใจในการอ่าน 5 ระดับ คือ จับใจความ ตีความ สรุปความ วิเคราะห์ และประเมินค่า ขณะเดียวกันรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นยังสามารถช่วยพัฒนาความรู้ทางด้านคำศัพท์ พัฒนาความสามารถในการใช้กลวิธีการอ่านของผู้เรียน พัฒนาความเร็วในการอ่านของผู้เรียน และพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันของผู้เรียนด้วย

1.3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนของรูปแบบประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 กระตุ้นให้ระลึกถึงความรู้เดิม

การกระตุ้นให้ระลึกถึงความรู้เดิม หมายถึง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อจัดระบบความรู้เดิมหรือระลึกถึงความรู้เดิมที่เกี่ยวกับหัวข้อของบทอ่านที่ผู้อ่านมีอยู่ ซึ่งความรู้เดิมที่มีอยู่นั้น จะเป็นความรู้เกี่ยวกับหัวข้อเกี่ยวกับประเภทของบทอ่าน เกี่ยวกับคำศัพท์ เกี่ยวกับกลวิธีการอ่าน เป็นต้น หรือความรู้ที่เป็นประสบการณ์ก็ได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่านทำความเข้าใจบทอ่าน กิจกรรมที่จัดนั้น สามารถทำได้หลายแบบ เช่น ทำแบบทดสอบ อภิปรายในกลุ่ม และแข่งขันตอบคำถามเป็นทีมงาน เป็นต้น

ขั้นที่ 2 นำเสนอความรู้ใหม่

การนำเสนอความรู้ใหม่ หมายถึง ผู้สอนนำเสนอความรู้ที่เกี่ยวกับคำศัพท์ เกี่ยวกับกลวิธีการอ่าน และเกี่ยวกับเนื้อหาบทเรียน เป็นต้น การนำเสนอความรู้นั้นสามารถทำได้หลายแบบ เช่น นำเสนอ

เป็นใบความรู้แล้วให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองหรือร่วมกันศึกษาเป็นกลุ่ม นำเสนอแก้หัวข้อและแหล่งการเรียนรู้แล้วให้ผู้เรียนไปศึกษาทำความเข้าใจด้วยตนเองหรือร่วมกันศึกษาทำความเข้าใจ นำเสนอความรู้ใหม่โดยวิธีบรรยายและสาธิต เป็นต้น

ขั้นที่ 3 ศึกษาทำความเข้าใจความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เก่า

การศึกษาทำความเข้าใจความรู้ใหม่ หมายถึง ผู้เรียนใช้ความรู้ที่ได้จากขั้นที่ 2 มาใช้ในการทำความเข้าใจบทอ่านด้วยตนเอง ในการทำความเข้าใจบทอ่านนั้น ต้องใช้ความรู้เดิมเป็นพื้นฐานและเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ที่ได้ศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น ในกระบวนการขั้นนี้ ผู้อ่านต้องใช้ความรู้ทางด้านคำศัพท์ ความรู้ทางด้านกลวิธีการอ่านและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนมีอยู่ในการทำความเข้าใจด้วยตนเอง

ขั้นที่ 4 แลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม

การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม เป็นกระบวนการที่สำคัญในการเรียนรู้ กล่าวคือ ผู้อ่านจะได้แลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับความหมายของบทอ่านกับกลุ่ม เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของความเข้าใจ นอกจากนี้แล้ว การแลกเปลี่ยนกับกลุ่มนั้น ยังเป็นวิธีตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้ทางด้านคำศัพท์และกลวิธีการอ่าน คือ หากผู้เรียนสามารถอธิบายให้สมาชิกในกลุ่มเข้าใจ แสดงว่าผู้เรียนเข้าใจจริง ๆ และสามารถทำให้สมาชิกแต่ละคนเพิ่มความรู้ความเข้าใจได้มากกว่าเดิม ขณะเดียวกัน การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่มยังสามารถช่วยสมาชิกในกลุ่มทุก ๆ คนได้พัฒนาไปพร้อม ๆ กันกิจกรรมหลักในขั้นนี้คือการอภิปรายในกลุ่ม

ขั้นที่ 5 การประเมินและให้ข้อมูลป้อนกลับ

การประเมินเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้มองเห็นความก้าวหน้าและปัญหาที่ยังมีอยู่ การประเมินนั้นทำได้ด้วยหลายวิธีเช่น การทำแบบทดสอบ การนำเสนอในชั้นเรียน เป็นต้น หลังจากได้ผลการประเมินแล้ว ควรให้ข้อมูลป้อนกลับด้วย เพื่อให้ผู้เรียนทราบว่าตนเองได้พัฒนาอะไรบ้าง ซึ่งการมองเห็นความก้าวหน้านั้นเป็นแรงเสริมที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับผู้เรียนแต่ละคน ขณะเดียวกันการให้ข้อมูลป้อนกลับยังทำให้ผู้เรียนทราบถึงปัญหาที่ตนเองยังมีอยู่ ซึ่งเป็นเป้าหมายการพัฒนาในการเรียนต่อไป ขั้นนี้อาจเป็นการให้คะแนน จัดลำดับให้คำชมเชยให้รางวัล เป็นต้น

ขั้นที่ 6 การสรุปและประยุกต์ใช้

การสรุปเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญในขั้นนี้ ผู้สอนและผู้เรียนจะร่วมกันอภิปรายและสรุปความรู้ที่ได้จากการเรียนการสอน ซึ่งถือเป็นการทบทวนและทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และนำความรู้ทั้งหมดไปประยุกต์ใช้ในการอ่านต่อไป กิจกรรมหลักคือร่วมกันอภิปราย ทำแบบบันทึก เลือกอ่านหนังสือนอกเวลาเรียนตามความสนใจและรายงานผลเป็นรายเดือน

1.4 การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนตามรูปแบบครอบคลุมทั้งการวัดก่อนการเรียน การติดตามผลระหว่างเรียน และการวัดผลหลังการเรียน กล่าวคือ ก่อนการเรียนมีการทดสอบความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ เพื่อให้ได้รู้ระดับความสามารถในการอ่านของผู้เรียน และภายหลังการเรียนจัดให้มีการสอบอีกครั้งหนึ่ง โดยใช้ข้อสอบชุดเดียวกับที่ใช้ในครั้งแรก นำคะแนนจากผลการสอบทั้งสองครั้งมาเปรียบเทียบ หากผู้เรียนมีคะแนนหลังการเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนการเรียนแสดงว่าผู้เรียนมีพัฒนาการของความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนตามรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับนักศึกษาที่เรียนตามการสอนแบบปกติ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองของนักศึกษากลุ่ม

ทดลองที่เรียนตามรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมี
มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนตามการสอน รายละเอียดดังตาราง
ตาราง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการอ่านภาษาไทยหลังการทดลองของกลุ่มควบคุมและกลุ่ม
ทดลอง

ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน	คะแนนเต็ม (คะแนน)	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	จำนวนนักเรียน (คน) (n)	t
กลุ่มควบคุม	25	14.1613	2.73370	31	5.388**
กลุ่มทดลอง	25	17.6129	2.72858	31	

** $p < .01$

3. ผลการศึกษาเจตคติของผู้เรียนกลุ่มทดลองที่มีต่อรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 4.11$ SD=0.46)

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปประเด็นในการอภิปรายได้ ดังนี้

1. รูปแบบการสอนอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยชนชาติ ยูนนาน ตามแนวการสอนแบบ ACTIVE Reading และหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ซึ่งมีผลการประเมินคุณภาพรูปแบบการสอนโดยผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับเหมาะสมดีมาก ($\bar{x} = 3.79$ SD = 0.36) อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานที่มีความชัดเจนและเหมาะสม และได้ผ่านกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการโดยเริ่มต้นจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตร สภาพและปัญหาของการจัดการเรียนการสอนวิชาการอ่านภาษาไทย ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจของนักศึกษา ศึกษาแนวคิดการสอนอ่าน

เพื่อความเข้าใจแบบต่าง ๆ และแนวคิดการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศที่จะนำมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น หลังจากนั้นแล้วได้ศึกษาแนวคิดของการพัฒนารูปแบบการสอนจากแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่าน เช่น เซย์เลอร์ และคณะ (Saylor and others, 1981) จอยส์ และเวล (Joyce and Weil, 2004) และทิสนา เขมมณี (2553) ขณะเดียวกัน ผู้วิจัยยังได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ กระบวนการ และข้อควรระมัดระวังในการพัฒนารูปแบบการสอน จากนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษารายละเอียดของแนวคิดที่คัดเลือกไว้เพื่อนำมาเป็นแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการสอน คือ แนวการสอนอ่านแบบ ACTIVE Reading แนวการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ และหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังจากได้ทฤษฎีพื้นฐานที่จะนำมาพัฒนารูปแบบการสอนแล้ว ผู้วิจัยจึงได้กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการสอน แล้วเขียนรายละเอียดขององค์ประกอบแต่ละส่วนให้ชัดเจนเพื่อพัฒนาเป็นรูปแบบการสอนฉบับร่าง พร้อมทั้งจัดทำเอกสารประกอบรูปแบบการสอนแล้วนำเสนอให้ประธานกรรมการและกรรมการได้ตรวจสอบคุณภาพ พร้อมก็นำข้อเสนอแนะและความคิดเห็นต่าง ๆ มาปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คนตรวจสอบคุณภาพ หลังจากผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน

รูปแบบการสอนและเอกสารประกอบรูปแบบการสอน แล้วเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมดีมาก และให้ข้อเสนอแนะไว้ในบางประเด็น ผู้วิจัยจึงได้นำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการสอนและเอกสารประกอบรูปแบบการสอนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วนำไปทดลองใช้เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อพิจารณาความเหมาะสมด้านการกำหนดเวลาในแต่ละขั้นตอนตามรูปแบบการสอน แล้วนำผลการทดลองมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการสอนอีกครั้ง จากนั้นจึงนำรูปแบบการสอนไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการวิจัยตามรูปแบบการวิจัยและพัฒนา และสอดคล้องกับกระบวนการวิจัยของคณาพร คมสัน (2540) จินดา ยัญทิพย์ (2547) สุวรรณ เล็กวิไล (2539) และสุเทียบ ละลองทอง (2545)

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองของ นักศึกษากลุ่มทดลองที่เรียนตามรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนตาม การสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจเป็นเพราะว่า

2.1 ความสามารถในการอ่านเป็นเรื่องทักษะ ซึ่งสามารถฝึกฝนได้ และเมื่อได้รับการฝึกฝนอย่าง ถูกวิธีแล้วก็ย่อมทำได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542) ให้ความเห็นว่าการสร้าง ความสามารถในการอ่าน เป็นการพัฒนาและปรับปรุง ทักษะการอ่าน ตลอดจนการพัฒนานิสัยที่ดีในการอ่าน เพื่อให้ผู้อ่านมีวิธีอ่านหรือมีเทคนิคการอ่านที่ดี สามารถ อ่านเข้าใจเรื่องได้ถูกต้องและรวดเร็ว การสร้างความ สามารถในการอ่านนั้นมีความจำเป็นที่ผู้อ่านจะต้องได้ รับการฝึกฝนอย่างถูกวิธี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Harris (1966) ได้ให้ความเห็นว่าการอ่านเป็นทักษะ อย่างหนึ่ง ต้องได้รับการฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ ซึ่ง มีผลต่อประสิทธิภาพของการอ่าน

2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตาม รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มี กิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญ ในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน และ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดซึ่งกัน และกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวในการเรียน เหมาะกับการเรียนวิชาการอ่าน คือ การอ่านเป็นเรื่อง ทักษะ ต้องผ่านการฝึกฝน ขณะเดียวกัน การทำความเข้าใจในเนื้อหาที่อ่านนั้น เป็นกระบวนการที่ผู้อ่าน ต้องมีความตื่นตัวในการอ่านเสมอ และมีการใช้ความรู้ ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในการสร้างความหมายตามเนื้อหาที่ปรากฏ (Anderson, 1999) และช่วยขยายขอบเขตความรู้ของ ผู้เรียนให้กว้างขวางขึ้น และทำให้การเรียนรู้เป็นกระบวนการ ที่สนุก มีชีวิตชีวามากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะ บรรยากาศของห้องเรียนภาษาไทยที่ดี คือ เน้นผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง มีกิจกรรมที่ทุกคนเข้าร่วมได้ มีความอบอุ่นไม่ เครียด ฯลฯ (สมพงศ์ วิทย์ศักดิ์พันธุ์, 2548)

2.3 รูปแบบการสอนได้พัฒนาจากพื้นฐาน แนวการสอนแบบ ACTIVE Reading ซึ่งเป็นแนว การสอนอ่านเพื่อความเข้าใจโดยเฉพาะ และ8กลยุทธ์ตาม แนวการสอนแบบ ACTIVE Reading ต่างก็มีนักการ ศึกษาและนักวิจัยได้ศึกษาไว้แล้วว่า สามารถช่วยผู้อ่าน เข้าใจบทอ่านได้ดีขึ้น ขณะเดียวกัน รูปแบบการสอนได้ พัฒนาจากหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ เน้นการให้ผู้เรียน ที่ลดความสามารถมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้ความ เข้าใจและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งจะช่วยขยายขอบเขต ความรู้ของผู้เรียนให้กว้างขวางขึ้น และมีความสุข ไม่ เครียด ทำให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตที่ดี (ทิสนา เขมมณี, 2553) นอกจากนี้แล้ว การเรียนรู้แบบร่วมมือได้รับความ นิยมอย่างแพร่หลายมาก และการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งผลดีต่อผู้เรียนสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุวรรณ เล็กวิไล (2539) และอารีรักษ์ มีแจ้ง (2547) ซึ่งต่างก็ พบว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือจะช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนได้

2.4 กระบวนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความชัดเจน เหมาะสม และมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง เป็นประโยชน์ในการพัฒนาความสามารถในการอ่านของผู้เรียน

3. ผลการศึกษาเจตคติของผู้เรียนกลุ่มทดลองที่มีต่อรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ($\bar{x} = 4.11$ $SD = 0.46$) อาจเป็นเพราะว่า การจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลางโดยใช้วิธีการสอนแบบการแปล (Grammar-Translation Method) ซึ่งเป็นวิธีสอนภาษาต่างประเทศโดยแปลภาษาเป้าหมายเป็นภาษาแม่และอธิบายเนื้อความและคำศัพท์ การจัดการเรียนการสอนแบบนี้ผู้เรียนเป็นเฉพาะฝ่ายรับอย่างเดียว ไม่ค่อยมีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมมากนัก ไม่ค่อยได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการกระตุ้นให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งทำให้นักศึกษาขาดความตื่นตัวในกระบวนการเรียนการสอน ดังนั้น เมื่อได้เรียนการอ่านโดยรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจึงทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อรูปแบบในด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ผู้เรียน กล่าวคือ ผู้เรียนเห็นว่าหากมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมจะทำให้การจัดการเรียนการสอนนั้นมีความสนุก และเป็นประโยชน์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเบค (Beck, 1995) คือ ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือเพราะเป็นวิธีการสอนที่แปลกใหม่ น่าตื่นเต้น และยังมีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้เรียนมีการแบ่งปันความรู้ความคิดส่งผลให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ สมพงษ์ วิทยศักดิ์พันธุ์

(2548) คือ การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาตินั้น ต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง บรรยากาศของห้องเรียนภาษาไทยที่ดีต้องมีความอบอุ่น สนุกสนาน ไม่เครียด มีกิจกรรมที่ทุกคนเข้าร่วมได้

ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบการสอนไปใช้

1. รูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้ เป็นรูปแบบการสอนที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษาเอกภาษาไทย ชั้นปีที่ 2 หรือสูงกว่าขึ้นไป ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบเหมาะสมสำหรับนักศึกษาที่มีพื้นฐานภาษาไทยในระดับหนึ่ง

2. ผู้สอนที่จะนำรูปแบบการสอนนี้ไปใช้ ควรศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการสอนให้เข้าใจ ก่อนนำไปใช้ แต่ทั้งนี้ สามารถปรับเปลี่ยนเนื้อหา กำหนดเวลาในการทำกิจกรรมได้ตามความเหมาะสม โดยพิจารณาจากพื้นฐานของผู้เรียน ข้อกำหนดตามหลักสูตร

3. ก่อนการดำเนินการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนนี้ ผู้สอนควรสำรวจและตรวจสอบพื้นฐานทางด้านทักษะการใช้ภาษาไทย ความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ และความรู้ด้านกลวิธีการอ่าน ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนเลือกบทอ่านและเตรียมสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนได้เหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการอ่าน ทักษะการพูด และทักษะการเขียนตามรูปแบบการสอน

2. ศึกษาผลการใช้รูปแบบการสอนในการจัดการเรียนการสอนวิชาการอ่านหนังสือพิมพ์ไทยสำหรับนักศึกษาจีน

เอกสารอ้างอิง

- กษิต ภิรมย์. (2553). รมต. *ไทยระบุความสัมพันธ์ไทย-จีนเป็นความสัมพันธ์ที่สมบูรณแบบ*. วันที่ค้นข้อมูล 25 ธันวาคม 2010, เข้าถึงได้จาก <http://thai.cri.cn>.
- คณาพร คมสัน. (2540). *การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*. คุษณินพนธ์ครุศาสตรคุษณินบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จินดา ชัยทิพย์. (2547). *การพัฒนากระบวนการบูรณาการทักษะการคิดในการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามทฤษฎีโครงสร้างความรู้และเมตาคอกนิชัน*. คุษณินพนธ์ครุศาสตรคุษณินบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2542). *เทคนิคการอ่าน*. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.
- ทิตนา เขมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภวรรณ เล็กวิไล. (2539). *การพัฒนารูปแบบการอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยกลวิธีการเรียนภาษาโดยใช้หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. คุษณินพนธ์ครุศาสตรคุษณินบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพงศ์ วิยศักดิ์พันธุ์. (2548). *การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ*. *วรรณวิทัศน์*, 5, 215-261.
- สือ กว่างเซิง. (2553). *สุนทรพจน์นายกสมาคมมิตรภาพจีน-ไทยเพื่อฉลอง 35 ปี ความสัมพันธ์ทางการทูตจีน-ไทย*. วันที่ค้นข้อมูล 25 ธันวาคม 2010, เข้าถึงได้จาก <http://thai.cri.cn>
- สุเทียบ ละลองทอง. (2545). *การพัฒนารูปแบบการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์*. คุษณินพนธ์ศึกษาศาสตรคุษณินบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อารีรักษ์ มีแจ้ง. (2547). *การพัฒนารูปแบบการสอนกลวิธีการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้หลักการเรียนรู้แบบร่วมงาน เพื่อส่งเสริมผลการเรียนรู้ภาษาอ่านสำหรับนิสิตนักศึกษา*. คุษณินพนธ์ครุศาสตรคุษณินบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Anderson, N. J. (1999). *Exploring Second Language Reading Issues and Strategies*. Mason, Ohio : Cengage Learning.
- Beck, S.E. (1995). Cooperative Learning and Feminist Pedagogy : A Model for Classroom Instruction in Nursing Education. *Journal of Nursing Education*. 34(5), 222-227.
- Harris, D. P. (1966). *Reading improvement exercises for students of English as a second language*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Joyce, B. R., Weil, E. A. (2004). *Models of teaching* (7th ed.). Boston : Allyn and Bacon.
- Saylor, J. G., William M. A. & Arthur J. L. (1981). *Curriculum planning for better teaching and learning* (4rd). New York: Holt, Rinehart and Winston.

รูปแบบการใช้ชุมชนเป็นฐานในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก*

THE COMMUNITY BASED MODEL FOR SMALL SIZE

SCHOOL ADMINISTRATION

พิทยุตม์ กองกุล**

ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและเพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบการใช้ชุมชนเป็นฐานในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research :PAR) ด้วยวงจรปฏิบัติการของเคมมิสและแม็กแทกการ์ท (Keemmis&McTaggart,1998) สถานที่ผู้วิจัยศึกษา ได้แก่ การศึกษานำร่องที่โรงเรียนบ้านทุ่งบอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 และเก็บรวบรวมข้อมูลจริงที่โรงเรียนวัดตันติการาม มิตรภาพที่ 109 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 3 โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ระดับลึก การสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์เอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการใช้แบบสอบถาม โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มประชาชน และกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสังเคราะห์รูปแบบเชิงองค์ประกอบ และตรวจสอบความตรงของรูปแบบโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ด้วยข้อมูลจากแบบสอบถามที่ส่งให้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 486 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบการใช้ชุมชนเป็นฐานในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนและ 4)การมีส่วนร่วมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน 2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการใช้ชุมชนเป็นฐานในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก อยู่ในระดับดี คือ(1) นักเรียนสามารถเข้าศึกษาต่อโรงเรียนที่มีการแข่งขันในอัตราสูงได้ (2) การพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวกสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (3) การปรับเปลี่ยนและการพัฒนาโรงเรียน ชุมชนให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นสภาพแวดล้อมโรงเรียนสวยงาม (4) การแก้ปัญหาภายในโรงเรียน มีระบบ การทำงานเป็นทีม การมีส่วนร่วม และความเป็นประชาธิปไตย

คำสำคัญ : รูปแบบการใช้ชุมชนเป็นฐาน/การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก/ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม/

*ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

The purposes of this research were to create the community based model for small size school administration and to evaluate the effectiveness of the community based model for small size school administration. The research methodology was the participation action research (PAR) based on the action research theory of Kemmis & McTaggart (1998). The author investigated Bantungbon School, Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 2 as a pilot school and Wattantikaram School, Narathiwat Primary Educational Service Area Office 3 as a study school. Data were collected by in-depth interview, group discussion, document analysis, participative observation, and questionnaire. Data was analyzed by a content analysis technique. The samples were 486 representatives from educational institution administrators, teachers and chairpersons of the Basic Education Institution Committees.

The findings revealed that:

1. The community based model for small size school administration was composed of 4 factors: (1) the participation with the local administration organization ,(2) the participation with the committee for the basic education, (3) the participation with the parents , and (4) the participation for creating relationship with communities.

2. The effectiveness of the model for small size school administration was at the good level which were: (1) students are able to enter high competitive schools (2) development of student's positive attitude consistent to student's desirable characteristics (3) school renovation and development; community collaboration in school environment improvements activities and (4) internal problem solving; staff teamwork, participation and democracy.

Keywords : Community based model, effectiveness community based model, Small Size School , Participatory Action Research

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ระบบศึกษาไทยกำลังประสบปัญหาท้าทายสำคัญประการหนึ่ง คือ การมีโรงเรียน ขนาดเล็กจำนวนมาก และมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี เนื่องจากประชากรในวัยเรียน มีจำนวนลดลง และความนิยมของผู้ปกครองที่ต้องการส่งบุตรหลานไปเรียนในเมือง ปัจจุบันโรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนมากถึง 14,397 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 45.82 ของโรงเรียนทั้งหมด การมีโรงเรียน ขนาดเล็กจำนวนมากดังกล่าว ทำให้การจัดการศึกษาไม่สามารถสะท้อนคุณภาพและประสิทธิภาพได้เพียงพอ กล่าวคือ เกิดการ

ใช้ทรัพยากรอย่างไม่คุ้มค่า มีข้อจำกัดด้านการใช้ครูหรือไม่สามารถจัดครูได้ครบชั้น และขาดแคลนสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาจึงลดลงอย่างต่อเนื่อง

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ส่วนที่ 8 ซึ่งกล่าวถึงสิทธิและเสรีภาพในการจัดการศึกษา มาตรา 49 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยาก

ลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550, หน้า 19-20) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 8 ที่บัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษาให้ชัดหลัก ดังนี้ 1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน 2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมไว้อย่างชัดเจน ในมาตรา 8(2) ว่าการจัดการศึกษาให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและมาตรา 9(6) กำหนดให้การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น อีกทั้งการจัดการศึกษา มาตรา 24(6) ให้โรงเรียนและชุมชนจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ พัฒนาระหว่างชุมชน มาตรา 40 ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทำหน้าที่กำกับ

ส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ และมาตรา 57 ให้นายกรัฐมนตรีดำเนินการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญและภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีจำนวน 31,248 โรงเรียนในจำนวนนี้เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คนลงมาจำนวน 14,397 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 45.82 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กในสภาวะการณ์ขาดแคลนทรัพยากร การบริหารแทบทุกด้านส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อันเป็นผลผลิตที่สำคัญที่สุด กล่าวคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนขนาดใหญ่ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก นอกจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้วยังมีองค์ประกอบอีกหลายด้านที่แสดงให้เห็นถึงระดับประสิทธิผลของโรงเรียน (Hoy & Miskel, 1982) จากรายงานประเมินผลการใช้หลักสูตรพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่จะมีการจัดกิจกรรมทางการศึกษามากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ชัดเจน ซึ่งผู้เกี่ยวข้องทุกคนพึงปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยมุ่งถึงประสิทธิผลโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถเต็มตามศักยภาพ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีคุณธรรมเป็นคนเก่งและเรียนรู้อย่างมีความสุข ส่วนประสิทธิผลของโรงเรียนอันเกิดจากประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้เป็นการบริหารโรงเรียน แบบมีส่วนร่วมของหลายฝ่าย ได้แก่ บุคคล ครอบครัว ชุมชนและองค์กรต่าง ๆ กระบวนการบริหารมีส่วนสำคัญยิ่งในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

การจัดการศึกษาในโรงเรียนให้พัฒนาขึ้นในทุก ๆ ด้าน ประสิทธิภาพโรงเรียนจึงเกิดขึ้นได้จากการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งผลจากการบริหารจัดการที่นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ทำให้โรงเรียนได้รับความสำเร็จ

สำหรับบริบทที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา คือ การใช้ชุมชนเป็นฐานในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กโดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้วยวงจรปฏิบัติการของ เคมมิสและแม็กแทกการ์ท(Kemmis&McTaggart,1998) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการวางแผน(Planning) การนำไปปฏิบัติ (Action)การสังเกตติดตามประเมินผล (Observation) และสะท้อนเพื่อวางแผนในรอบต่อไป ผู้วิจัยนำกระบวนการวิจัยดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการใช้ชุมชนเป็นฐานในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบการใช้ชุมชนเป็นฐานในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก
2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการใช้ชุมชนเป็นฐานในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วงจรปฏิบัติการของเคมมิสและแม็กแทกการ์ท (Kemmis & McTaggart, 1988) มาใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในส่วนของการปฏิบัติการนั้นประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Planning) 2) การนำแผนไปปฏิบัติ (Action) 3) การสังเกตติดตามประเมินผล (Observation) 4) การสะท้อนกลับ (Reflection) ซึ่งการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมดังกล่าว เป็นกระบวนการที่เป็นพลวัต (Dynamic Process) ของเกลียวปฏิสัมพันธ์ ที่มีกระบวนการย้อนกลับ และนำไปสู่การพัฒนาขั้นต่อไปจากผลสะท้อนของสิ่งที่ปัญหา

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติตามแผนที่กำหนด โดยแต่ละรอบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยประเมินความคิดเห็นจากทีมวิจัย (Researcher Team) จากการจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group Discussion)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนที่ใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research – PAR) ดังนี้

1. ระยะเตรียมการวิจัย

1.1 การศึกษานำร่อง ผู้วิจัยได้เลือกโรงเรียนบ้านทุ่งบอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ตั้งอยู่ในเขตตำบลปลิว อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี เพื่อทำความเข้าใจกับกระบวนการ วิธีการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยตามที่ศึกษามีลักษณะคล้ายกับพื้นที่เก็บข้อมูลจริง คือ เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 และใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เป็นโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นโรงเรียนที่ได้รับการยอมรับจากชุมชน

1.2 การเลือกพื้นที่การวิจัย ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง การเลือกพื้นที่วิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกโรงเรียนวัดตันติการาม มิตรภาพที่ 109 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราสาราชเขต 3 ตั้งอยู่ในตำบลตันหยงลิมอ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส สาเหตุที่เลือกโรงเรียนนี้เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 เป็นโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาและเป็นโรงเรียนที่ได้รับการยอมรับจากชุมชน

1.3 การเตรียมทีมวิจัย ผู้วิจัยได้จัดเตรียมทีมวิจัย ประกอบด้วย นักวิจัยภายนอกและนักวิจัยภายใน ซึ่งทีมวิจัยมีหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์

ข้อมูล วางแผนการดำเนินงานโดยนักวิจัยภายนอก ได้แก่ ตัวผู้วิจัย นักวิจัยภายใน เป็นบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัยโดยเลือกแบบเจาะจง รวมจำนวน 10 คน

1.4 การเลือกกลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง จากกลุ่มคนที่มีส่วนได้เสียในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่ให้ข้อมูลหลักที่สำคัญเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อส่งผลให้การวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์และสามารถตอบคำถามการวิจัยได้อย่างเหมาะสม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ได้มา จำนวน 20 คนประกอบด้วย คณะครู 4 คน 2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 7 คน กลุ่มประชาชน 4 คน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 คน

1.5 การเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์การวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยเตรียมบุคคล เครื่องมือ และอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีช่วยในการเก็บข้อมูลได้แก่ ผู้ช่วยผู้วิจัย เครื่องบันทึกเทป เครื่องถ่ายภาพนิ่ง และอุปกรณ์อื่นๆที่ใช้ในการวิจัย

2. การศึกษาปัญหาและความต้องการ

2.1 การศึกษาเอกสาร (Document Study) ผู้วิจัยจำแนกเอกสารที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) เอกสารเกี่ยวกับสภาพภายนอกโรงเรียน 2) เอกสารที่แสดงถึงสภาพภายในของโรงเรียน เช่น แผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปี 3) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานผู้ปกครอง ครู เช่น บันทึกการประชุมต่างๆ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.2 การวิเคราะห์สถานการณ์วิจัย (Situational Analysis)

ผู้วิจัยร่วมกับทีมวิจัยภายในและผู้ให้ข้อมูลหลัก ทำการวิเคราะห์สภาพของโรงเรียนบ้านทุ่งบอน ซึ่งเป็นพื้นที่การวิจัยเพื่อการได้ข้อมูลพื้นฐาน (Based Line Data) ก่อนที่จะทำการวิจัย ข้อมูลที่ต้องการประกอบด้วย สภาพปัจจุบันของโรงเรียน จุดอ่อนและจุดแข็ง มุมมอง

ของคนที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการบริหารจัดการคุณภาพนักเรียน รวมทั้งปัญหาต่างๆ เพื่อที่จะนำไปสู่การปรับปรุง

3. ระยะเวลาจัดทำแผน (Planning Phase)

หลังจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (Based Line Data) ของโรงเรียนแล้วรวมทั้งศึกษาเอกสารการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องแล้วผู้วิจัยทำการสังเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการจนได้ข้อสรุปจากนั้นทีมวิจัยที่ประกอบด้วย ตัวผู้วิจัย คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มประชาชน กลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) โดยการประชุมระดมพลังสมอง (Brain Storming)

4. ระยะเวลาการนำแผนไปปฏิบัติ (Implementation Phase)

หลังจากทีมวิจัย จัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) เสร็จเรียบร้อยแล้วทุกโครงการแล้ว ขั้นตอนต่อไปเป็นการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ โดยมีผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรมที่ได้รับการมอบหมายปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ ส่วนผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามแผนงาน ด้วยวิธีการสังเกตการสัมภาษณ์ บันทึกข้อมูลการมีส่วนร่วมของทีมวิจัยภายในรวมทั้งการที่ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมในบางช่วงของแผนที่วางไว้ พร้อมการติดตามผลการปฏิบัติงานที่จะนำไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติการ รอบต่อไปอย่างต่อเนื่องจนกว่าการดำเนินการวิจัยครั้งนี้จะเป็นไปตามวัตถุประสงค์

5. ระยะการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน (Monitoring & Evaluation Phase) การติดตามและประเมินผลโครงการเป็นการตรวจสอบการปฏิบัติงานของทีมวิจัยภายในวิธีการติดตามผลประเมินผลดังนี้

5.1 การติดตามผลการปฏิบัติงาน (Monitoring Phase) เพื่อดูผลการดำเนินงานตลอดจนความก้าวหน้าของกิจกรรมหรือโครงการมี 2 ลักษณะคือ

1) ติดตามผลการดำเนินงานของนักวิจัยภายในทศรอบเพื่อตรวจสอบว่า มีกิจกรรมใดบ้างที่ดำเนินการแล้ว กิจกรรมใดบ้างที่ยังไม่ได้ดำเนินการ มีปัญหาอุปสรรคใดบ้าง

2) ร่วมกันวางแผนในการดำเนินการในรอบต่อไป โดยทีมวิจัยนำผลการดำเนินงานในแต่ละรอบมาสู่กระบวนการตามวงจรพัฒนา

5.2 การประเมินผลการปฏิบัติงาน (Evaluation phase) เป็นการประเมินผลของโครงการและกิจกรรมในภาพรวมเมื่อการวิจัยครบ 3 รอบแล้ว โดยการประเมินผลการเปลี่ยนแปลงตามประเด็นต่างๆที่กำหนดเพื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในตัวชี้วัด และข้อมูลพื้นฐาน

6. การตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเมื่อได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมาสร้างข้อสรุปและเป็นการสร้างรูปแบบจำลองในการพัฒนารูปแบบการใช้ชุมชนเป็นฐานในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก

7. การตรวจสอบความตรงของรูปแบบโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA)

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการ ทฤษฎี แนวคิดวิธีการโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน โดยการสังเคราะห์ผลการศึกษาจากขั้นตอนที่ 1

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามที่ยกร่างเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างได้ค่า IOC ระหว่าง 0.90-0.96 ดังนี้ ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียน

ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ได้ค่าความสอดคล้องแต่ละข้อความอยู่ระหว่าง 0.90 ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ได้ค่าความสอดคล้องแต่ละข้อความอยู่ระหว่าง 0.96 ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ได้ค่าความสอดคล้องแต่ละข้อความอยู่ระหว่าง 0.93 และด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ได้ค่าความสอดคล้องแต่ละข้อความอยู่ระหว่าง 0.92

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างจริงที่จะศึกษา แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบสอบถาม ปรับปรุงแก้ไขก่อนจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บข้อมูลในสนามจริง

ขั้นตอนที่ 5 การเก็บข้อมูลในสนามจริง ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมจำนวน 486 คน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่ารูปแบบการใช้ชุมชนเป็นฐานในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มี 4 องค์ประกอบ คือ รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รูปแบบการมีส่วนร่วมกับองค์กรส่วนท้องถิ่น รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน และรูปแบบการมีส่วนร่วมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน โดยแต่ละองค์ประกอบมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1)การพิจารณา อนุมัติ แผนปฏิบัติการของโรงเรียน 2)สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน และ3)บริหารงานบุคคลตามที่กฎหมายกำหนด

2. การมีส่วนร่วมกับองค์กรส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 1)สมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบล/

เทศบาลมีบทบาทในการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน 2)สนับสนุนงบประมาณในการจัดการเรียน
การสอน อาคาร บริเวณสภาพแวดล้อม และการพัฒนา
ครู 3)องค์กรบริหารส่วนตำบล/เทศบาลมีส่วนสนับสนุน
การแก้ปัญหาภายในโรงเรียน

3. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน
ประกอบด้วย 1)สนับสนุนการเรียนการสอนและคุณธรรม
จริยธรรมของนักเรียน 2)ให้ความร่วมมือทั้งกำลังแรงงาน
ทุนทรัพย์ในการพัฒนาโรงเรียน 3)เป็นประชาสัมพันธ์ของ
โรงเรียน และ 4)เป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน

4. การมีส่วนร่วมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน
ประกอบด้วย 1) ผู้บริหาร ครู บุคลากรในโรงเรียนสาน
ความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน 2)ประชาสัมพันธ์กิจกรรม
ของโรงเรียนให้ชุมชนทราบ 3)ทำโครงการร่วมระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชน และ 4)โรงเรียนร่วมกิจกรรมชุมชนตาม
เทศกาลและโอกาสต่าง ๆ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยนำมาอภิปราย
ผลดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถาน
ศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วม
ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นองค์
ประกอบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และเอื้อต่อ
การจัดการเรียนการสอนที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ
ประกอบด้วย การพิจารณา อนุมัติแผนปฏิบัติการ
ของโรงเรียน สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่างๆของ
โรงเรียน และบริหารงานบุคคลตามที่กฎหมายกำหนดซึ่ง
สอดคล้องกับงานวิจัยของประเมิน ทองพรวง(2553)ได้
ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราช
พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน

ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราช
ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ
จิราพร ธรรมเจริญ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการมี
ส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและ
ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของสถาน
ศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี
เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียน
ลำดับจากมากไปหาน้อยคือ การมีส่วนร่วมด้านการรับผล
ประโยชน์ การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ การมีส่วนร่วม
ด้านการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมด้านการประเมิน
ผล ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ อาร์กาโร
(Arcaro, 1995, p. 7) ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงสถาน
ศึกษาให้เป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพจำเป็นต้องเริ่มต้น
จากการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้ง
นักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการ
เขตพื้นที่การศึกษาและสมาชิกชุมชน โดยสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาต้องเริ่มต้นกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจ
ให้ชัดเจนและสนับสนุนให้สถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์
พันธกิจให้ชัดเจนด้วย โดยวิสัยทัศน์ พันธกิจนั้นต้อง
เน้นไปที่ความต้องการของลูกค้ำเป็นสำคัญในการบริหาร
จัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพนั้นจำเป็นต้องใช้การ
บริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ (TQM : Total Quality
Management) เพื่อให้สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาแห่ง
คุณภาพทั้งระบบ

2. การมีส่วนร่วมกับองค์กรส่วนท้องถิ่น
พบว่า สถานศึกษามีการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม
จากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา พร้อมทั้งจะเข้ามา
ช่วยเหลือในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ประกอบด้วย
สมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบล/เทศบาลมีบทบาทใน
การเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สนับสนุน
งบประมาณในการจัดการเรียนการสอน อาคาร บริเวณ
สภาพแวดล้อม และการพัฒนาครู ตลอดจนองค์กร
บริหารส่วนตำบล/เทศบาลมีส่วนสนับสนุนการแก้ปัญหา
ภายในโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมูทิตา

แพทย์ประทุม (2549, หน้า 127-128) ที่ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมพบว่าลักษณะการมีส่วนร่วมมี 6 ประการคือ 1) การมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็น มีแนวปฏิบัติคือ การร่วมคิดค้น การวิเคราะห์ปัญหา และการสร้างความสัมพันธ์กับผู้นำชุมชน 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน มีแนวปฏิบัติคือ การกำหนดความสำคัญ การกำหนดเป้าหมาย การตัดสินใจ และสร้างผู้นำรุ่นใหม่ 3) การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ มีแนวปฏิบัติคือ การปฏิบัติกิจกรรม การส่งเสริมการช่วยเหลือให้การปฏิบัติกิจกรรมสำเร็จตามแผน 4) การมีส่วนร่วมในการลงทุน มีแนวปฏิบัติคือ งบประมาณ ทุนทางปัญญา และทุนจากแรงงาน 5) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลและตรวจสอบมีแนวปฏิบัติคือ การตรวจสอบผลการดำเนินงาน สอบถามความคิดเห็นและ 6) การร่วมรับผลประโยชน์ มีแนวปฏิบัติคือ ผลประโยชน์ทางตรง และผลประโยชน์ทางอ้อมและสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินฉัตร ปะโคทั้ง (2549, หน้า 113) ซึ่งได้ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดีเด่น พบว่า การร่วมติดตามประเมินผล (Monitoring Participation) คือการร่วมติดตามผลงานที่ทำและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน ร่วมคิดปรับปรุงให้งานดีขึ้นนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารุง จันทวานิช และคณะ, (2550) ได้วิจัย โรงเรียนสมบูรณ์แบบ พบว่า สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียนดี มีส่วนร่วม บรรยากาศดี สิ่งแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาอย่างดีมีคุณภาพ ซึ่งมีปัจจัยหลักความสำเร็จ 3 ปัจจัย คือ ที่ตั้งเหมาะสม ชุมชนร่วมมือและมีแหล่งเรียนรู้ในชุมชนหลากหลายและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียานุช ศุขบุญมาก (2552) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตอำเภอสัตหีบในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่าโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงจากมาก

ไปน้อย คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารทั่วไป ด้านบริหารงบประมาณ และด้านบริหารงานบุคคล และยังสอดคล้องกับสรุปผลของ เซอร์จิโอวานนี (Sergiojovanni, 1991, pp. 88-89) พบว่า โรงเรียน ที่มีคุณภาพนั้นควรมีลักษณะ ดังนี้ ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล ส่งเสริมสนับสนุนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และโรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมหรือมีบทบาทในการจัดการศึกษา

3. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน พบว่า สถานศึกษาสร้างความเข้มแข็งของโรงเรียน โดยใช้ยุทธศาสตร์ประกอบด้วย สนับสนุนการเรียนการสอน และคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ให้ความร่วมมือทั้งกำลังแรงงาน ทุนทรัพย์ในการพัฒนาโรงเรียน เป็นประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน และเป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินฉัตร ปะโคทั้ง (2549, หน้า 113) ซึ่งได้ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดีเด่น พบว่า การรับผลประโยชน์ร่วมกัน (Mutual Benefits Participation) เป็นการร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นร่วมขึ้นชมยินดีในผลงานที่เกิดจากการร่วมคิด ร่วมทำ ซึ่งนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดีแบบสมานฉันท์ และมีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกันนอกจากนี้ สุวิมล ว่องวานิชและคณะ (2552, หน้า 2-33) ได้ศึกษาว่า การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนทำให้เกิดผลทางบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและทำให้เกิดผลทางบวกต่อโรงเรียนและครอบครัว เช่น โรงเรียนที่ให้ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมมีบรรยากาศในโรงเรียนที่ดีกว่าและมีการเปิดกว้างทางวัฒนธรรมมากกว่าโรงเรียนที่มีครอบครัวและชุมชนไม่มีส่วนร่วมและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิตา วิสุมิตนันท์ (2549) วิจัยและพัฒนาการนิเทศการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้รูปแบบ DOS-SBM พบว่า ด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับดีมาก นอกจากนี้ ผู้ปกครองและชุมชนของโรงเรียนขนาดเล็กทั้ง 3 กลุ่ม ได้

ยืนยันผลที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ เห็นด้วยกับผล การประเมินในทุกมาตรฐานจากการนิเทศการศึกษาโดย ใช้รูปแบบ DOS-SBM นี้ โรงเรียนขนาดเล็กทั้ง 3 กลุ่ม ได้สร้างรูปแบบนวัตกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ นวัตกรรม ด้านการบริหารจัดการด้านส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ นวัตกรรมด้านเครือข่ายการมีส่วนร่วม นวัตกรรมด้าน คุณธรรมนำความรู้ และนวัตกรรมด้านการแก้ปัญหา ในชั้นเรียนตามสภาพจริง และยังสอดคล้องกับงานวิจัย ของ Puyear (2008) ได้วิจัยเรื่อง Montana's Great Success: Small and Rural School ศึกษาคุณค่า ของโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในชนบทในรัฐมอนทาน่า สหรัฐอเมริกา พบว่า 1) โรงเรียนขนาดเล็กดีกว่าโรงเรียน ขนาดใหญ่ในเกือบทุกด้าน โดยภาพรวมมีความเท่า เทียมกันกับโรงเรียนขนาดใหญ่ 2) นักเรียนมีโอกาสออก กลางคันทันน้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ 3) มีทัศนคติในเชิง บวกเรื่องการดำรงอยู่และมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่า 4) ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาก 5) ผลต่อเนื่องกิจกรรมนอกหลักสูตรนักเรียนเข้ามามี ส่วนร่วมมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ 6) อัตราการมา เรียนสูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ 7) ความปลอดภัยเรื่อง การดื่มสุรา ยาเสพติดมีน้อยมาก 8) มีผลสัมฤทธิ์จากการ ทดสอบได้คะแนนสูงทุกวิชา นอกจากนั้นยังสอดคล้อง กับงานวิจัยของ โกลด์ (Gold,2000,p.295) ที่ศึกษา การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ระดับโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยเน้นการให้ความร่วมมือ ระหว่างชุมชน ผู้ปกครองและนักการศึกษาซึ่งถือเป็น ส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาในรัฐฟิลาเดลเฟีย ผลการศึกษา พบว่า การจัดการของชุมชนเป็นสื่อกลาง ระหว่างผู้ปกครอง ครอบครัวยังกับโรงเรียน เพื่อเป้าหมาย ในการเสริมสร้างการอ่านออก เขียนได้ และการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับชุมชน ทำให้ผู้ปกครองได้รับความรู้ เกี่ยวกับชุมชน ดังนั้นการสร้างหุ้นส่วนและความร่วมมือ ระหว่างผู้ปกครองกับนักการศึกษา ทำให้เกิดทรัพยากร ที่มีคุณค่าทั้งในด้านสังคมและวัฒนธรรมให้แก่โรงเรียน

4. การมีส่วนร่วมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการ ศึกษา พบว่าการสร้างความสัมพันธ์ในการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู บุคลากรในโรงเรียนสานความ สัมพันธ์อันดีกับชุมชน มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของ โรงเรียนให้ชุมชนทราบ ทำโครงการร่วมระหว่างโรงเรียน กับชุมชน และโรงเรียนร่วมกิจกรรมชุมชนตามเทศกาล และโอกาสต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ราตรี พูลพัฒน์ (2553) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของคณะ กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการ บริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการ บริหารทั่วไป โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก และยัง สอดคล้องกับสรุปผลของ เซอร์จิโอวานนี(Sergiovanni, 1991,pp.88-89) พบว่าโรงเรียนที่มีคุณภาพนั้นควรมี ลักษณะ ดังนี้ ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล ส่งเสริมสนับสนุนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และ โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนมีส่วน ร่วมหรือมีบทบาทในการจัดการศึกษาและยังสอดคล้อง กับงานวิจัยของ Hylden (2004) ได้ทำการศึกษากรณี ศึกษาในภาพรวมทั้งประเทศและมลรัฐนอร์ทดาโกต้า สหรัฐอเมริกา โดยมีพื้นฐานคิดว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ประสบผลสำเร็จได้ยากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดของ โรงเรียนเป็นองค์ประกอบชี้วัดความสำเร็จทางวิชาการ โดย สรุปได้ว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีลักษณะ ดังนี้ 1) ความ สัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนดีกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ 2) ส่งเสริมความรู้ของนักเรียนได้มากกว่า 3) มีความ ปลอดภัยมากกว่า 4) ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม มากกว่า 5) การศึกษาอยู่ในระดับที่สูงขึ้น 6) การจัดการ เรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 7) การจัดหลักสูตร

เป็นแบบบูรณาการ 8) การจัดการเรียนการสอนได้ตามความสนใจของนักเรียน 9) จัดสภาพแวดล้อมได้ดีกว่าเพื่อการเรียนการสอน 10) มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ 11) มีความสัมพันธ์กับชุมชนสูง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย

1.1 ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างมาก แต่ยังขาดในส่วนของภาคเอกชน รัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการควรวางระบบกลไก หามาตรการในการสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดสิทธิประโยชน์ให้ชัดเจน เช่น การลดภาษี การเชิดชูเกียรติ

1.2 ระเบียบกฎหมายที่กำหนดสัดส่วนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่าสัดส่วนของคณะกรรมการที่มาจากชุมชนโดยตรง และภาคเอกชนยังไม่ครอบคลุม ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการ ควรเสนอให้มีการทบทวนและปรับปรุงกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง

1.3 ควรมีกองทุนการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และโครงสร้างของคณะกรรมการกองทุนควรประกอบด้วยตัวแทนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

2.1 โรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการระดมการมีส่วนร่วมจากชุมชน มีการจัดทำ

เป็นกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ และมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืน

2.2 ควรส่งเสริมให้แต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีกลุ่มประสานงานและเป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาแก่ชุมชนและโรงเรียนในการขยายบทบาทการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่มีมาตรฐาน รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุน บุคคล เทคโนโลยีให้กับชุมชนหรือเครือข่ายที่มีความพร้อม

2.3 ควรระดมทรัพยากรจากชุมชนปัจจุบันเป็นด้านแรงงาน ในอนาคตควรหารูปแบบใหม่ๆ เช่น การใช้ระบบคูปอง เป็นต้น

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในประเด็นปัญหาวิจัยที่ว่าทำอย่างไรชุมชนทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก

3.2 ควรศึกษากระบวนการเรียนรู้ในเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความตระหนัก และทักษะในการสานสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืน

3.3 ควรศึกษาถึงความยั่งยืนของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็ก ว่าทำอย่างไรการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นแบบอย่างในการพัฒนาโรงเรียนอื่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- จิณฉัตร ปะโคทัง. (2549). รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดีเด่น. คุุณินพนธ์การศึกษาคุุณินพนธ์, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จินพร เพ็ชรฉกรรจ์. (2554). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการบริหารโรงเรียนระยองวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จิราพร ธรรมเจริญ. (2553). รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองในการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏลพบุรี.
- ชนิดา วิสมิตนันท์. (2549). การนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้รูปแบบ DOS-SBM. สงขลา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา.
- ประเมิน ทองพรวง. (2553). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารัตน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ปริญญ ชุบุญมาก. (2552). สภาพและแนวทางการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอดัตตพิบในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลพบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มุกิตา แพทย์ประทุม. (2549). รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม. คุุณินพนธ์การศึกษาคุุณินพนธ์, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. (2550). กรุงเทพฯ: วิญญชน.
- ราตรี พูลพัฒน์. (2553). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏลพบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549 ก). นวัตกรรมสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- _____. (2549 ข). แผนพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งและยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- สุวิมล ว่องวานิช. (2552). รายงานการวิจัยการวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนภายหลังการประเมินภายนอกแรก. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

- Arcaro, J. S. (1995). *Quality in education: An implementation handbook*. New York: St.Lucie Press
- Glod, S. E. (2000). Community organization at a neighborhood high school: Premiums and dilemmas in bulking partnership and collaborations. Pro Quest Digital Dissertation.
- Hoy, K. W., & Miskel, C. G. (1982). *Educational administration : Theory- research-practice* (2nd ed.). New York: Random House.
- Hylden, J. (2004). *What 's So Big About Small School? The Case for Small School: Nationwide and in North Dakota, Fall 2004 Seminar*. USA.: Harvard University.
- Kemmis, S., & Wilkinson, M. (1998). Participatory action research and study of practice. In B. Atweh, S. Kemmis, & P.Weeks (Eds.), *Action research in practice :Partnerships For Social justice in education* (pp. 21-36). London and New York: Routledge.
- Puyear, D. (2008). *Montana 's Great Success : Small and Rural School*. Retrieved from [http://mrea.mt.org.resources/document/MREA-Reeseearch Synthesis](http://mrea.mt.org.resources/document/MREA-Reeseearch%20Synthesis).

ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา
เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ของชุมชน
ในพื้นที่ชุ่มน้ำ ตำบลชากพง อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง*

*The Participation Strategy of Community and School in
Developing Learning Resources and Applying of Community in The
Wetlands of Tambon Chakpong Ampkor Klaeng Rayong Province*

วิมล จันทรประภาพ **

ดร.เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ แนวคิดการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา ผลของการปฏิบัติตามแนวคิดการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา และสังเคราะห์ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมจากผลการปฏิบัติของชุมชนกับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ พื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ พื้นที่ชุ่มน้ำ ตำบลชากพง อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง ใช้กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย แกนนำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารโรงเรียน ครูและผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 30 คนโดยเลือกแบบเจาะจง การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ศึกษาความต้องการ แนวทางแก้ปัญหาของชุมชน และสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการ AIC และใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ผลการวิจัย

พบว่าสภาพปัญหาที่มีมากที่สุด ได้แก่ การบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ชุ่มน้ำ การเผาป่า ความต้องการของชุมชนคือการส่งเสริมให้ประชาชน และเยาวชนในชุมชนได้รับการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ ทักษะ และการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม จากข้อมูลจริงและภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการคิด และการทำงานอย่างเป็นระบบ

แนวคิดการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาโดยศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่ชุ่มน้ำของชุมชน และสถานศึกษา การแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ หาข้อสรุปในการแก้ปัญหอย่างประชาธิปไตย และส่งเสริมให้ทุกคนร่วมเป็นหุ้นส่วนของความคิดในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และปรากฏผลของการปฏิบัติการมีส่วนร่วม ดังนี้

*ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรดุษฎีการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมจากผลการปฏิบัติของชุมชนกับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและการใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ มียุทธศาสตร์ดังนี้ 1) การจัดการองค์ความรู้ของชุมชนและสถานศึกษาให้มีผลต่อการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำ 2) การส่งเสริมศักยภาพภาคีเครือข่าย และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน 3) การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งมีระบบการบริหารจัดการที่ดีและพึ่งตนเองได้และ 4) การประเมินผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงและพัฒนา

ABSTRACT

The purpose of the study were; to study problem, needs opinions concerning participations between community and school, to study the results of the implementation of the community and school participation, and to synthesize participation strategies from the community and school participation program implementation for wetland natural learning resource development and utilization of Tambon Chakpong, A mphor Klaeng, Rayong Province.

The research participants were community leaders, village's head, school administrators, teachers and student's parents with the total of 30 persons, they were selected purposively, The participatory research comprised to two stages; studying the problem and need, solution to the problems, and the participatory action research stage.

It was found that:

The most problem found is the encroachment to the wet land and burning of forest. The need of the community are promoting of knowledge, understanding, attitude and opportunity for participation in solving environmental problem of people and youths in the community, and the promotion of thinking and systematic working.

The strategies for developing wetland natural learning resource and the utilization of wetland are; 1) organizing the body of knowledge of community and school to affect the development of wetland, 2) promoting the capability of network and promoting of community participation, 3) developing a good management system to become self-reliance and, 4) providing formative evaluation for improvement and development.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม ระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกอันเนื่องมาจากการพัฒนา และกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบกับประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจำนวนประชากรและโครงสร้างประชากรที่มี

แนวโน้มเปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนรูปแบบ ค่านิยม และพฤติกรรมการใช้บริโภคสินค้าฟุ่มเฟือยที่เพิ่มขึ้น และการใช้บริการที่มีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้นทำให้ผู้ผลิตนำความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมาใช้ในการสนองตอบความต้องการของผู้บริโภคในปริมาณมาก ทำให้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติหมดไปอย่างรวดเร็วและเกิดปัญหาล้างแวดล้อมเพิ่มขึ้น (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2554) และผลจากการสำรวจความคิดเห็น

ของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความเห็นตรงกันว่า ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติที่วิกฤตที่สุด ควรเร่งการดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วนคือการปลูกทดแทนพื้นที่ป่า ทรัพยากรป่าไม้ เป็นศูนย์รวมของสิ่งมีชีวิต เป็นแหล่งต้นน้ำ ชีวิตพืชและสัตว์ที่หลากหลายอีกทั้งเป็นที่พึ่งพิงและให้ประโยชน์แก่มนุษย์ เพราะป่าไม้ช่วยรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ผูกโยงกันเป็นลูกโซ่ เมื่อป่าไม้ถูกทำลายสิ่งแวดล้อมอื่นก็จะได้รับผลกระทบ รวมทั้งมนุษย์ที่ต้องใช้น้ำ ดิน อากาศ อาหาร ยา รวมทั้งเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การรักษาสมดุลของระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งนับว่าป่าไม้ให้คุณประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่มวลมนุษย์อย่างมากมาย (สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย, 2548) ด้วยเหตุสำคัญดังกล่าว รัฐบาล องค์กร และหน่วยงานที่มีส่วนรับผิดชอบต้องเร่งดำเนินการหาแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่เหลืออยู่และฟื้นฟูในส่วนที่เสื่อมโทรมให้กลับมาอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ ตำบลชากพง อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดระยอง
2. เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ ตำบลชากพง อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดระยอง
3. เพื่อศึกษาผลของการปฏิบัติตามแนวทางการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ ตำบลชากพง อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดระยอง

4. เพื่อสังเคราะห์ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมจากผลการปฏิบัติของชุมชนกับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ ตำบลชากพง อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดระยอง

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัญหา และความต้องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ ตำบลชากพง อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดระยอง เป็นอย่างไร
2. แนวคิดการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ เป็นอย่างไร
3. ผลของการปฏิบัติตามแนวทางการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด
4. ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมจากผลการปฏิบัติของชุมชนกับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ ได้ผลเป็นอย่างไร

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ได้ข้อมูลข้อคิดเห็นของชุมชนกับสถานศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำ เป็นแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ร่วมกัน
2. ได้องค์ความรู้เรื่องของยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา
3. ชุมชน สถานศึกษาเกิดการเรียนรู้ และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและพื้นที่ชุ่มน้ำ
4. การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาเป็นกระบวนการนำไปสู่การแก้ปัญหาในด้านอื่น ๆ ของชุมชนกับสถานศึกษา

ศึกษาและสามารถนำโครงสร้างทางความคิดการสร้าง
ยุทธศาสตร์ไปประยุกต์ใช้เพื่อทำการวิจัยในท้องถิ่นต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมี
ส่วนร่วม (Participation Action Research: PAR)
ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกพื้นที่ที่ศึกษา และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ
เจาะจง (Purposive Selection) ที่ชุมชนในตำบลชากพง
อำเภอแกลง จังหวัดระยองจำนวน 7 ชุมชนและโรงเรียน
ประถมศึกษา 6 แห่ง โดยศึกษาปัญหาและความต้องการ
ของชุมชนและโรงเรียนจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วย
ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้านผู้แทนองค์กรปกครองท้องถิ่น
ผู้ปกครอง ผู้บริหารโรงเรียน ครูใช้กระบวนการมีส่วนร่วม
ในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
ติดตามและประเมินผลเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การมีส่วน
ร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติในพื้นที่ชุ่มน้ำ

ขอบเขตของเนื้อหาการวิจัย ใช้วิธีศึกษาแนวคิด
ทฤษฎี และศึกษาข้อมูลของพื้นที่ชุ่มน้ำ รวมทั้งสภาพ
ปัญหาความต้องการต่างๆ ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา
ตำบลชากพง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ที่เกิดขึ้น ผู้วิจัย
เน้นเฉพาะการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา
ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและสิ่ง
แวดล้อมของแหล่งเรียนรู้ การดำเนินงาน การส่งเสริม
กระบวนการเรียนรู้ให้แก่คนในชุมชนโดยรอบพื้นที่ชุ่มน้ำ
และเป็นทางเลือกในการที่จะสนับสนุนกิจกรรมการเรียน
การสอนของสถานศึกษา และกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน

ขอบเขตความสำเร็จของการพัฒนาแหล่ง
เรียนรู้ธรรมชาติ และการใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่
ชุ่มน้ำ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ความสำเร็จจากการ
พัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติในพื้นที่ชุ่มน้ำ และความ
สำเร็จจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ชุ่มน้ำของคนใน
ชุมชนกับสถานศึกษาให้เกิดการเรียนรู้

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยใช้
กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
(Participatory Action Research: PAR) มีขั้นตอน
การวิจัยยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับ
สถานศึกษาเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและ การใช้
ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ ตำบลชากพง อำเภอ
แกลง จังหวัดระยอง 10 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ (Preparation)

ในขั้นตอนการเตรียมการวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์
การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาเพื่อพัฒนา
แหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ของชุมชนใน
พื้นที่ชุ่มน้ำตำบลชากพง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง การ
ดำเนินงานที่เกิดขึ้นแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1
การเตรียมการก่อนลงพื้นที่ และระยะที่ 2 การลงพื้นที่
อย่างเป็นทางการ โดยมีกิจกรรมและการดำเนินงานใน
แต่ละระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การเตรียมการก่อนการ
ลงพื้นที่ เป็นการดำเนินการในช่วงก่อนการนำเสนอ
เค้าโครงการวิจัยของผู้วิจัยต่อคณะกรรมการดำเนินการ
สอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการอันประกอบด้วย
กิจกรรมที่สำคัญรวม 3 กิจกรรมคือ 1) กิจกรรมที่เป็นจุด
เริ่มต้นของการวิจัย 2) การลงพื้นที่อย่างไม่เป็นทางการ
3) การเตรียมความพร้อมของทีมวิจัย

ระยะที่ 2 การลงพื้นที่อย่างเป็นทางการ
เริ่มขึ้นหลังจากที่ผู้วิจัยได้นำเสนอเค้าโครงการวิจัยต่อคณะกรรมการดำเนินการสอบวิทยานิพนธ์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว
โดยมีกิจกรรมและการดำเนินงานที่เกิดขึ้นทั้งหมด 3
กิจกรรม 1) การเลือกพื้นที่ 2) การสร้างความสัมพันธ์กับ
ชุมชน 3) การสร้างกลุ่มเครือข่ายความร่วมมือในเบื้องต้น

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน (Planning)

ผู้วิจัยและทีมวิจัยได้ร่วมกันกำหนดให้มีการ
ดำเนินกิจกรรมในขั้นตอนการวางแผน โดยมีกิจกรรม

ที่เกิดจากการจัดกระทำร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยรวม 3 กิจกรรม

1. การศึกษาและวิเคราะห์สภาพของงานที่ต้องการพัฒนา เพื่อให้ผู้วิจัยร่วมได้ร่วมกันวิเคราะห์สภาพของงานที่ต้องการพัฒนา โดยระบุ “สภาพที่เคยเป็นมา” “สภาพปัจจุบัน” “สภาพปัญหา” “สภาพที่คาดหวังจากการแก้ปัญหา” “ทางเลือกที่หลากหลายเพื่อแก้ปัญหา” “การประเมินและเลือกทางเลือกเพื่อปฏิบัติการแก้ปัญหา” ซึ่งกิจกรรมนี้จัดขึ้นโดยให้ผู้ร่วมวิจัยตระหนักในศักยภาพ ความเชี่ยวชาญ และการเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากภายในชุมชน โดยดำเนินการเลือกพื้นที่แบบเจาะจง ตามคุณลักษณะ 4 ประการ 1) มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง 2) มีการบุกรุกทำลายป่าจำนวนมาก 3) มีความอุดมสมบูรณ์ และ 4) การเดินทางสะดวก

2. การจัดทำแผนการดำเนินงาน เป็นกิจกรรมที่ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันทบทวนข้อสรุปที่ได้จากการระดมความคิด และทบทวนความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการจัดทำแผนการดำเนินงานก่อนที่จะได้มาซึ่งแผนการดำเนินงานที่เกิดจากการจัดกระทำร่วมกันของผู้ร่วมวิจัย

3. การสะท้อนผลการดำเนินงาน เป็นการทบทวนวิธีการทำงานในทุกกิจกรรมที่ผ่านมา คือ การวิเคราะห์สภาพของงาน การจัดทำแผนปฏิบัติงาน ทั้งในด้านที่เป็นความสำเร็จหรือไม่สำเร็จ รวมถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานร่วมกัน รวมทั้งเป็นการทบทวนเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และในขณะเดียวกันก็คงไว้ซึ่งวิธีการทำงานที่ดีอยู่แล้ว

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติ (Acting)

ผู้วิจัยได้ดำเนินงานในขั้นตอนการปฏิบัติยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) เพื่อให้ทราบรายละเอียด แนวคิด วิธีดำเนินการ และสภาพการณ์ในปัจจุบันของแหล่งเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชน

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) เป็นการศึกษาข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ ฐานความเชื่อ ประสิทธิภาพและความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูล บทบาทของชุมชน ซึ่งผู้วิจัยทราบข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยใช้แนวคำถามที่สร้างขึ้นและการสังเกตพฤติกรรมในการให้ข้อมูลของผู้ถูกสัมภาษณ์และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารของแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ

3. จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยทำกลุ่มครั้งแรกเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 เป็นการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้การจัดกลุ่มสมาชิก จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีคุณลักษณะพื้นฐานใกล้เคียงกัน เลือกแบบเจาะจงผู้วิจัยทำหน้าที่ดำเนินการสนทนา (Moderator) กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มแสดงความคิดเห็นในทัศนะของตนเองออกมาอย่างเปิดเผยและจริงใจ การจัดสนทนากลุ่ม เป็นการใช้หลักปฏิสัมพันธ์ (Group Interaction) เป็นเครื่องมือให้ได้มาซึ่งข้อมูลและใช้กระบวนการกลุ่มเป็นสิ่งแวดล้อมสำหรับการเตรียมก่อนการจัดกลุ่มสนทนา การกำหนดประเด็นหัวข้อและแนวคำถามที่ใช้ในการจัดกลุ่มสนทนา การเตรียมบุคลากรที่จัดกลุ่มสนทนา ได้แก่ ผู้ดำเนินการสนทนา ผู้จัดบันทึกการสนทนา เจ้าหน้าที่บริการทั่วไป และการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการจัดกลุ่มสนทนา สถานที่จัดกลุ่มสนทนา เป็นห้องประชุมของสวนพฤกษศาสตร์ระยองที่สะดวกต่อการเดินทางของสมาชิก และบรรยากาศสงบไม่มีเสียงรบกวน อากาศถ่ายเทดี และเป็นห้องประชุมเฉพาะของหน่วยงาน และสามารถกันผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องออกไปจากพื้นที่

ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกลุ่มสนทนา ผู้วิจัยใช้เวลา 2 วัน ซึ่งเป็นเวลาที่เหมาะสมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและหาข้อสรุปในการดำเนินงาน

ขั้นตอนการดำเนินการจัดกลุ่มสนทนาเริ่มต้นด้วยการแนะนำตนเอง ผู้ช่วยนักวิจัยและผู้บริการทั่วไป บอกวัตถุประสงค์ของการจัดสนทนากลุ่ม บอกให้ทราบว่าจะมีการบันทึกเสียงการสนทนา จดบันทึกคำพูดโดยไม่ระบุชื่อ เป็นการสร้างบรรยากาศให้เป็นกันเอง สนทนาตามธรรมชาติและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเมื่อสิ้นสุดการสนทนา ผู้วิจัยจะสรุปผลการสนทนาของกลุ่มและขอบคุณผู้ร่วมกลุ่มสนทนา

ในการประชุมครั้งต่อไปสมาชิกกลุ่มเพิ่มขึ้นกว่าเดิม จำนวนชุมชนเพิ่มขึ้นและกลุ่มแกนนำมาร่วมสนทนาครบทั้ง 6 โรงเรียนในเขตตำบลชากพง ดังนั้นทีมวิจัยจึงปรับเปลี่ยนรูปแบบเป็นการระดมสมอง

4. การประชุมระดมสมอง (Brainstorming) เป็นการแสวงหาความคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งของสมาชิกในกลุ่มมีเป้าหมายเฉพาะเจาะจง มีเวลากำหนดเพื่อนำความคิดหลาย ๆ ทางของกลุ่มไปใช้ในการแก้ปัญหาสมาชิกในกลุ่มมักจะไม่คุ้นเคยกัน ซึ่งมีเทคนิคการระดมสมอง ดังนี้

4.1 ให้สมาชิกทุกคนแสดงความคิดเห็นออกมาอย่างอิสระ

4.2 การสร้างความคิด สมาชิกสามารถสร้างความคิดขึ้นเอง โดยใช้ฐานความคิดของผู้อื่นเชื่อมโยงกับความคิดของตนเองแล้วขยายความเพิ่มเติมเพื่อเป็นความคิดใหม่

5. การสังเกต และจดบันทึก (Observation and Field-note) เป็นการสังเกตของผู้วิจัยที่สังเกตเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามสภาพจริง ผู้วิจัยสังเกตปฏิสัมพันธ์ของคนอย่างรอบครอบ แต่เนื่องจากการมีส่วนร่วมของคนเป็นสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลง เคลื่อนไหวตลอดเวลา การสังเกตจึงต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงใช้การสังเกต 2 แบบคือ

5.1 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Complete Observation) เป็นการสังเกตในช่วงแรกของการศึกษาเพื่อสำรวจสภาพทั่วไปของชุมชน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างความคุ้นเคยและสร้างความสำคัญกับชุมชน หลังจากนั้นจึงใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม

5.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นการสังเกตแบบแผนพฤติกรรมที่เป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชน การสังเกตกิจกรรมที่สำคัญในชุมชน เพื่อจะได้เข้าใจวิถีชีวิตของคนในชุมชนอย่างแท้จริง และนอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้อีกด้วย

ขั้นตอนที่ 4 การสังเกตผล (Observing)

ขั้นตอนการสังเกตผล ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันกำหนดกิจกรรมในการดำเนินงานในขั้นตอนการสังเกตผล รวม 3 กิจกรรม ดังนี้

1. สร้างเครื่องมือในการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ค้นหาและให้ความหมายของข้อมูล เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย (นิสา ชูโต, 2548, หน้า 25) ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุด เพราะการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการสัมผัสกับคนโดยตรง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เตรียมตัวก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากผู้วิจัยคือ ผู้ที่เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมดังนี้

- ศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ชุมชน

1.2 ผู้ช่วยผู้วิจัยได้แก่ ผู้ที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือทั่วไปโดยผู้ช่วยวิจัยได้รับการฝึกสอนให้มีความรู้ความสามารถในการทำกิจกรรมกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการ

วิจัยขณะที่ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดกลุ่มสนทนาและสัมภาษณ์ผู้ช่วยวิจัย ทำหน้าที่จดบันทึกบทสนทนาและอำนวยความสะดวก

1.3 แนวคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม เป็นแนวคำถามเบื้องต้นที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ในขณะดำเนินการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากที่สุด

1.4 แนวคำถามในการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดจุดเรียนรู้

1.5 แนวทางการสังเกตการณ์มีส่วนร่วม ในการกำหนดรูปแบบแหล่งเรียนรู้

1.6 คู่มือการประชุมเชิงปฏิบัติการการใช้พลังสร้างสรรค์

1.7 อุปกรณ์ที่ใช้ในการบันทึกข้อมูลและ ทำกิจกรรมกลุ่มประกอบด้วย กระดาษ เครื่องบันทึกเสียง ดินสอ ปากกา กรรไกร กล้องถ่ายภาพดิจิทัลสำหรับ บันทึกภาพกิจกรรมสำคัญ ๆ

2. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำหนังสือจากศูนย์นวัตกรรมและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษา และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นที่ปรึกษาในการตรวจสอบ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงในชุมชนต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผล (Reflecting)

ขั้นตอนการสะท้อนผล เป็นการนำเอาผลการบันทึกจากการสังเกตในทุกขั้นตอนที่ผ่านมา คือ ขั้นตอนการเตรียมการ ขั้นตอนการปฏิบัติ และขั้นตอนการสังเกต ทั้งที่เป็นผลการบันทึกจากศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Complete Observation) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)

ขั้นตอนที่ 6 การวางแผนใหม่ (Re-planning)

ในขั้นตอนการวางแผนใหม่ซึ่งผู้วิจัยได้เน้นการมีส่วนร่วมและเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้มีการวางแผนใหม่โดยให้มีการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการพัฒนางาน เพื่อระบุปัญหาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา ประเมินและเลือกทางเลือกเพื่อการปฏิบัติใหม่ โดยนำเอาผลการสะท้อนผลในขั้นตอนที่ 5 มาร่วมพิจารณาด้วย

ขั้นตอนที่ 7 การปฏิบัติใหม่ (Re-acting)

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันดำเนินงานในขั้นตอนการปฏิบัติใหม่ โดยการพัฒนายุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาแหล่งการเรียนรู้จากร่างยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมในวงจรที่ 1 จนได้ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 8 การสังเกตผลใหม่ (Re-observing)

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้กำหนดและดำเนินงานในขั้นตอนการสังเกตผลใหม่จากการรวบรวมข้อมูลย้อนกลับไปกลับมาหลายเที่ยวจนกระทั่งข้อมูลอิ่มตัว ขณะวิเคราะห์ข้อมูลก็นำผลการวิเคราะห์มาใช้ปรับแนวคิด ตรวจสอบรูปแบบ เก็บข้อมูลเพิ่มเติมให้ครบถ้วนเพิ่มความเชื่อมั่นของงานวิจัย (นิศา ชูโต, 2548, หน้า 224) แล้วจึงสรุปประเด็นที่ค้นพบ โดยมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

1.1 ข้อมูลรายวันที่ผู้วิจัยเก็บมาจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การจดบันทึก ทำดัชนีข้อมูล นำมาจัดหมวดหมู่ เพื่อให้ทราบว่าได้ข้อมูลอะไรมาบ้าง ครบถ้วนหรือไม่ ต้องเก็บข้อมูลอะไรเพิ่มเติม

1.2 ข้อมูลรายสัปดาห์ นำมาจัดหมวดหมู่และตรวจสอบในแต่ละประเด็น ว่าเพียงพอหรือไม่

1.3 การวิเคราะห์ภาพรวม เพื่อหาข้อสรุปชั่วคราว ตรวจสอบ แล้วสร้างข้อสรุป พิสูจน์ข้อสรุป แปลความหมายของข้อค้นพบ และตรวจสอบว่าข้อสรุปนั้นมีความน่าเชื่อถือเพียงใด

2. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2.1 การวิเคราะห์แนวคิดพื้นฐานของผู้เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยวิเคราะห์ ถึงค่านิยม ความเชื่อ ประสิทธิภาพ ความรู้ความสามารถ ที่สามารถเรียนรู้ได้ และเสริมพลัง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในอนาคต

2.2 การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยจำแนกเนื้อหา ดังต่อไปนี้ การมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ การมีส่วนร่วมในการสังเกต ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ การมีส่วนร่วมในการสะท้อน ผลการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ การมีส่วนร่วมในการสรุปและนำเสนอยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล (ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และสุภาพ ฉัตรภรณ์, 2549, หน้า 227-231) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงมากที่สุด ดังนี้ การเก็บข้อมูล (Data Collection) การลดทอนข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Data Reduction) การนำเสนอข้อมูล (Data Display) และการสรุปและยืนยันผล (Conclusion and

Verification) นำผลการวิเคราะห์ที่ได้จากแบบสัมภาษณ์สภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน

การสังเกต การศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้บริหารของศูนย์การเรียนรู้ที่ประสบผลสำเร็จทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ไปวิเคราะห์เพื่อเป็นยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมไปใช้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ ตำบลชากพง อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง โดยผ่านกระบวนการกลุ่มและกระบวนการพลังสร้างสรรค์ ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย แกนนำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง นักพัฒนาชุมชน วิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 9 การสะท้อนผลใหม่ (Re-reflecting)

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้นำเอาผลการบันทึกจากการสังเกตในทุกขั้นตอนที่ผ่านมา คือ ขั้นตอนการวางแผนใหม่ ขั้นตอนการปฏิบัติใหม่ และขั้นตอนการสังเกตใหม่ ทั้งที่เป็นผลจากการจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Data Reduction) การนำเสนอข้อมูล (Data Display) และการสรุปและยืนยันผล (Conclusion and Verification) นำผลการวิเคราะห์ที่ได้จากแบบสัมภาษณ์สภาพปัญหา และความต้องการของชุมชนการสังเกต การศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้บริหารของศูนย์การเรียนรู้ที่ประสบผลสำเร็จทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ไปวิเคราะห์เพื่อเป็นยุทธศาสตร์ การมีส่วนร่วมไปใช้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ของชุมชนใน พื้นที่ชุ่มน้ำ ตำบลชากพง อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง โดยผ่านกระบวนการกลุ่มและกระบวนการ พลังสร้างสรรค์ ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย แกนนำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง นักพัฒนาชุมชน วิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 10 การสรุปผล (Conclusion)

ทีมวิจัยร่วมกันตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ธรรมชาติและการใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ในทุกขั้นตอนของการวิจัย โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แล้วสังเคราะห์ออกมาเป็นยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ธรรมชาติและการใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ ตำบลซากพง อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ในแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกันได้ โดยผู้วิจัยดำเนินการวิจัย 2 วงจร 10 ขั้นตอน ดังกล่าวข้างต้นซึ่งมีกิจกรรมการเตรียมการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต การสะท้อนผล และการสรุปผล เพื่อให้การดำเนินการวิจัย เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้อง และเป็นระบบ เช่นเดียวกับขั้นตอนการวิจัยที่ผ่านมา

การวิเคราะห์ข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือที่เลือกใช้ในการวิจัยที่ได้จากการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ทั้ง 10 ขั้นตอน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันเป็นระยะ ๆ โดย ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) เป็นการสร้างข้อสรุปของข้อมูลจากปรากฏการณ์ที่เก็บรวบรวมได้ตลอดเวลาขณะที่ปฏิบัติงานภาคสนามมีการดำเนินการโดยประยุกต์ใช้แนวคิดของ ชาย โพธิ์สีดา (2549) ดังนี้

1. การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) โดยการพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลักในการแบ่งปรากฏการณ์และหาความถี่ของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง แบ่งออกได้เป็น 6 สถานการณ์ 1) การกระทำ (Acts) คือ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ไม่ยาวนานหรือต่อเนื่อง 2) กิจกรรม (Activities) คือ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ หรือ

ชนบทประเพณีที่เกิดขึ้นในลักษณะต่อเนื่อง มีความผูกพันกับคนบางคนหรือบางกลุ่ม 3) ความหมาย (Meaning) คือ การที่บุคคลอธิบายหรือสื่อสาร หรือให้ความหมายเกี่ยวกับการกระทำหรือกิจกรรม อาจเป็นการให้ความหมายในลักษณะเกี่ยวกับโลกทัศน์ ความเชื่อ ค่านิยม บรรทัดฐาน 4) ความสัมพันธ์ (Relationship) คือ ความเกี่ยวข้องระหว่างบุคคลหลาย ๆ คน ในสังคมที่ศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง อาจจะเป็นรูปของการเข้ากันได้ หรือความขัดแย้งก็ได้ 5) การมีส่วนร่วมในกิจกรรม (Participation) คือ การที่บุคคลมีความผูกพัน และเข้าร่วมกิจกรรม หรือปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ และ 6) สภาพหรือสถานการณ์ (Setting) คือ สภาพการณ์ที่การกระทำหรือกิจกรรมเกิดขึ้นจริง ขณะที่ทำการศึกษา

2. จัดแบ่งข้อมูลจากการบันทึกภาคสนามของผู้วิจัยในส่วนที่เป็นข้อพรรณนาเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำเป็นสภาพปัจจุบันจากข้อพรรณนาเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยนำรายงานการวิเคราะห์ข้อมูลของแต่ละวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่วิเคราะห์แล้ว ไปให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องรับทราบ ช่วยยืนยันตรวจสอบแก้ไขผลการวิเคราะห์ และคำแนะนำเพื่อปรับปรุงรายงานให้ถูกต้องสมบูรณ์มากขึ้น การตรวจสอบข้อมูลจะใช้บุคลากรหลายคนในเหตุการณ์ของกิจกรรม

4. รายงานผลข้อค้นพบจากการปฏิบัติการวิจัย เป็นความเรียงตามข้อสรุปเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติของชุมชน การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ธรรมชาติของชุมชนและโรงเรียน

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาที่มีมากที่สุดได้แก่ การบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ชุ่มน้ำ การเผาป่าอีกด้วย ความต้องการของชุมชน คือ ควรส่งเสริมให้ประชาชน

และเยาวชนในชุมชนได้รับการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ ทักษะ และการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ด้านสิ่งแวดล้อม จากข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น รู้จักคิด และทำงานอย่างเป็นระบบ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปตามสภาพจริง

2. แนวคิดการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ และการใช้ประโยชน์ร่วมกันของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ พบว่าการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้วยเหตุผล การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหาข้อสรุปอย่างเป็นประชาธิปไตย สร้างความคุ้นเคยระหว่างครูกับชุมชนสร้างการทำงาน แก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และทุกคนได้ร่วมเป็นส่วนส่วนของการคิดในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

3. ผลของการปฏิบัติตามแนวคิดการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและการใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ พบว่า การจัดการชุมชนและการมีส่วนร่วมของโรงเรียน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเพื่อส่งเสริมให้นำบุคลากร และทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาให้ได้มากที่สุด ในลักษณะของการรวมตัวกัน โดยชุมชนและโรงเรียนร่วมกันคิด และตัดสินใจด้วยตนเอง และส่งเสริมให้ชุมชนเป็นผู้มีบทบาทในทุกขั้นตอนจนบรรลุผลตามเป้าหมาย

4. ผลการสังเคราะห์ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมจากผลการปฏิบัติของชุมชนกับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและการใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ มียุทธศาสตร์ดังนี้ 1) การจัดการองค์ความรู้ของชุมชนและสถานศึกษาให้มีผลต่อการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำ 2) การส่งเสริมศักยภาพภาคีเครือข่าย และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และ 3) การพัฒนาชุมชนได้เข้มแข็งมีระบบการบริหารจัดการที่ดีและพึ่งตนเองได้

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษายุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและการใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ ตำบลชากพง อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง ซึ่งข้อค้นพบมีหลายประเด็นที่ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สภาพปัญหา และความต้องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและการใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ ตำบลชากพง อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง

สภาพปัญหา และความต้องการในพื้นที่ชุ่มน้ำเป็นแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ และการใช้ประโยชน์ร่วมกันของชุมชน พบว่า ปัญหาที่กลุ่มเห็นว่าควรได้รับการแก้ปัญหามากที่สุดได้แก่ การบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ชุ่มน้ำ นอกจากจะทำให้ป่าถูกทำลายแล้วยังส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศที่เกิดจากการเผาอีกด้วย กลุ่มจึงเห็นว่าควรส่งเสริมให้ประชาชน และเยาวชนในชุมชนได้รับการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ ทักษะ และการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ด้านสิ่งแวดล้อม จากข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น รู้จักคิดและทำงานอย่างเป็นระบบ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปตามสภาพจริง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ จันทนา อินทปัญญา รวีวรรณ เทนอิสสระ และณัฐชัย นุชชม (2553) ได้ศึกษาเรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชนในบริเวณพื้นที่โดยรอบวนอุทยานเขาหลวง จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดอุทัยธานี พบว่าทุกหมู่บ้านและทุกตำบลในพื้นที่เป้าหมายของโครงการสามารถจัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครป้องกันและดับไฟป่าในพื้นที่วนอุทยานเขาหลวงได้สำเร็จ มีการจัดตั้งองค์กรและกำหนดรูปแบบการบริหารงานทั้งในระดับหมู่บ้านและระดับตำบล มีการกำหนดพื้นที่เป้าหมายที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน กำหนดวิธีการประสานความร่วมมือการปฏิบัติงานกรณีเกิดไฟป่า วิธีการป้องกันไฟป่าเช่น การทำ

แนวก้นไฟ การลาดตระเวน การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งปฏิบัติการมวลชนสัมพันธ์เชิงลึก อย่างไรก็ดี มีเพียงบางเครือข่ายที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแผนปฏิบัติ ที่เสนอ บางเครือข่ายได้รับการสนับสนุนบางส่วน และ บางเครือข่ายไม่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น

2. แนวคิดการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับ สถานศึกษาเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและการใช้ ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ ตำบลชากพง อำเภอ แกลง จังหวัดระยอง แนวคิดการมีส่วนร่วมระหว่าง ชุมชนกับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำ เป็นแหล่ง เรียนรู้ตามธรรมชาติ และการใช้ประโยชน์ของชุมชนใน พื้นที่ชุ่มน้ำ ตำบลชากพง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ได้จากการลงไปศึกษาชุมชนและคลุกคลีกับกลุ่มแกนนำ จนเกิดความคุ้นเคยนำมาเป็นเครื่องมือในการสร้างการ มีส่วนร่วม ชุมชน และครู กล้าแสดงความคิดเห็น แลก เปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการประชุมเชิงปฏิบัติการ ด้วยการระดมความคิดเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ดังที่ มนุ รอดภัย (2545) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชุมชนเขาปากกก้าง ตำบล ธรรมแสน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า มีปัญหา ในการดำเนินงาน คือ ราษฎรบางรายยังไม่ให้ความร่วม มือในการอนุรักษ์ป่าชุมชน จำเป็นจะต้องประชาสัมพันธ์ ทุกรูปแบบอย่างต่อเนื่องทั่วถึง และกำหนดกฎเกณฑ์ เป็นลายลักษณ์อักษร โดยความเห็นชอบของราษฎรใน ชุมชนทั้งหมด ตลอดจนพัฒนาศักยภาพของป่าชุมชน ในทุกด้านและพัฒนาอาชีพของราษฎรให้มีความมั่นคง ให้ราษฎรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและเกิดความยั่งยืนตลอด ไป ซึ่งสอดคล้องกับ มณฑล เอกอดุลย์พันธ์ (2553) ได้ศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาตลาดน้ำตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานครพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบริเวณตลาดน้ำตลิ่งชัน ในภาพ

รวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ ในระดับมาก ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลางทุก ด้าน เรียงตามลำดับ ดังนี้ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการ ศึกษาปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมิน ผล และด้านการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและปรับปรุง แก่ไข ตามลำดับ

3. ผลการปฏิบัติตามแนวคิดการมีส่วนร่วม ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ตามธรรมชาติและการใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่ม น้ำ ตำบลชากพง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง การปฏิบัติ ตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน และสถานศึกษา เพื่อพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเป็นแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ และการใช้ประโยชน์ของชุมชน โดยใช้กระบวนการวิจัย เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จากการสังเกตพบว่า การ จัดการชุมชนและการมีส่วนร่วมของโรงเรียน เป็นส่วน หนึ่งของกระบวนการโดยมีเป้าหมายอยู่ที่การส่งเสริมให้ นำนุเคราะห์ และทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ประโยชน์ เพื่อการพัฒนาให้ได้มากที่สุด ในลักษณะของการรวม ตัว โดยผู้วิจัยทำหน้าที่จัดการให้ความรู้ ทักษะตาม แนวทางการวิจัย เพื่อให้ชุมชนและโรงเรียนร่วมกันคิด และตัดสินใจด้วยตนเอง รวมถึงการส่งเสริมให้ชุมชน เป็นผู้มีบทบาทในทุกขั้นตอนจนบรรลุผลตามเป้าหมาย ทำให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับ มุทิตา แพทย์ประทุม (2550) ที่กล่าวถึงรูปแบบการ มีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อ พัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของ ชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืนมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันในการพัฒนา ด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนของการมีส่วนร่วมที่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการระดมความคิด เป็นการร่วมคิดค้นและการวิเคราะห์ปัญหา และการสร้าง ความสัมพันธ์กับผู้นำชุมชน 2) การมีส่วนร่วมในการ วางแผน กำหนดการวางแผนงานร่วมกันด้วยการกำหนด

ความสำคัญ กำหนดเป้าหมาย การตัดสินใจ และสร้างผู้นำรุ่นใหม่ 3) การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ เป็นขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม และการส่งเสริมช่วยเหลือให้การปฏิบัติกิจกรรมสำเร็จตามแผน 4) การมีส่วนร่วมในการลงทุน เป็นทุนที่อยู่ในรูปของงบประมาณ ทุนทางปัญญา 5) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลและตรวจสอบ เป็นการตรวจสอบผลการดำเนินงานและสอบถามความคิดเห็น เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและนำไปปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น และ 6) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ทั้งผลประโยชน์ทางตรงและผลประโยชน์ทางอ้อม

4. ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมจากผลการปฏิบัติของชุมชนกับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและการใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ ตำบลชากพง อำเภอกงเจียง จังหวัดระยอง เป็นข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาที่เป็นข้อค้นพบในบริบทเฉพาะตามหลักการหนึ่งของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จึงไม่สามารถนำไปอ้างอิงเพื่อใช้ในแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติแห่งอื่นได้โดยทั่วไป ซึ่งข้อค้นพบใหม่เป็นความรู้ใหม่เกี่ยวกับ “ขั้นตอนการดำเนินงาน 2 วงจร 10 ขั้นตอน” ที่เกิดจากการจัดกระทำร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย สรุปได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ (Preparation): แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การเตรียมการก่อนลงพื้นที่ เพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก่อนการดำเนินงาน และระยะที่ 2 การลงพื้นที่อย่างเป็นทางการเพื่อนำเสนอกรอบแนวคิดในการวิจัยและความรู้เชิงเทคนิคต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการวิจัย รวมทั้งเป็นการสร้างความคุ้นเคยและความรู้สึกเป็นเพื่อนร่วมงานให้เกิดขึ้นระหว่างผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน (Planning) การศึกษาและวิเคราะห์ สภาพของงานที่ ต้องการพัฒนา การจัดทำแผนการดำเนินงาน การสะท้อนผลการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติ (Acting) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) การสัมภาษณ์เชิงลึก

(In depth Interview) จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การประชุมระดมสมอง (Brain-storming) การสังเกต และจดบันทึก (Observation and Field-note)

ขั้นตอนที่ 4 การสังเกตผล (Observing) สร้างเครื่องมือในการดำเนินการวิจัยการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ วิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผล (Reflecting) การนำเอาผลการบันทึกจากการสังเกตในทุก ขั้นตอนที่ผ่านมา นำเสนอเพื่อก่อให้เกิดการถกเถียงและอภิปรายร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 6 การวางแผนใหม่ (Re-planning) มีการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการพัฒนางาน เพื่อระบุปัญหาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา ประเมินและเลือกทางเลือกเพื่อการปฏิบัติใหม่

ขั้นตอนที่ 7 การปฏิบัติใหม่ (Re-acting) นำแผนยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาแหล่งการเรียนรู้จากร่างยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมในวงจรที่ 1 พัฒนายุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมวงจรที่ 2 ต่อไปจนได้ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 8 การสะท้อนผลใหม่ (Re-reflecting) เหมือนขั้นตอนที่ 5 คือ การนำเอาผลการบันทึกจากการสังเกตในทุกขั้นตอนที่ผ่านมา นำเสนอเพื่อก่อให้เกิดการถกเถียงและอภิปรายร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 9 การสรุปผล (Conclusion): สรุปยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ได้ นำปัญหาเรื่องการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนมาเป็นต้นแบบในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ชุ่มน้ำ เพื่อ

ให้คนในชุมชนกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีโอกาสได้เรียนรู้ และนำความรู้ที่ได้จากแหล่งเรียนรู้ ธรรมชาติในพื้นที่ชุ่มน้ำไปพัฒนาคุณภาพชีวิต และผู้วิจัย มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

หน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ พันธุ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนควรเข้ามามีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนอย่างจริงจัง ในการส่งเสริมความรู้ด้านการอนุรักษ์ และการเรียนรู้ของประชาชนทุกรูปแบบ เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสดูอย่างทั่วถึงจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ตลอดจนการใช้ภูมิปัญญาของคนในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อเป็นการแก้ปัญหาตรงความต้องการของชุมชน และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

2. ข้อเสนอแนะการนำไปปฏิบัติ

2.1 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้ ทำให้เกิดการพัฒนที่ยั่งยืน สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้คนในชุมชนให้เห็นความสำคัญ และคุณค่าของการเรียนรู้ ตรงกับความต้องการ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ปรับเปลี่ยนวิธีการตามสภาพสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ได้รับการติดตาม ประเมินผล และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้อื่นได้ในโอกาสต่อไป

2.1 แหล่งเรียนรู้ของชุมชนที่ช่วยให้คนมี

โอกาสได้เรียนรู้ ถ่ายทอด และเกิดองค์ความรู้ใหม่ จาก การได้ความรู้เพิ่มขึ้น และสามารถเชื่อมโยงนำความรู้ไป ใช้ในชีวิตจริง ให้สามารถพึ่งพาตนเอง ใฝ่รู้ และถ่ายทอด ความรู้แก่ผู้อื่น จึงจะเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่าง แท้จริง

ข้อเสนอแนะต่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ได้มีการนำเทคนิค และแนวคิด หลักการต่าง ๆ ซึ่งอาจนำเอารูปแบบและวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มาใช้ในกระบวนการปรับปรุงและพัฒนาคู่มือการดำเนินงานนี้ได้

2. การวิจัยนี้ได้มีการประเมินเข้ามาเกี่ยวข้อง คือ การประเมินผลการดำเนินงานดั่งนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปอาจใช้รูปแบบการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation Research) ได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2554). *แผนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2555-2559* (หน้า 16-40). กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- จันทนา อินทปัญญา รวีวรรณ เทนอิสสระ และณัฐรัช นุชชม. (2553). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชากรในบริเวณพื้นที่โดยรอบวนอุทยานเขาหลวง จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดอุทัยธานี*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2549). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง,
- นิศา ชูโต. (2548). *การวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: บริษัท พริ้นต์โพร จำกัด
- ผ่องพรรณ ตรัยมงคลกุล และสุภาพ นัฏราภรณ์. (2549). *การออกแบบการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มณฑล เอกอัครราชทูต. (2553) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา: ตลาดน้ำตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ วิทยานิพนธ์ รัช.ม. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

มนู รอดภัย. 2545. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชุมชนเขาปากกว้าง ตำบลธรรมเสน อำเภอนาทม จังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษาศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

มุกดา แพทย์ประทุม. (2550). รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อม. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย. (2548). รายงานการวิจัยโครงการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย.

การศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงาน
ตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

*A Study of the Opinion among Educational Staff towards
Good Governance Administration of School's Administration
in the Primary Maehongson Educational Service Area Office 1*

อรุณศรี อ้ายมาสน้อย*

ดร.จินดา ศรีญาณลักษณ์**

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน และศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษาในอำเภอเมือง จำนวน 206 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า

1. บุคลากรทางการศึกษาในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. บุคลากรทางการศึกษาในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านหลักนิติธรรม บุคลากรทางการศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. บุคลากรทางการศึกษาในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 มีความคิดเห็นว่าการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 บริหารงานแบบตามใจ ใช้อารมณ์เหนือเหตุผล ไม่กระจายภาระงานให้เหมาะสมกับบุคลากร ยึดหลักระบบอุปถัมภ์ มีความลำเอียง ขาดวินัยไม่มีศีลธรรมประจำใจ ไม่มีการวางแผนงานประชุมชี้แจงการใช้จ่ายงบประมาณทำให้

*นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น จังหวัดกาญจนบุรี

**อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น จังหวัดกาญจนบุรี

เกิดความไม่โปร่งใส ไม่เปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ทำให้เกิดความผิดพลาดบ่อย มีผลเสียต่อส่วนรวมและหมู่คณะ

4. แนวทางการพัฒนาให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นกลาง ควรบริหารงานด้วยเหตุผล ใช้มาตรฐานเดียวกัน กระจายภาระงานให้เหมาะสม พิจารณาตามผลงานและความสามารถ สร้างจิตสำนึกให้บุคลากรโดยจัดอบรมคุณธรรมและมอบรางวัลให้ มีปฏิทินการปฏิบัติงาน โปร่งใสตรวจสอบได้ทุกเรื่อง และประชุมชี้แจงทุกครั้งเมื่อมีการดำเนินการแล้วเสร็จ เปิดโอกาสให้บุคลากรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติการและสนับสนุนโดยยึดหลักบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอย่างสม่ำเสมอเพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผล

คำสำคัญ : หลักธรรมาภิบาล/การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were (1) to investigate and compare the opinions of educational staff towards the Good Governance Administration of School's Administration in the Primary Maehongson Educational Service Area Office¹ based on gender, education and experience; and (2) to study the problems and guidelines for the development of administration in accordance with the Good Governance Administration of School's Administration in the Primary Maehongson Educational Service Area Office 1. The sample included 206 educational staff in Muang District. Data were collected using a questionnaire. The statistics used to analyse the data were frequency, percentage, mean, standard deviation and t-test.

The findings of this research revealed following:

1. The overall opinion of staff in the Primary Maehongson Educational Service Area Office 1 was found to be at a high level.

2. With regard to the comparison of opinions among educational staff towards the Good Governance Administration of School's Administration in the Primary Maehongson Educational Service Area Office 1, based on gender, education and experience, there was found to be no difference in all aspects, except male and female educational staff who were surveyed showed that the rule of law was found to have statistical significance of 0.05.

3. Regarding to the problems for management of school's administrators, the educational staff in Muang District in the Primary Maehongson Educational Service Area Office 1 revealed that the school's administrators manage in a permissive-style; they lack emotion; they do not delegate effectively. There is also a fixed patronage system; injustice; lack of discipline and morality; no budgetary planning; and ambiguity. Moreover, there was no opportunity for other persons to participate in administration. Hence, mistakes were often made and the entire mismanaged school administration created problems for staff in the school.

4. Developing Guidelines for the school 's administrators, the educational staffs in Muang District in the primary Maehongson educational service area office 1 revealed that the school's administrators should be neutral, reasonable, use the same standard to effectively delegate functions that result in competent, high performance; to provide awareness and personnel training, and reward good practice. A calendar of events; transparency and accountability should be the subject of a meeting when it is completed. An opportunity for staff to participate in the planning and operations support services, based on the principles of good governance is designed to be effective and efficient

Keywords: Good Governance; Management of school's administrators

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ได้กำหนดสาระเกี่ยวกับการศึกษาไว้ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยมาตรา 43 ระบุไว้ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐมาตรา 81 ระบุไว้ว่ารัฐต้องจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรมจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สาระในรัฐธรรมนูญดังกล่าวนำไปสู่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.2545, หน้า 5-7) มาตรา 6 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 10 กำหนดให้จัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิ และโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย นอกจากนี้การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

ดังนั้นประเทศไทยจึงต้องมุ่งพัฒนาคุณภาพของคน การศึกษาจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่มุ่งพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถเต็มศักยภาพ การพัฒนาการศึกษาในระยะเวลาที่ผ่านมามีปัญหาที่จะต้องเร่งแก้ไขทั้งในด้านความครอบคลุมของการบริการของสถานศึกษาในฐานะหน่วยงานทางการศึกษา ที่มีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาเยาวชนของชาติ พัฒนางานของสถานศึกษาอย่างมากมายวิธีการ และกระบวนการในการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันจะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นรวมทั้งสถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีบุคลากรหลายระดับเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องใช้ความรู้ความสามารถเชิงการบริหารรวมทั้งใช้ปัจจัยการบริหารที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินการพัฒนาข้าราชการครูให้ได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการกิจการพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและสังคมที่เปลี่ยนไป

ในการบริหารงานทั่วไปหากมุ่งหวังที่จะให้เกิดประสิทธิภาพ และความสำเร็จต่อองค์กรผู้บริหารในระดับต่างๆ ย่อมที่จะต้องอาศัยหลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการบริหารให้เหมาะสม กับสถานการณ์หลักกรรมาภิบาล หรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดีเป็นหลักการบริหารที่ได้รับการยอมรับว่าสามารถแก้ปัญหา และพัฒนาการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

และมีความยั่งยืน (ประพัฒน์ โพธิ์วรรณ.2544, หน้า 1-5 ; วรภัทร โธณเกษม. 2541, หน้า 51-54) องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ที่ต้องการปฏิรูประบบราชการเพื่อให้การปฏิบัติงานของส่วนราชการเกิดผลสัมฤทธิ์ มีประสิทธิภาพเกิดความคุ้มค่า และประชาชนได้รับการบริการที่ตอบสนองความต้องการ ประกอบด้วยหลักต่างๆ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า

หลักธรรมาภิบาล เป็นหลักการที่นำมาใช้ เพื่อแก้ปัญหาเรื่องความไร้ประสิทธิภาพและการคอร์รัปชันของรัฐบาลในประเทศกำลังพัฒนาหลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมไปถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการและฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทา ป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติ ภัยอันตรายที่อาจจะเข้ามาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรมความโปร่งใส และความมีส่วนร่วมอื่น เป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขสอดคล้องกับความเป็นไทยรัฐธรรมนูญและกระแสโลกยุคปัจจุบัน

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

3. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ตลอดจนผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สมมติฐานการวิจัย

1. บุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 แตกต่างกัน

2. บุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 แตกต่างกัน

3. บุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา

การวิจัยในเรื่องนี้ มุ่งศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ตามระเบียบของสำนักงานนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ทั้ง 6 ด้าน คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

2. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษาในอำเภอเมืองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 424 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษาในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ปีการศึกษา 2554 จากสูตร Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง 206 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลเกี่ยวกับบุคลากรทางการศึกษา

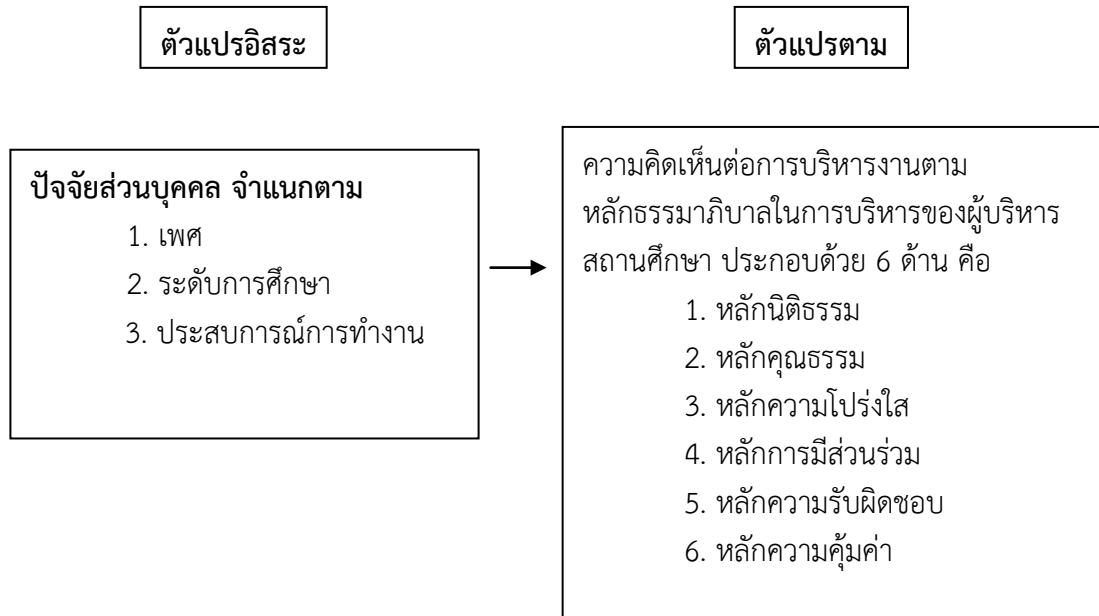
3.1.1 เพศ ได้แก่ เพศชาย เพศหญิง

3.1.2 ระดับการศึกษา ได้แก่ ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

3.1.3 ประสบการณ์การทำงาน ได้แก่ น้อยกว่า 10 ปี ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 1 ประกอบด้วย 6 ด้าน คือหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา วารสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาล
2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามเรื่องหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยได้นำเอาแนวทางของหลักธรรมาภิบาล และแนวการสร้างเครื่องมือมาเป็นแนวทางในการสร้าง แบบสอบถาม แล้วนำมาปรับปรุงเป็นของผู้วิจัย
3. ศึกษาความหมาย ทฤษฎี หลักการ แนวคิด องค์ประกอบเพื่อนำมาจัดทำนิยามเชิงปฏิบัติการและนิยามเชิงปฏิบัติการมาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามในการวิจัย
4. นำแบบสอบถามฉบับร่าง ที่จัดทำขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความตรงและความสมบูรณ์ของเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Constructional Validity) และความเหมาะสมของการใช้ภาษา(Wording) ของข้อคำถามแต่ละข้อ ผู้เชี่ยวชาญมีจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และนำไปหาค่าความสอดคล้องของข้อคำถามที่สร้างขึ้น ซึ่งได้กำหนดค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป

6. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ นำไป Try Out กับบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค (Alpha Coefficient) (บุญใจ ศรีสถิตยันทากร, 2545 : 210)) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.79

7. การเก็บรวบรวมข้อมูล

7.1 ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์นถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 เพื่อขอ
อนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

7.2 ขอความร่วมมือจากบุคลากรทางการศึกษา
ในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม
ศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1จำนวนทั้งหมด 206 คน เพื่อ
ตอบแบบสอบถาม

7.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกให้กับบุคลากร
ทางการศึกษา จำนวน 206 ฉบับ ด้วยตนเอง และได้รับ
แบบสอบถามดังกล่าว กลับคืนมา จำนวน 206 ฉบับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นและอันดับที่ของบุคลากรทางการ ศึกษาที่มี
ต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต1 โดยรวม

ด้าน	การบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาล	n = 206		ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
		$\bar{x}$	SD		
1	หลักนิติธรรม	4.24	0.38	มาก	1
2	หลักคุณธรรม	4.18	0.49	มาก	2
3	หลักความโปร่งใส	3.98	0.49	มาก	6
4	หลักการมีส่วนร่วม	4.04	0.58	มาก	4
5	หลักความรับผิดชอบ	4.11	0.52	มาก	3
6	หลักความคุ้มค่า	4.04	0.85	มาก	5
	รวม	4.10	0.34	มาก	

จากตารางที่ 1 แสดงว่า บุคลากรทางการศึกษา
ทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลัก
ธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหาร โดยภาพรวม
อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้าน

7.4 ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของ
แบบสอบถามทุกฉบับ ปรากฏว่าแบบสอบถามทุกฉบับ
มีความสมบูรณ์ สามารถนำไปวิเคราะห์ จำนวน 206
ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่
(Frequency) และเป็นร้อยละ(Percentage) ค่าเฉลี่ย
(Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard
Deviation) และการทดสอบค่าที (t-test)

หลักนิติธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้าน
หลักคุณธรรม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักการ
มีส่วนร่วม ด้านหลักความคุ้มค่า และอันดับสุดท้ายคือ
ด้านหลักความโปร่งใส ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ

ด้าน	หลักธรรมาภิบาล	เพศ						t	p
		ชาย (n=50 คน)			หญิง (n=156 คน)				
		$\bar{x}$	SD	ระดับความ คิดเห็น	$\bar{x}$	SD	ระดับความ คิดเห็น		
1	หลักนิติธรรม	4.34	0.44	มาก	4.20	0.36	มาก	2.28*	0.02
2	หลักคุณธรรม	4.19	0.51	มาก	4.18	0.49	มาก	0.09	0.93
3	หลักความโปร่งใส	3.98	0.53	มาก	3.98	0.48	มาก	0.06	0.94
4	หลักการมีส่วนร่วม	4.01	0.62	มาก	4.05	0.58	มาก	-0.41	0.68
5	หลักความรับผิดชอบ	4.11	0.62	มาก	4.12	0.49	มาก	-0.05	0.96
6	หลักความคุ้มค่า	4.02	0.90	มาก	4.05	0.84	มาก	-0.18	0.86
	รวม	4.11	0.50	มาก	4.10	0.32	มาก	0.74	0.94

จากตารางที่ 2 แสดงว่า บุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรทางการศึกษาเพศชาย และเพศหญิงมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

0.05 ในด้านหลักนิติธรรม โดยบุคลากรทางการศึกษา เพศชาย ($\bar{x}=4.34$) มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสูงกว่าบุคลากรทางการศึกษาเพศหญิง ($\bar{x}=4.20$) ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา

ด้าน	หลักธรรมาภิบาล	ระดับการศึกษา						t	p
		ปริญญาตรี			สูงกว่าปริญญาตรี				
		(n=151 คน)			(n=55 คน)				
		$\bar{x}$	SD	ระดับความคิดเห็น	$\bar{x}$	SD	ระดับความคิดเห็น		
1	หลักนิติธรรม	4.26	0.38	มาก	4.18	0.38	มาก	1.18	0.24
2	หลักคุณธรรม	4.19	0.51	มาก	4.17	0.45	มาก	0.21	0.84
3	หลักความโปร่งใส	3.99	0.50	มาก	3.96	0.47	มาก	0.31	0.76

ด้าน	หลักธรรมาภิบาล	ระดับการศึกษา						t	p
		ปริญญาตรี			สูงกว่าปริญญาตรี				
		(n=151 คน)			(n=55 คน)				
		$\bar{x}$	SD	ระดับความคิดเห็น	$\bar{x}$	SD	ระดับความคิดเห็น		
4	หลักการมีส่วนร่วม	4.05	0.58	มาก	4.03	0.60	มาก	0.26	0.80
5	หลักความรับผิดชอบ	4.12	0.54	มาก	4.11	0.48	มาก	0.11	0.91
6	หลักความคุ้มค่า	4.00	0.89	มาก	4.16	0.75	มาก	-1.19	0.24
	รวม	4.10	0.38	มาก	4.10	0.30	มาก	-0.01	0.99

จากตารางที่ 3 แสดงว่า บุคลากรทางการศึกษาที่มีการศึกษาปริญญาตรี และการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรทางการศึกษาระดับการศึกษาปริญญาตรี และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาต่อการบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

ด้าน	หลักธรรมาภิบาล	ประสบการณ์ทำงาน						t	p
		น้อยกว่า 10 ปี			สูงกว่า 10 ปี				
		(n=185 คน)			(n=21 คน)				
		$\bar{x}$	SD	ระดับความคิดเห็น	$\bar{x}$	SD	ระดับความคิดเห็น		
1	ด้านหลักนิติธรรม	4.22	0.38	มาก	4.38	0.41	มาก	-1.76	0.08
2	ด้านหลักคุณธรรม	4.18	0.48	มาก	4.18	0.56	มาก	0.02	0.99
3	ด้านหลักความโปร่งใส	3.99	0.49	มาก	3.95	0.54	มาก	0.34	0.73
4	ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.05	0.58	มาก	3.96	0.64	มาก	0.69	0.49
5	ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.12	0.51	มาก	4.05	0.58	มาก	0.60	0.55
6	ด้านหลักความคุ้มค่า	4.03	0.86	มาก	4.08	0.79	มาก	-0.24	0.81
รวม		4.10	0.36	มาก	4.10	0.36	มาก	0.24	0.81

จากตารางที่ 4 แสดงว่าบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 10 ปี และประสบการณ์ทางการศึกษามากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรทางการศึกษาประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 10 ปี และประสบการณ์ทางการศึกษามากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน ทุกด้าน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปผลการวิจัย

1. บุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. บุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านหลักนิติธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ปัญหา และแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ดังนี้

3.1 ปัญหาการบริหารงาน บุคลากรทางการศึกษาในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 มีความคิดเห็นว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ผู้บริหารบริหารงานตามใจ ไม่กระจาย

ภาระงานให้เหมาะสมกับบุคลากรยึดหลักระบบอุปถัมภ์ เกิดความลำเอียง ไม่มีการวางแผนงานประชุมชี้แจงการใช้จ่ายงบประมาณทำให้เกิดความไม่โปร่งใส ไม่เปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ทำให้เกิดความผิดพลาดบ่อย มีผลเสียต่อส่วนรวมและหมู่คณะ

3.2 แนวทางในการพัฒนา บุคลากรทางการศึกษาเสนอให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นกลาง ควบคุมบริหารงานด้วยเหตุผล ใช้มาตรฐานเดียวกัน กระจายภาระงานให้เหมาะสม พิจารณาตามผลงาน และความสามารถ สร้างจิตสำนึกให้บุคลากรโดยจัดอบรม คุณธรรมและมอบรางวัลให้ มีปฏิทินกำหนดงาน โปร่งใส ตรวจสอบได้ ถูกเรื่องและประชุมชี้แจงทุกครั้งเมื่อมีการดำเนินการแล้วเสร็จ เปิดโอกาสให้บุคลากรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติการและสนับสนุน โดยยึดหลักบริการงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่เสมอเพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผล

อภิปรายผล

1. บุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่าบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ต้องปฏิบัติงานตามระเบียบที่หน่วยงานกำหนดไว้ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องยึดหลักธรรมาภิบาลเกี่ยวกับหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเฉลิมชัย สมท่า (2547:39) เรื่อง การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล

ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติ การสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร สถานศึกษาอยู่ในระดับมาก และทินกร อัครศรีชัยโรจน์ (2550:113) เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานี เขต 5 พบว่า ความคิดเห็นของประธาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รong ปัญสงหา (2548:72) เรื่อง พฤติกรรมการบริหาร ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัด อุตรธานี พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีการ ปฏิบัติอยู่ในระดับมากในด้านหลักนิติธรรม สอดคล้อง กับผลการวิจัยของเฉลิมชัย สมท่า (2547) เรื่อง การ บริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักธรรมาภิบาลในการ บริหารสถานศึกษาในด้านหลักคุณธรรมเป็นอันดับ แรกอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกียรติศักดิ์ ศรีสมพงษ์ (2548) เรื่อง การบริหารตามหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี พบว่าครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี มีความคิดเห็น ว่าผู้บริหารโรงเรียนบริหารงานโดยเน้นความโปร่งใส เป็น อันดับแรก สอดคล้องกับเสริม เกื้อสังข์ (2551) เรื่อง การศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถาน ศึกษา สังกัดเทศบาลนครตรัง พบว่าการใช้หลักธรรมาภิ บาลในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด เทศบาลนครตรังใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถาน ศึกษาโดยใช้ หลักความรับผิดชอบเป็นอันดับแรก และ นัยนา เจริญพล (2552)เรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลใน

การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิด เห็นเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถาน ศึกษา มีความเห็นในระดับโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หลักความรับผิดชอบ

2. บุคลากรทางการศึกษาของผู้บริหารสถาน ศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แม่ฮ่องสอน เขต 1 ที่มีเพศ ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถาน ศึกษาไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านนิติธรรมบุคลากรเป็น เพศชายและเพศหญิงมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหาร งานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขต อำเภอมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน แตกต่างกันเนื่องจากการ ปฏิบัติงานในแต่ละหน้าที่ไม่ได้จำกัดเพศ จะเป็นเพศใด ก็สามารถปฏิบัติงานได้เหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับงาน วิจัยของ ปรเมศวร์ ปัญญาวิโร (2554:157) ศึกษาวิจัย ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำแนกตามเพศโดยรวมแตกต่างกัน เพราะเนื่องจากการ ปฏิบัติงานในแต่ละหน้าที่ไม่ได้จำกัดอยู่ที่เพศ จะเป็นเพศใด ก็สามารถปฏิบัติงานได้เหมือนกัน

บุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่าง กันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ามีการส่งเสริมและ พัฒนาการศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา จึงทำให้ บุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มี ความเข้าใจหลักธรรมาภิบาลคล้ายๆ กัน ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของพระมหาลำพิ่ง ธีรปัญญา (2554:83) เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน

นวมินทรราชูทิศมัธยมจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

บุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา จึงทำให้บุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความเข้าใจหลักธรรมาภิบาลคล้าย ๆ กันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกียรติศักดิ์ ศรีสมพงษ์ (258:71) เรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีที่มีประสบการณ์ในการบริหารของผู้บริหารแตกต่างกัน พบว่า ในภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประสบการณ์ในการบริหาร ตั้งแต่ 1-10 ปี และผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป มีสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหา และแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ดังนี้ 1) ปัญหาการบริหารงาน บุคลากรทางการศึกษาในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 มีความคิดเห็นว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ผู้บริหารบริหารงานตามใจ ไม่กระจายภาระงานให้เหมาะสมกับบุคลากรยึดหลักระบบอุปถัมภ์เกิดความลำเอียง ไม่มีการวางแผนงานประชุมชี้แจงการ

ใช้จ่ายงบประมาณทำให้เกิดความไม่โปร่งใส ไม่เปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทำให้เกิดความผิดพลาดบ่อย มีผลเสียต่อส่วนรวมและหมู่คณะ 2) แนวทางในการพัฒนา บุคลากรทางการศึกษาเสนอให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นกลาง ควบบริหารงานด้วยเหตุผล ใช้มาตรฐานเดียวกัน กระจายภาระงานให้เหมาะสม พิจารณาตามผลงาน และความสามารถ สร้างจิตสำนึกให้บุคลากรโดยจัดอบรมคุณธรรมและมอบรางวัลให้มีปฏิทินกำหนดงาน โปร่งใสตรวจสอบได้ถูกเรื่องและประชุมชี้แจงทุกครั้งเมื่อมีการดำเนินการแล้วเสร็จ เปิดโอกาสให้บุคลากรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติการและสนับสนุนโดยยึดหลักบริการงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่เสมอเพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทางการศึกษาได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน การดำเนินงานต่าง ๆ มีความโปร่งใสตรวจสอบได้

1.2 ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ให้กับชุมชนหรือบุคลากรทางการศึกษาให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา

1.3 ควรนำผลการวิจัยนี้เป็นข้อมูลเพื่อประกอบการวางแผนการปฏิบัติงานพัฒนาบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ตัวแปรอื่น ๆ เช่น รายได้ ฐานะทางเศรษฐกิจ และตำแหน่งในการทำงาน

2.2 ควรศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แม่ฮ่องสอน เขต 1

2.3 ควรศึกษาวิจัยความโปร่งใสในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แม่ฮ่องสอน เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- ปรเมศวร์ ปณัญวชิโร.(2554). *ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอบรรพตพิสัยจังหวัดนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ประพัฒน์ โพธิ์วรรณ.(2544). *หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ส่งเสริมการปฏิรูปการศึกษา*. *สรุปคำอภิปราย*. นครปฐม: สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา.
- พระราชกฤษฎีกา. ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2546. (2546). *ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา*, 120(ตอนที่ 100 ก), 1-5
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). *ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา*, 116 (ตอนที่ 74ก), 4-23.
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี.(2545). *การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี*. กรุงเทพฯ: สำนักงานก.พ.
- วรภัทร โตชนะเกษม. (2541). *Good Governance ในภาคเอกชน. นานาทัศนะว่าด้วยการบริหาร กิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี*. นนทบุรี: สำนักงาน ก.พ. สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน เผยแพร่โดย สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *การใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน*. กรุงเทพฯ : คูรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543) .*กระบวนการการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพที่ใช้หลักการบริหารที่เป็นระบบครบวงจร (PDCA)*. กรุงเทพฯ. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1. (2554). *รายงานการปฏิบัติงานประจำปี*.
- Organization for Economic Cooperation and Development OECD. *ธรรมาภิบาลกับคอร์ปชั่นในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ :อัมรินทร์ปริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง

ความคิดเห็นของครูในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา แม่ฮ่องสอน เขต 2 ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะ
ประจำสายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*
*Opinion of Teachers in Amphur Maelanoi, under the Office
of Maehongson Primary Education Service Area 2 toward the
Operation on Functional Competencies of the Office of
Basic Education Commission*

สุรินทร์ วิมาลัย**

ดร.จินดา ศรีญาณลักษณ์***

ดร.เจตนา เมืองมูล****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็น เปรียบเทียบความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของครูในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 280 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ปีการศึกษา 2555 โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครชีและมอร์แกน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 162 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และ การทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูในอำเภอแม่ลาน้อยมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงาน โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ครูในอำเภอแม่ลาน้อยมีความคิดเห็นอันดับแรก ได้แก่ การบริหารจัดการชั้นเรียน รองลงมา การพัฒนาผู้เรียน และ ภาวะผู้นำครู ตามลำดับ

*วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

**นิสิตหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

***อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

2. ความคิดเห็นของครูในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามเพศ อายุ วิทยฐานะ และประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของครูในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครู รายด้านเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ครูในอำเภอแม่ลาน้อยมีข้อเสนอแนะอันดับแรก ได้แก่ การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ รองลงมา การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน และ ภาวะผู้นำครู ตามลำดับ

คำสำคัญ: สมรรถนะประจำสายงาน; สมรรถนะ; สมรรถนะประจำสายงานของครู

Abstract

The purposes of this study were to investigate and to compare the opinions of teachers and based on the study's findings, to suggest ways to improve the functional competencies of the Basic Education Commission in Maelanoi, under the office of Maehongson Primary Education Service Area 2. The sample consisted of 162 teachers from Amphur Maelanoi under the office of Maehongson Primary Education Service Area 2. This group was categorized according to gender, age, education, academic standing, and educational experience. The instruments used to collect data were a personal inventory and a five-response rating scale questionnaire. The statistics used in analyzing the data were percentages, means, standard deviations and t-tests.

The findings of this research were as follows: Teachers' opinions their personal competencies considered class management, student motivation and teacher's leadership as the most important; A comparison of teachers' opinions towards the competencies of the Basic Education Commission, have found that generally they do not have different opinions according to their sex, level of position, and work experience in schools; and Teachers' opinions towards the competencies of individual teachers, categorizing the items from most to least showed that they valued school curriculum management and studying, analysis, multiply and research in order to develop studying activities, and the last item was teacher's leadership.

Keywords: Functional Competency; Competency; Functional Competencies for Teacher

บทนำ

การพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพในการทำงาน ซึ่งเป็นอีกมิติหนึ่งที่ส่วนราชการจะต้องดำเนินการ เพื่อเป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545 หน้า 12) ที่กำหนดให้การบริหารราชการต้อง

เป็นเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐและมีประสิทธิภาพ ประกอบกับพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2546 หน้า 25) ได้กำหนดให้ข้าราชการใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบแผน

ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ.2551 - พ.ศ. 2555 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ใหม่ว่า “ระบบราชการไทยมุ่งเน้นประโยชน์สุขของประชาชนและรักษาผลประโยชน์ของประเทศไทย มีขีดสมรรถนะสูง สามารถเรียนรู้ ปรับตัวและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง ยึดมั่นในหลักจริยธรรมและธรรมาภิบาล” การพัฒนาระบบราชการไทยที่ทุกภาคส่วนจะต้องขับเคลื่อนไปให้ถึงเพื่อให้วิสัยทัศน์เป็นจริง จึงได้มีกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทยไว้ 4 ประการ คือ 1) ยกระดับการให้บริการและการทำงาน เพื่อตอบสนองความคาดหวังและความต้องการของประชาชนที่มีความสลับซับซ้อน หลากหลายและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว 2) ปรับรูปแบบการทำงานให้มีลักษณะเชิงบูรณาการ เกิดการแสวงหาความร่วมมือและสร้างเครือข่ายกับฝ่ายต่างๆ รวมทั้งเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม 3) มุ่งสู่การเป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง บุคลากรมีความพร้อมและความสามารถในการเรียนรู้ มีความคิดริเริ่ม เปลี่ยนแปลงและปรับตัวได้อย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์ต่างๆ และ 4) สร้างระบบการกำกับดูแลตนเองที่ดี เกิดความโปร่งใส มั่นใจ และสามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งทำให้นุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อนตนเอง ต่อประชาชน และต่อสังคมโดยรวม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 7 มาตรฐาน 52 กำหนดให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินเพื่อขอมิ หรือเลื่อนวิทยฐานะครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้คำนึงถึงความประพฤติ คุณภาพการ

ปฏิบัติงาน (สมรรถนะ) และผลงานที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ (ที่ ศธ 0206.3/ว 25) และสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ได้กำหนดการขอต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพไว้ว่า “ทุกคนจะมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพต้องพัฒนา”

ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.2548 ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) มาตรฐานความรู้และประสบการณ์ 2) มาตรฐานการปฏิบัติงาน และ 3) มาตรฐานการปฏิบัติตน เพื่อให้เกิดคุณภาพในการปฏิบัติงาน สามารถสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาให้แก่ผู้รับบริการจากวิชาชีพได้ ว่าเป็นบริการที่มีคุณภาพ สามารถตอบสนองสังคมได้ว่าการที่กฎหมายให้ความสำคัญกับวิชาชีพทางการศึกษาและกำหนดให้มีวิชาชีพควบคุม นั้น เนื่องจากเป็นวิชาชีพที่มีลักษณะเฉพาะ ผู้ประกอบวิชาชีพต้องมีสมรรถนะด้านความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญในการประกอบวิชาชีพ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2548 หน้า 4)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 184 โรงเรียน มีครูทั้งหมด 1,041 คน บริบทของโรงเรียนในสังกัดส่วนใหญ่ตั้งอยู่พื้นที่ราบสูง การเดินทางยากลำบากและห่างไกลจากตัวเมือง ดังนั้นการติดต่อสื่อสาร รวมถึงการรับข่าวสารเกิดความล่าช้ามาก จึงทำให้ครูในโรงเรียนที่ห่างไกลเหล่านั้นขาดโอกาสในการรับรู้ข่าวสารการอบรมต่างๆ ที่มีประโยชน์ต่อวิชาชีพครูอย่างน่าเสียดาย อีกทั้งความยากลำบากในการเดินทางทำให้ศึกษานิเทศก์และผู้มีหน้าที่นเทศ ติดตาม และกำกับดูแลสถานศึกษาในสังกัดทำได้ไม่ทั่วถึง ดังนั้นจึงเกิดปัญหาตามมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูขาดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักและประจำสายงานของตน ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานตามวิสัยทัศน์ที่จะสร้างคนเมืองหมอกสามฤดู (จังหวัดแม่ฮ่องสอน) สู่มาตรฐานสากลภายในปีพ.ศ.2563 นี้ ผู้ศึกษาในฐานะเป็นครู จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการปฏิบัติงานตาม

สมรรถนะประจำสายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้โครงการไทยเข้มแข็ง ในเรื่องของการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ : กิจกรรมจัดระบบพัฒนาครูเชิงคุณภาพเพื่อการพัฒนาครูรายบุคคล) เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการปฏิบัติงานของครูในอำเภอแม่ลาน้อยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครู จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของครูในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครู

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะได้ทราบความแตกต่างของความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของครูในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อผู้บริหารโรงเรียน และครูในอำเภอแม่ลาน้อย จะได้นำข้อมูลไปพัฒนาการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครู ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน

เขต 2 จะได้ข้อมูลสารสนเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครูในอำเภอแม่ลาน้อย ตลอดจนครูในอำเภอและเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อีกด้วย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการศึกษา ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการภายใต้โครงการไทยเข้มแข็ง ในเรื่องของการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ : กิจกรรมจัดระบบพัฒนาครูเชิงคุณภาพเพื่อการพัฒนาครูรายบุคคล แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ภาวะผู้นำครู และการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 280 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ปีการศึกษา 2555 โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, PP. 607 - 610) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 162 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา วิทยฐานะ และ ประสบการณ์ในการทำงาน ในสถานศึกษา

3.1.1 เพศ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศชาย และ เพศหญิง

3.1.2 อายุ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ น้อยกว่า หรือเท่ากับ 30 ปี และมากกว่า 30 ปี

3.1.3 วุฒิการศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ระดับปริญญาตรี และสูงกว่าระดับปริญญาตรี

3.1.4 วิทยฐานะ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ไม่มี วิทยฐานะ และมีวิทยฐานะ

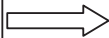
3.1.5 ประสบการณ์ในการทำงานในสถาน ศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี และมากกว่า 10 ปี

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การปฏิบัติงานตาม สมรรถนะประจำสายงานของครู แบ่งออกเป็น 6 ด้าน

ตัวแปรอิสระ

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของครู มีดังนี้

1. เพศ
2. อายุ
3. วุฒิการศึกษา
4. วิทยฐานะ
5. ประสบการณ์ในการทำงาน ในสถานศึกษา

การปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของ ครู ใน 6 ด้าน คือ

1. การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้
2. การพัฒนาผู้เรียน
3. การบริหารจัดการชั้นเรียน
4. การวิเคราะห์ สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อ พัฒนาผู้เรียน
5. ภาวะผู้นำครู
6. การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับ ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้

ตัวแปรตาม

ได้แก่ การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การ พัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ภาวะผู้นำครู และการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน เพื่อการจัดการเรียนรู้

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดตามนโยบายของ กระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้โครงการไทยเข้มแข็ง ใน เรื่องของการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ : กิจกรรมจัด ระบบพัฒนาครูเชิงคุณภาพเพื่อการพัฒนาครูรายบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ดังแสดงในภาพประกอบ

ภาพประกอบที่1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) เกี่ยวกับความคิดเห็นของครูในอำเภอ แม่ลาน้อยที่มีต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำ สายงานของครูของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item objective

congruence : IOC) ของข้อคำถามกับนิยามศัพท์แล้ว เลือกข้อคำถามที่มีค่าIOC เฉลี่ยตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2542, หน้า 114) ซึ่งมีค่า IOC ที่ได้อยู่ระหว่าง (-0.30) – 1.00 และมีค่าความเชื่อ มั่นเท่ากับ 0.97 ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และ การทดสอบ ค่าที (t-test)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นและอันดับที่ของครูในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครู โดยรวมและรายด้าน n=162

สมรรถนะประจำสายงานของครู		$\bar{x}$	SD	ระดับ	อันดับที่
1.	การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้	3.85	0.41	มาก	5
2.	การพัฒนาผู้เรียน	4.06	0.54	มาก	2
3.	การบริหารจัดการชั้นเรียน	4.08	0.47	มาก	1
4.	การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน	3.82	0.50	มาก	6
5.	ภาวะผู้นำครู	3.99	0.43	มาก	3
6.	การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อจัดการเรียนรู้	3.99	0.48	มาก	4
รวม		3.94	0.47	มาก	

จากตารางที่ 1 แสดงว่า ครูในอำเภอแม่ลาน้อย มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงาน โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ครูใน

อำเภอแม่ลาน้อยมีความคิดเห็นอันดับแรก คือ การบริหารจัดการชั้นเรียน รองลงมา การพัฒนาผู้เรียน และอันดับสุดท้าย คือ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครู โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 6 ด้าน จำแนกตามเพศ

สมรรถนะประจำสายงาน	ชาย (n=67)			หญิง (n=95)			t	p
	$\bar{x}$	SD	ระดับ	$\bar{x}$	SD	ระดับ		
1. การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้	3.80	0.40	มาก	3.88	0.41	มาก	-1.31	0.19
2. การพัฒนาผู้เรียน	4.02	0.49	มาก	4.08	0.57	มาก	-0.66	0.51
3. การบริหารจัดการชั้นเรียน	4.03	0.50	มาก	4.11	0.45	มาก	-0.98	0.33
4. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน	3.77	0.52	มาก	3.86	0.49	มาก	-1.10	0.27
5. ภาวะผู้นำครู	3.98	0.40	มาก	4.00	0.46	มาก	-0.28	0.78

สมรรถนะประจำสายงาน	ชาย (n=67)			หญิง (n=95)			t	p
	$\bar{x}$	SD	ระดับ	$\bar{x}$	SD	ระดับ		
6. การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้	3.98	0.45	มาก	4.00	0.50	มาก	-0.17	0.86
รวม	3.90	0.46	มาก	3.96	0.48	มาก	-1.02	0.31

จากตารางที่ 2 แสดงว่า ครูเพศชายและเพศหญิง สมรรถนะประจำสายงานของครู โดยรวมและรายด้าน ไม่ในอำเภอแม่ลาน้อยมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตาม แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครู โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 6 ด้าน จำแนกตามอายุ

สมรรถนะด้าน	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี (n=79)			มากกว่า 30 ปี (n=83)			t	p
	$\bar{x}$	SD	ระดับ	$\bar{x}$	SD	ระดับ		
1. การบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้	3.80	0.37	มาก	3.90	0.43	มาก	-1.62	0.11
2. การพัฒนาผู้เรียน	4.02	0.54	มาก	4.09	0.54	มาก	-0.84	0.40
3. การบริหารจัดการชั้นเรียน	3.99	0.44	มาก	4.16	0.48	มาก	-2.26*	0.03
4. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน	3.84	0.51	มาก	3.81	0.51	มาก	0.36	0.72
5. ภาวะผู้นำครู	3.92	0.42	มาก	4.06	0.43	มาก	-2.17*	0.03
6. การสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้	3.93	0.47	มาก	4.05	0.47	มาก	-1.60	0.11
รวม	3.88	0.46	มาก	3.99	0.48	มาก	-1.92	0.06

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 แสดงว่า ครูในอำเภอแม่ลาน้อย มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครู จำแนกตามอายุโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี และอายุมากกว่า 30 ปี มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะแตกต่างกันในด้านบริหาร

จัดการชั้นเรียนและด้านภาวะผู้นำครูอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05 โดยครูที่มีอายุมากกว่า 30 ปี มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครู มากกว่าครูที่มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครู โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 6 ด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา

สมรรถนะประจำสายงาน	ระดับปริญญาตรี (n=128)			สูงกว่าระดับปริญญาตรี (n=34)			t	p
	$\bar{x}$	SD	ระดับ	$\bar{x}$	SD	ระดับ		
1. การบริหารหลักสูตรและ การจัดการเรียนรู้	3.81	0.39	มาก	3.98	0.45	มาก	-2.19*	0.03
2. การพัฒนาผู้เรียน	4.02	0.53	มาก	4.21	0.55	มาก	-1.85	0.07
3. การบริหารจัดการชั้นเรียน	4.04	0.47	มาก	4.21	0.44	มาก	-1.95	0.05
4. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และ การวิจัย เพื่อพัฒนาผู้เรียน	3.80	0.48	มาก	3.89	0.59	มาก	-0.92	0.36
5. ภาวะผู้นำครู	3.98	0.42	มาก	4.04	0.47	มาก	-0.69	0.49
6. การสร้างความสัมพันธ์ และ ความร่วมมือกับชุมชนเพื่อ การจัดการเรียนรู้	3.96	0.46	มาก	4.11	0.52	มาก	-1.71	0.09
รวม	3.91	0.46	มาก	4.04	0.50	มาก	-2.03*	0.04

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 แสดงว่า ครูในอำเภอแม่ลาน้อย วุฒิปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครูแตกต่างกันในด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่มีส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครู โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 6 ด้าน จำแนกตามวิทยฐานะ

สมรรถนะประจำสายงาน	ไม่มีวิทยฐานะ(n=122)			มีวิทยฐานะ(n=40)			t	p
	$\bar{x}$	SD	ระดับ	$\bar{x}$	SD	ระดับ		
1. การบริหารหลักสูตร และ การจัดการเรียนรู้	3.81	0.40	มาก	3.98	0.42	มาก	-2.43*	0.02
2. การพัฒนาผู้เรียน	4.06	0.52	มาก	4.05	0.60	มาก	0.08	0.94
3. การบริหารจัดการชั้นเรียน	4.06	0.46	มาก	4.13	0.50	มาก	-0.87	0.39

สมรรถนะประจำสายงาน	ไม่มีวิทยฐานะ(n=122)			มีวิทยฐานะ(n=40)			t	p
	$\bar{x}$	SD	ระดับ	$\bar{x}$	SD	ระดับ		
4. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัย เพื่อพัฒนาผู้เรียน	3.82	0.51	มาก	3.83	0.49	มาก	-0.04	0.97
5. ภาวะผู้นำครู	3.97	0.43	มาก	4.06	0.45	มาก	-1.13	0.26
6. การสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับ ชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้	3.99	0.45	มาก	4.00	0.57	มาก	-0.05	0.96
รวม	3.92	0.46	มาก	4.00	0.51	มาก	-1.33	0.19

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 แสดงว่า ครูในอำเภอแม่ลาน้อย แม่ลาน้อยที่ไม่มีวิทยฐานะและมีวิทยฐานะมีความคิดเห็นที่ไม่มีวิทยฐานะและมีวิทยฐานะมีความคิดเห็นต่อการแตกต่างกันในด้าน การบริหารหลักสูตรและการจัดการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครูโดยรวมไม่เรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูในอำเภออื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครู โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 6 ด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษา

สมรรถนะประจำสายงาน	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี (n=119)			มากกว่า 10 ปี(n=43)			t	p
	$\bar{x}$	SD	ระดับ	$\bar{x}$	SD	ระดับ		
1. การบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้	3.79	0.38	มาก	4.01	0.44	มาก	-3.01*	0.00
2. การพัฒนาผู้เรียน	4.05	0.52	มาก	4.07	0.59	มาก	-0.20	0.84
3. การบริหารจัดการชั้นเรียน	4.04	0.46	มาก	4.17	0.48	มาก	-1.58	0.12
4. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการ วิจัย เพื่อพัฒนาผู้เรียน	3.82	0.50	มาก	3.82	0.51	มาก	0.04	0.97
5. ภาวะผู้นำครู	3.96	0.42	มาก	4.07	0.46	มาก	-1.43	0.16
6. การสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับ ชุมชนเพื่อการจัดการ เรียนรู้	4.00	0.46	มาก	3.97	0.53	มาก	0.31	0.76
รวม	3.91	0.46	มาก	4.01	0.50	มาก	-1.64	0.10

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 แสดงว่า ครูในอำเภอแม่ลาน้อย ที่มีประสบการณ์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปีและประสบการณ์มากกว่า 10 ปีมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครู โดยรวมไม่แตกต่าง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูในอำเภอแม่ลาน้อยที่มีประสบการณ์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี และครูที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้าน การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัย

1. ครูในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่าครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน อันดับแรก คือ การบริหารจัดการชั้นเรียน รองลงมา การพัฒนาผู้เรียน และอันดับสุดท้าย คือ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครู พบว่า

2.1 ครูเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่แตกต่างกัน

2.2 ครูที่มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี และอายุมากกว่า 30 ปี มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปีและอายุมากกว่า 30 ปี มีความคิดเห็นในด้านการพัฒนาผู้เรียนและการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัย เพื่อพัฒนาผู้เรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยครูที่มีอายุมากกว่า 30 ปี มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานมากกว่าครูที่มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี

2.3 ครูที่มีวุฒិการศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่าระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี และปริญญาตรีมีความคิดเห็นในด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยครูที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานมากกว่าครูที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี

2.4 ครูที่ไม่มีวิทยฐานะและมีวิทยฐานะ มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่ไม่มีวิทยฐานะและครูที่มีวิทยฐานะมีความคิดเห็นในด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยครูที่มีวิทยฐานะ มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานมากกว่าครูที่ไม่มีวิทยฐานะ

2.5 ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษาน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี และมากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษาน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี และครูที่มีประสบการณ์

ในการทำงานในสถานศึกษามากกว่า 10 ปีมีความคิดเห็นในด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษามากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษาน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี

3. ครูในอำเภอแม่ลำน้อยมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงาน ดังนี้

3.1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า อันดับแรกได้แก่ หลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีการปรับเปลี่ยนตามสภาพจริงและบริบทของโรงเรียน ร้อยละ 75.31 และอันดับสุดท้ายได้แก่ หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ต้องให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน ร้อยละ 14.20

3.2 การพัฒนาผู้เรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า อันดับแรกได้แก่ พัฒนาผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง ร้อยละ 54.32 และอันดับสุดท้ายได้แก่ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนในการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง ร้อยละ 15.43

3.3 การบริหารจัดการชั้นเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า อันดับแรกได้แก่ จัดห้องเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ร้อยละ 82.72 และอันดับสุดท้ายได้แก่ บริหารจัดการชั้นเรียนตามข้อตกลงของห้องเรียน ร้อยละ 6.17

3.4 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า อันดับแรกได้แก่ ครูต้องรู้จักสังเกตผู้เรียนเป็นรายบุคคล เมื่อพบว่านักเรียนมีปัญหาต้องรีบหาแนวทางแก้ไข ร้อยละ 92.59 และอันดับสุดท้าย

ได้แก่ ครูต้องมีการทำวิจัยอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 เรื่อง ร้อยละ 21.60

3.5 ภาวะผู้นำครู เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า อันดับแรกได้แก่ ครูต้องชี้มนักเรียนในทางที่ดีหรือเป็นแบบอย่างที่ดี ร้อยละ 92.59 และอันดับสุดท้ายได้แก่ ครูต้องมีความสามัคคีเพื่อเป็นแบบอย่างแก่นักเรียน ร้อยละ 14.81

3.6 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า อันดับแรกได้แก่ ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามบริบทของโรงเรียน ร้อยละ 77.16 และอันดับสุดท้ายได้แก่ ไม่ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ในบางเรื่องที่เห็นว่าควรรับรู้กันภายในโรงเรียนเท่านั้น ร้อยละ 5.56

อภิปรายผล

1. ครูในอำเภอแม่ลำน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน อันดับแรก คือ การบริหารจัดการชั้นเรียน รองลงมา การพัฒนาผู้เรียน และอันดับสุดท้าย คือ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครูว่ามีความสำคัญ เนื่องจากขณะนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีนโยบายที่จะให้ผู้บริหารและครูเข้าสู่กระบวนการประเมินสมรรถนะ เพื่อให้สัมพันธ์กับระบบการเลื่อนวิทยฐานะ ที่นำไปสู่แรงจูงใจหลัก คือ เงินประจำตำแหน่งวิทยฐานะ และคาดหวังว่าจะนำไปสู่ศักยภาพการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในที่สุด

ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญาณี ล้วนประเสริฐ (2552) ศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สงขลา เขต 3 พบว่า ตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก และตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้ปฏิบัติหน้าที่โดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตพิงษ์ ตรีสร (2552 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 พบว่า ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครู พบว่า

2.1 ครูเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเพศไม่ใช่ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะหรือส่งผลน้อย เนื่องจากสมรรถนะ คือ คุณลักษณะที่เป็นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 ประเภที่สำคัญ คือ แรงจูงใจ คุณลักษณะหรือนิสัย ความคิดรวบยอด ความรู้ และทักษะ (สเปนเซอร์ และ สเปนเซอร์, Spencer and Spencer. 2536) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตพิงษ์ ตรีสร (2552: บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 พบว่า ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของไพบุลย์ จาริต (2553: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สมรรถนะของข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะของ

ข้าราชการครูในด้านเพศโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ครูที่มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี และอายุมากกว่า 30 ปี มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี และอายุมากกว่า 30 ปี มีความคิดเห็นในด้านการพัฒนาผู้เรียนและการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัย เพื่อพัฒนาผู้เรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยครูที่มีอายุมากกว่า 30 ปี มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานมากกว่าครูที่มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีอายุมากกว่า 30 ปี มีประสบการณ์ในการสอนมากและได้รับการฝึกอบรมในด้านการพัฒนาผู้เรียนและการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัย เพื่อพัฒนาผู้เรียนมานาน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของภาวิณี บุญเสริม (2546 : 82 - 90) ได้ศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบและการศึกษาภูมิหลังที่สัมพันธ์กับสมรรถภาพของครูนาฏศิลป์ระดับประถมศึกษา พบว่า ครูที่มีสมรรถภาพในคุณลักษณะร่วมทั่วไปสูงนั้นส่วนใหญ่เป็นครูในกลุ่มอายุ 40-49 ปี มีประสบการณ์ในการสอนมากและได้รับการฝึกอบรมสมรรถภาพของครูนาฏศิลป์ระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย สมรรถภาพในคุณลักษณะร่วมทั่วไป 5 องค์ประกอบ คือ ด้านวิชาการ ด้านทักษะการสอน ด้านความเป็นครู ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านบุคลิกภาพ สมรรถภาพคุณลักษณะเฉพาะ 2 องค์ประกอบ คือ ด้านความรู้ทางนาฏศิลป์ และด้านทักษะนาฏศิลป์

2.3 ครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่าระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี และ

ปริญญาตรีมีความคิดเห็นในด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยครูที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานมากกว่าครูที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พุฒิ เด่นสมพรพันธ์ (2543, หน้า 10) ที่กล่าวว่า วุฒิการศึกษาเป็นปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลที่เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะในการทำงาน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของชาญวิชัย แสงสว่าง และคณะ (2547, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความต้องการในการพัฒนาสู่การเป็นครูมืออาชีพของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรีมีความต้องการในการพัฒนาสู่ความเป็นครูมืออาชีพสูงกว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีและต่ำกว่าปริญญาตรี อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพรพรรณ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2553 : 78) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะหลักของพนักงานขายในประเทศ พบว่า ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลของพนักงาน ได้แก่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน มีผลต่อสมรรถนะหลักในการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.4 ครูที่มีวิทยฐานะ และที่ไม่มีวิทยฐานะ มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่มีวิทยฐานะ และครูที่ไม่มีวิทยฐานะมีความคิดเห็นในด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยครูที่มีวิทยฐานะ มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานมากกว่าครูที่ไม่มีวิทยฐานะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีวิทยฐานะได้ผ่านการประเมินวิทยฐานะมาแล้ว และทราบถึงความสำคัญด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ เพราะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เป็นสมรรถนะที่อยู่เป็นอันดับแรกที

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 25 - 38) กำหนดไว้ในการประเมินสมรรถนะประจำสายงานของครู ส่วนครูที่ยังไม่มีวิทยฐานะจึงไม่ทราบว่าการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญแต่อย่างไรก็ตามผลการวิจัยโดยรวม มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของจิตติพงษ์ ตรีสร (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 เมื่อจำแนกตามวิทยฐานะ พบว่า การเปรียบเทียบสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู จำแนกตามวิทยฐานะ ไม่แตกต่างกัน

2.5 ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษาน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี และมากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษาน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี และครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษามากกว่า 10 ปีมีความคิดเห็นในด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษามากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษาน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกันมิใช่เป็นตัวแปรที่จะมีความคิดเห็นต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิติมา ปรีดิolk (2529, หน้า 66) สรุปว่า ครูอาจารย์ถึงแม้ว่าประสบการณ์จะต่างกัน แต่มีการปรึกษาหารือ แนะนำซึ่งกันและกัน ปฏิบัติงานตามกรอบภารกิจและแนวทางเดียวกันได้แก่ปัญหาาร่วมกัน จึงมีความคิดเห็นและการทำงานไม่แตกต่างกัน เพราะรัฐบาลมีนโยบายการปฏิรูปการศึกษา และมีการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเป็นตัว

กำหนด ทำให้ครูได้ยึด และประพฤติปฏิบัติจนเกิดการกระทำที่เป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2546 มาตรา 49 กำหนดให้มีมาตรฐานวิชาชีพ 3 ด้าน 1. ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ 2. ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน 3. ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2548, หน้า 4-15) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของมะหะดี มะค็อราแว (2550 : บทความ (หน้า 7)) ได้ทำการวิจัย เรื่อง สมรรถนะครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะครูโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของคำพรทิพย์ ปรัชญาวาทิ (2546, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาการปฏิบัติงานเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของข้าราชการ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนอง พบว่า เมื่อเปรียบเทียบประสบการณ์ในการทำงานต่างกันพบว่าการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1.1 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ทำได้อย่างยากลำบาก เนื่องจากโรงเรียนในอำเภอ

แม่ลาน้อยมีที่ตั้งอยู่กระจัดกระจายตามภูเขาต่างๆ จึงทำให้การติดต่อสื่อสารไม่สะดวก ส่งผลให้การเก็บรวบรวมข้อมูลมีความล่าช้าอย่างยิ่ง

1.2 ผลการวิจัยทำให้ทราบว่าสมรรถนะของครูด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นในการจัดกิจกรรมพัฒนาครูควรเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน

1.3 ผลการวิจัยทำให้ทราบข้อเสนอแนะการพัฒนาสมรรถนะทั้ง 6 ด้านของครูในอำเภอแม่ลาน้อย ดังนั้นในการจัดกิจกรรมพัฒนาครูควรนำข้อเสนอแนะดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของครูในอำเภอแม่ลาน้อย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของครูและผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

2.2 ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานในอำเภออื่น ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

2.3 ควรศึกษาเรื่องของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักหรือสมรรถนะประจำสายงานของครู

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กิตติมา ปรีดีดิลก. (2529). *ทฤษฎีบริหารองค์การ ภาควิชาบริหารการศึกษา* กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- คำพรทิพย์ ปรัชญาวาทิ. (2546). *ศึกษาการปฏิบัติงานเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของข้าราชการ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนอง*. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยทักษิณ.

- ชัชรินทร์ ชวนวัน. *การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามหลักการสมรรถนะ*. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2555, ได้จาก http://school.obec.go.th/sup_br3/com1_1.pdf
- ชาญวิษญู แสงสว่าง และคณะ. (2547). *ความต้องการในการพัฒนาสู่การเป็นครูมืออาชีพของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก.
- ญาณี ล้วนประเสริฐ. (2553). *สมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- จิตติพงษ์ ศรีสร. (2552). *สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- พรพรรณ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2553 : 78). *ปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะหลักของพนักงานขายในประเทศ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ไพบูลย์ จาริต. (2553). *สมรรถนะของข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ภาวิณี บุญเสริม. (2546). *การวิเคราะห์องค์ประกอบและการศึกษาภูมิหลังที่สัมพันธ์กับสมรรถภาพของครูนาฏศิลป์ระดับประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มะห์ดี มะดีอร่าว. (2550). *สมรรถนะครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, มหาวิทยาลัยทักษิณสงขลา.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). *พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545*
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2546). *พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2547). *การปรับใช้สมรรถนะในการบริหาร ทรัพยากรมนุษย์*. เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องสมรรถนะของข้าราชการ เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2547.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2548). *มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการประเมินสมรรถนะครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2553*. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2555, ได้จาก <http://www.kmnayok.org ; wap2>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2555). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ.2655 - 2558)*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- Spencer, M and Spencer, M.S. (1993). *Competence at work: Models for Superiors Performance*. New York: John Wiley & Sons.

**ศึกษาการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3
ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556
ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา***

*STUDY OF THE OPERATION OF INFORMATION SYSTEM
UPON STRATEGY III OF INFORMATION AND COMMUNICATION
TECHNOLOGY MASTER PLAN UNDER THE OFFICE OF
VOCATIONAL EDUCATION COMMISSION (2009-2013) OF
VOCATIONAL SCHOOLS IN CHACHOENGSAO PROVINCE**

วัชร มั่นถาวรวงศ์**

ดร.มานพ แจ่มกระจ่าง***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงาน เปรียบเทียบการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามตำแหน่งการงาน วุฒิการศึกษา ด้านคอมพิวเตอร์และขนาดของสถานศึกษา รวมทั้งศึกษาแนวทางการแก้ไขการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 163 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

** นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

*** รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

โดยรวมพบว่าการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านระบบการบริหารจัดการ อาชีวศึกษา ด้านระบบการติดต่อสื่อสารผ่านระบบสารสนเทศ และด้านระบบการให้บริการสาธารณะด้านอาชีวศึกษา

2. การเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัด ฉะเชิงเทรา จำแนกตามตำแหน่งงาน วุฒิการศึกษาด้านคอมพิวเตอร์และขนาดของสถานศึกษา โดยรวม พบว่า ไม่แตกต่าง

3. ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานได้เสนอแนะแนวทางการแก้ไขการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นอันดับแรก ในแต่ละด้าน ดังนี้

3.1 ด้านฮาร์ดแวร์ สถานศึกษาควรมีการวางแผนโครงสร้างระบบสารสนเทศและพัฒนาาระบบสารสนเทศ ให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพสูงสุด เพียงพอต่อการใช้งาน

3.2 ด้านซอฟต์แวร์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จะต้องพัฒนาซอฟต์แวร์ในการบริหารจัดการ ระบบสารสนเทศให้เป็นระบบเดียวกันทุกสถานศึกษา

3.3 ด้านบุคลากร สถานศึกษาควรมีการจัดฝึกอบรมการใช้โปรแกรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของ ผู้ใช้แต่ละระดับ ได้แก่ ระดับผู้บริหารและระดับผู้ปฏิบัติการ

3.4 ด้านระบบเครือข่ายสารสนเทศ สถานศึกษาจะต้องมีแผนพัฒนาและปรับปรุงระบบเครือข่ายสารสนเทศ ให้เพียงพอต่อความต้องการใช้งาน

คำสำคัญ : ระบบสารสนเทศ/ยุทธศาสตร์ที่ 3 / อาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา

Abstract

The objective of this research to study the operation and comparison of the information system when strategy III of information and communication technology master plan of the office of vocational education communication (2009-2013). The study was done at schools in chachoengsao province classified by work position, education background in computer and size of the school. The solution guidelines for better performance of the system was include. The study subjects were the school administrator and staff, totaled 163 persons. The research instrument was a set of 5 level rating scale questionnaire. percentage, mean standard deviation, t-test and one-way anova were used to analyze the data. The findings were as follows:

1. The information system operation of vocational schools in Chachoengsao province was found at high level. The average score ranging from high to low were the Vocational Deal mangement. communication through the information and vocational education system public service.

2. The comparison of information system performance in schools found no significant difference among work position, computer education background and size of schools.

3. The administration and staff had proposed the solution guidelines for better performance of the information system as follows:

3.1 Hardware: The vocational schools should have plan to set up the modern information system and development for high efficiency and sufficiency.

3.2 Software: The office of vocational education commission should have plan to develop the single information system in vocational school.

3.3 Personnel: The vocational schools should provide various computer training appropriate for administrations and practitioners.

3.4 Networking system: The schools should have development as well as improvement plan of information system enough to use.

KEYWORDS : INFORMATION SYSTEM / STRATEGY 3 / VOCATIONAL SCHOOL IN CHACHOENGSAO PROVINCE

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการบริหารงานของผู้บริหารจำเป็นต้องนำระบบข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน (อัญชิษฐา ทาตะภิมมย์, 2545, หน้า 1) นั้น ในการตัดสินใจ การกำหนดนโยบาย การวางแผน ตลอดจนการควบคุมและติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานต้องมีการจัดเตรียมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ให้ทันเวลาที่ผู้บริหารต้องการใช้ประกอบในการตัดสินใจ อีกทั้งข้อมูลดังกล่าวจะต้องเป็นปัจจุบันเสมอ กระบวนการจัดทำข้อมูลดังกล่าวเราเรียกว่า “ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร”

สถานศึกษาจำเป็นต้องมีข้อมูลสารสนเทศพื้นฐาน เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของท้องถิ่นที่เป็นที่ตั้งของสถานศึกษา ความต้องการของชุมชน ศักยภาพของสถานศึกษา แผนการพัฒนา นโยบายและแนวทางการพัฒนาด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยในการดำเนินงานของโรงเรียน กระบวนการบริหารจัดการ และผลที่เกิดขึ้นจากการบริหาร ได้แก่ คุณลักษณะของผู้เรียน ตลอดจนข้อมูลสารสนเทศที่แสดงถึงจุดเด่นที่ต้องการพัฒนาของสถานศึกษา หากสถานศึกษา

ไม่มีสารสนเทศที่สมบูรณ์ย่อมส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ตามมาตรฐานที่กำหนด โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพ อีกทั้งในสังคมปัจจุบันได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะการพัฒนาเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ จึงทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนได้เล็งเห็นความสำคัญในการนำเครื่องคอมพิวเตอร์มาใช้ในหน่วยงานของตนเอง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของระบบสารสนเทศ จึงจัดทำแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ได้กำหนด 4 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การผลิตและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรบุคคลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ยุทธศาสตร์ที่ 2 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอนและการเรียนรู้อาชีวศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 3 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการอาชีวศึกษาและให้บริการทางอาชีวศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยีสารสนเทศและการรักษาความปลอดภัยของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีสถานศึกษาทั้งหมดในปี พ.ศ. 2555 จำนวน 416 แห่ง ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา มีสถานศึกษา 7 แห่ง คือ วิทยาลัยเทคนิคฉะเชิงเทรา, วิทยาลัยเทคนิคจุฬาภรณ์ (ลาดขวาง), วิทยาลัยอาชีวศึกษาฉะเชิงเทรา, วิทยาลัยสารพัดช่างฉะเชิงเทรา, วิทยาลัยการอาชีพบางปะกง, วิทยาลัยการอาชีพพนมสารคามและวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีฉะเชิงเทรา เนื่องจากกระบวนสารสนเทศของแต่ละสถานศึกษานั้นมีการพัฒนาระบบเครือข่ายและระบบสารสนเทศไม่สอดคล้องกันกับสภาพปัจจุบัน จึงทำให้การบริหารจัดการล่าช้า ไม่ตอบสนองความต้องการของผู้บริหารในการตัดสินใจต่าง ๆ ได้ทันที ระบบฐานข้อมูลไม่ทันสมัย ไม่มีการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือการใช้บุคลากรที่ไม่มีมีความรู้ความสามารถทางระบบสารสนเทศมาจัดการด้านระบบสารสนเทศจึงไม่เกิดประสิทธิภาพต่อสถานศึกษา ระบบอุปกรณ์ของเครือข่ายคอมพิวเตอร์นั้นมีประสิทธิภาพต่ำ จากที่กล่าวเหตุผลมา ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา

2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยจำแนกตามตำแหน่งการงาน วุฒิการศึกษาด้านคอมพิวเตอร์และขนาดของสถานศึกษา ของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน

3. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ.2552-2556 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตัวแปรอิสระ คือ ขนาดสถานศึกษา ตำแหน่งการงานและวุฒิการศึกษาด้านคอมพิวเตอร์ของผู้ปฏิบัติงาน

ตัวแปรตาม คือ ผลการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่

1. ระบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษา
2. ระบบการให้บริการสาธารณะด้านการอาชีวศึกษา
3. ระบบการติดต่อสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัยเป็นการศึกษาเชิงสำรวจ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 รวมทั้งสิ้น 286 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา การสุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเลือกผู้บริหารทั้งหมดในกลุ่มประชากร ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปฏิบัติงานใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้เกณฑ์กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เกรจซี และมอร์แกน Krejcie & Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 43) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 163 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาจาก เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบสารสนเทศ
2. ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ, 2543, หน้า 183-184) และขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจพิจารณาความเหมาะสมของแบบสอบถาม เนื้อหาและการใช้ภาษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อสอบถามแนวทางการแก้ไขการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3

3. นำแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาและความเหมาะสมของข้อความ และนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการวิจัยต่อไป

4. นำแบบสอบถามที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาแก้ไขปรับปรุง และขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้ถูกต้องและเหมาะสม

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับคณะผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 30 คน

6. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค โดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .96

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น และมีความสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อขอความอนุเคราะห์ถึงผู้อำนวยการวิทยาลัยต่างๆ สถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจำนวน 163 ชุด

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมจากผู้ดำเนินการวิทยาลัยต่าง ๆ ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ด้วยตัวเอง จำนวน 163 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน โดยใช้ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงาน ตามตำแหน่งงานและวุฒิการศึกษาด้านคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติ t-test

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงาน ตามขนาดของสถานศึกษา โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way anova)

4. แนวทางการแก้ไขการดำเนินงาน โดยใช้สถิติความถี่ (f) และจัดอันดับ

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

การดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมและรายด้าน มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราได้ให้ความสำคัญในการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ซึ่งได้มีการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านระบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาด้านระบบการติดต่อสื่อสารผ่านระบบสารสนเทศและด้านระบบการให้บริการสาธารณะด้านอาชีวศึกษา โดยมอบหมายหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ความสามารถที่มีวุฒิการศึกษาด้านคอมพิวเตอร์ สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศหรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์มาเป็นผู้ดูแลระบบสารสนเทศ (Admin) ของสถานศึกษา อีกทั้งสถานศึกษามีการสนับสนุน ส่งเสริมให้คณะผู้บริหาร

หัวหน้างานหรือผู้ปฏิบัติงานแต่ละหน่วยงาน ตลอดจนบุคลากรทางการศึกษา เข้ารับการฝึกอบรม/ สัมมนาความรู้/ แสวงหาความรู้เพิ่มเติม ทางด้านคอมพิวเตอร์ เบื้องต้นและเทคโนโลยีสารสนเทศเบื้องต้นอย่างต่อเนื่อง และให้มีการใช้ระบบบริหารจัดการบุคลากร (PMS 2007) ของสถานศึกษาให้ทันสมัยในการสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ ของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรายังส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามนโยบายศูนย์กำลังคนอาชีวศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยมีการนำนักเรียนนักศึกษาชั้น ปวช. 1 และ ปวส. 1 ทุกแผนกวิชาเข้าในการกรอกประวัติของตนเอง นักเรียนนักศึกษาชั้น ปวช. 2, 3 และ ปวส. 2 ทุกแผนกวิชา เข้ารับการปรับปรุงระบบฐานข้อมูลของตนเองให้เป็นปัจจุบันที่ <http://www.v-cop.net> เพื่อเป็นแหล่งตลาดแรงงานของคนอาชีวศึกษาที่หางานทำกับสถานประกอบการ รวมสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ใช้ระบบสารสนเทศในการเผยแพร่กิจกรรมนักเรียนนักศึกษา และข่าวสารต่าง ๆ ภายในหน่วยงานบนเว็บไซต์ให้เป็นปัจจุบันอีกด้วย นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้มีการดำเนินการเชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและที่ <http://www.v-cop.net> อีกทั้งมีการรายงานประเมินตนเอง SAR บนเว็บไซต์ของแต่ละสถานศึกษาเพื่อให้บุคลากรภายนอกทราบถึงการดำเนินงานต่าง ๆ ของวิทยาลัยภายในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา ให้สอดคล้องการประเมินคุณภาพการศึกษาจากภายในและภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิงหา คงงาม (2546) ที่ศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาของข้าราชการครูทั้งในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน ครู-อาจารย์ รวมทั้งข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในทุกขนาดโรงเรียนอยู่ในระดับมาก เช่นกัน คือ

1.1 ด้านระบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษา มีการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยเรียงอันดับการดำเนินงาน 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีผู้ดูแลระบบสารสนเทศ (Admin) ของสถานศึกษา สถานศึกษามีการสนับสนุนส่งเสริมให้คณะผู้บริหาร หัวหน้างานหรือผู้ปฏิบัติงาน แต่ละหน่วยงาน ตลอดจนบุคลากรทางการศึกษา เข้ารับการฝึกอบรม/ สัมมนาความรู้/ แสวงหาความรู้เพิ่มเติม ทางด้านคอมพิวเตอร์เบื้องต้นและเทคโนโลยีสารสนเทศเบื้องต้น และมีการใช้ระบบบริหารจัดการบุคลากร (PMS 2007) ของสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานได้ปฏิบัติตามการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ไปในทิศทางเดียวกัน และในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาได้แต่งตั้งผู้ปฏิบัติงาน ตามความรู้ความสามารถของบุคลากรในการดูแลระบบสารสนเทศของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชงยุทธ วงศ์กุลพิลาส (2546, หน้า 72) ได้ศึกษา ปัญหาและข้อเสนอแนะแก้ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ กล่าวว่า ในปีการศึกษา 2545 ที่ผ่านมา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอกาฬสินธุ์ ได้ฝึกอบรมโดยให้โรงเรียนส่งตัวแทนเป็น ครูที่รับผิดชอบงานด้านสารสนเทศ โรงเรียนละ 1 คน ใช้ เวลาอบรมเพียง 1-2 วัน เพื่อที่จะให้เกิดทักษะในการใช้ ที่เกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศของสถานศึกษา

1.2 ด้านระบบการให้บริการสาธารณะด้าน อาชีวศึกษา มีการดำเนินงานระบบสารสนเทศตาม ยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัด ฉะเชิงเทรา โดยรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับ

ปานกลาง โดยเรียงอันดับการดำเนินงาน 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการนำนักเรียนนักศึกษาชั้น ปวช.1 และ ปวส.1 ทุกแผนกวิชาเข้าในการกรอกประวัติของตนเองที่ <http://www.v-cop.net> มีการเผยแพร่กิจกรรมนักเรียน นักศึกษาในเว็บไซต์ของสถานศึกษา และมีการนำนักเรียน นักศึกษาชั้น ปวช. 2, 3 และ ปวส. 2 ทุกแผนกวิชา เข้ารับการปรับปรุงระบบฐานข้อมูลของตนเองให้เป็น ปัจจุบัน ที่ <http://www.v-cop.net> ทั้งนี้เนื่องมาจาก ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานได้ปฏิบัติตามในการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ไปในทิศทาง เดียวกัน ที่กำหนดว่าสถานศึกษาอาชีวศึกษาทุกสถาน ศึกษา มีการติดต่อสื่อสารระบบสารสนเทศกับศูนย์ กำลังคนอาชีวศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พงษ์ศักดิ์ วงษ์แก้ว (2543, หน้า 89) ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนประถม ศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี ที่ กล่าวว่า ควรจัดอบรมให้ความรู้และเทคนิคแก่ผู้มีหน้าที่ ในการเผยแพร่ข้อมูล ซึ่งลักษณะการนำเสนอข้อมูลเพื่อ เผยแพร่ จำเป็นต้องนำเสนอให้เหมาะสมและสอดคล้อง กับข้อแต่ละประเภท ข้อมูลนั้นชัดเจนสะดวกต่อการนำ ไปใช้ประโยชน์

1.3 ด้านระบบการติดต่อสื่อสารผ่านระบบ สารสนเทศ มีการดำเนินงานระบบสารสนเทศตาม ยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัด ฉะเชิงเทรา โดยรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดย เรียงอันดับการดำเนินงาน 3 ลำดับแรก ได้แก่ เว็บไซต์ ของแต่ละสถานศึกษานั้นมีการดำเนินการเชื่อมโยงไป ยังเว็บไซต์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เว็บไซต์ของแต่ละสถานศึกษานั้นมีการดำเนินการ เชื่อมโยงไปยัง <http://www.v-cop.net> และมีการรายงาน ประเมินตนเอง SAR บนเว็บไซต์ของสถานศึกษา ทั้งนี้ เนื่องมาจากผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานได้ปฏิบัติตามใน

การดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ไปในทิศทางเดียวกัน ที่กำหนดว่าสถานศึกษาอาชีวศึกษาทุกสถานศึกษามีการติดต่อสื่อสารระบบสารสนเทศกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและศูนย์กำลังคนอาชีวศึกษา เพื่อที่จะได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พงศ์ศักดิ์ ทิพย์วันพันธ์ (2552, หน้า 89) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพในสถานศึกษาของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 กล่าวว่า โดยรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานแผนการประกันคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและทบทวนแผนการประกันคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาและปรับปรุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามตำแหน่งการงาน ตามวุฒิการศึกษาด้านคอมพิวเตอร์และขนาดสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน มีการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศศิภา โพธิ์สามตัน (2546) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบสารสนเทศของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ในจังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบสารสนเทศของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ในจังหวัดจันทบุรี จำแนกตามสถานภาพการปฏิบัติงานและขนาดของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ มีปัญหาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ปรากฏ ดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการ

การอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามตำแหน่งการงาน ระหว่างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน โดยระดับค่าเฉลี่ยผู้บริหารสูงกว่าผู้ปฏิบัติงาน อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารได้ให้นโยบายในการปฏิบัติงานตามระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ให้กับผู้ปฏิบัติงานแล้ว ทั้งนี้อาจมีอุปสรรคในการปฏิบัติงาน เช่น คอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอต่อการใช้งาน ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตภายในสถานศึกษามีปัญหาในการทำงาน ผู้บริหารแต่งตั้งผู้ปฏิบัติงานไม่ตรงความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน นั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พงษ์ศักดิ์ วงษ์แก้ว (2543) ที่ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า เปรียบเทียบปัญหาการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี ตามสถานภาพในการดำรงตำแหน่งระหว่างผู้บริหารกับครูผู้ปฏิบัติ พบว่า ไม่แตกต่างกัน

2.2 การเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามวุฒิการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างระหว่างผู้ที่มีวุฒิการศึกษาด้านคอมพิวเตอร์กับผู้ที่ไม่วุฒิการศึกษาด้านคอมพิวเตอร์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน โดยระดับค่าเฉลี่ยของวุฒิการศึกษาด้านคอมพิวเตอร์สูงกว่าไม่มีวุฒิการศึกษาด้านคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ผู้ที่วุฒิการศึกษาด้านคอมพิวเตอร์นั้นเป็นหลักสูตรที่เรียนเกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์อยู่เป็นจำนวนมาก จึงมีความเข้าใจเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับ

คอมพิวเตอร์ และสามารถปฏิบัติงานตามคำสั่งที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาได้ดีกว่าผู้ที่ไม่มีความรู้การศึกษาด้านคอมพิวเตอร์นั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระเดช เจริญเดช (2543, หน้า 81) ที่ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศกับการพัฒนาระบบสารสนเทศของหัวหน้าสถานีตำรวจภูธร สังกัดตำรวจภูธรภาค 2 ผลการวิจัยพบว่า การยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศของหัวหน้าสถานีตำรวจภูธร สังกัดตำรวจภูธรภาค 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า แตกต่างกัน

2.3 การเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน โดยระดับค่าเฉลี่ยของสถานศึกษาขนาดเล็กสูงกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่และสูงกว่าสถานศึกษาขนาดกลาง อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาทุกในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ตามแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ทุกยุทธศาสตร์เหมือนกัน โดยอาศัยเครื่องมือและวิธีการปฏิบัติงานที่คล้ายคลึงกันหรือเหมือนกัน จึงทำให้ผลการดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรนุช พิพัฒน์วงศ์ (2542, หน้า 81) ที่ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 12 ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการแก้ไขการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการ

การอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ปรากฏดังนี้

3.1 แนวทางการแก้ไขการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ด้านฮาร์ดแวร์ พบว่า สถานศึกษาควรมีการวางแผนโครงสร้างระบบสารสนเทศและพัฒนาระบบสารสนเทศให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพสูงสุดเพียงพอต่อการใช้งาน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานควรวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบสารสนเทศของสถานศึกษาระยะสั้นและระยะยาว ให้สอดคล้องกับแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ.2552-2556 เพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรนุช พิพัฒน์วงศ์ (2542, หน้า 87) ที่ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 12 ผลการวิจัยพบว่า จัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการประมวลผลข้อมูลให้เพียงพอ ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จะต้องจัดทำแผนพัฒนาระบบสารสนเทศและแผนงบประมาณประจำปีอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะได้พัฒนาขีดความสามารถระบบสารสนเทศของทุกสถานศึกษาไปในทิศทางเดียวกัน

3.2 แนวทางการแก้ไขการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ด้านซอฟต์แวร์ พบว่า สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจะต้องพัฒนาซอฟต์แวร์ในการบริหารจัดการระบบสารสนเทศให้เป็นระบบเดียวกันทุกสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาซอฟต์แวร์

ในการบริหารจัดการระบบสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บรรพต จันทรแดง (2551, หน้า 62) ที่ศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาคอมพิวเตอร์ในสถาบันอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกกล่าวว่า เทคโนโลยีด้านนี้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาที่รวดเร็วมาก ฉะนั้น ผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องต้องติดตามและนำซอฟต์แวร์ใหม่ ๆ มาสอนเสมอจึงจะทำให้การเรียนคอมพิวเตอร์ดำเนินไปในแนวทางที่เหมาะสมกับยุคสมัย

3.3 แนวทางการแก้ไขการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552 - 2556 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ด้านบุคลากร พบว่า สถานศึกษาควรมีการจัดฝึกอบรมการใช้โปรแกรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของผู้ใช้แต่ละระดับ ได้แก่ ระดับผู้บริหารและระดับผู้ปฏิบัติงาน ทั้งนี้ผู้บริหารควรจัดสรรงบประมาณในการอบรมเรื่องต่าง ๆ ให้กับบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นาวิน หนองใหญ่ (2548) ที่ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจากระบบสารสนเทศโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี กล่าวว่า ควรดำเนินการจัดอบรมบุคลากรผู้ที่ตรวจสอบข้อมูลของโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจวัตถุประสงค์และวิธีการตรวจสอบข้อมูลให้ชัดเจน อีกทั้งคณะผู้บริหารของวิทยาลัยควรมอบหมายหน้าที่ครูและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติการระบบสารสนเทศ ควรพิจารณาในด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน

3.4 แนวทางการแก้ไขการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552 - 2556 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ด้านระบบเครือข่ายสารสนเทศ พบว่า สถานศึกษาจะต้องมีแผนพัฒนาและปรับปรุงระบบเครือข่ายสารสนเทศให้เพียงพอต่อความ

ต้องการใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมศรี งามพิพัฒน์ (2540, หน้า 119) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์เทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารกับการพัฒนาระบบสารสนเทศในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 กล่าวว่า ด้านการกำหนดขอบเขตและปรับปรุงโครงสร้างระบบสารสนเทศการศึกษาความเป็นไปได้ มีรูปแบบที่เหมาะสม ถ้าจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบก็ทำค่อยเป็นค่อยไป เพื่อให้ระบบเครือข่ายสารสนเทศแบบเดิมกับแบบใหม่สามารถทำงานกันได้เต็มประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ควรวางทิศทางการในการบริหารจัดการระบบสารสนเทศของสถานศึกษาให้ทันสมัยมีประสิทธิภาพสูงสุด และให้สอดคล้องการปฏิบัติงานตามแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ของสถานศึกษาตนเอง เพื่อให้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้

2. ระบบการให้บริการสาธารณะด้านอาชีวศึกษา สถานศึกษาทุกสถานศึกษาควรนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ นักเรียน นักศึกษา สามารถตรวจผลการเรียนผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต มีบทเรียน เรียนรู้ผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ อาทิ เช่น e-Learning, E-book เป็นต้น เพื่อที่จะได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาบริการจัดการกับสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3. ระบบการติดต่อสื่อสารผ่านระบบสารสนเทศ สถานศึกษาทุกสถานศึกษากับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต้องมีการเชื่อมโยงเครือข่ายระบบสารสนเทศเข้าด้วยกัน ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ เช่น ด้านระบบบริหารจัดการบุคลากร (PMS 2007) และระบบสารบรรณ (SLB 2007) เพื่อให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจได้ทันทั่วทั้ง

การสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัด ฉะเชิงเทรา

2. ควรศึกษาการดำเนินงานระบบสารสนเทศ ตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552-2556 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดชลบุรี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาอุปสรรคการดำเนินงานระบบสารสนเทศตามแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและ

เอกสารอ้างอิง

- นาวัน หนองใหญ่. (2548). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศ โรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บรรพต จันทรแดง. (2551). ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาคอมพิวเตอร์ในสถาบันอาชีวศึกษาภาคตะวันออก. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาวิทยาศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2547). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พงศ์ศักดิ์ ทิพย์วันทน. (2552). การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพในสถานศึกษาของครู ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พงษ์ศักดิ์ วงษ์แก้ว. (2543). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พีระเดช เจริญเดช. (2543). การยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศกับการพัฒนาระบบสารสนเทศของหัวหน้าสถานีตำรวจภูธร สังกัดตำรวจภูธรภาค 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ยงยุทธ วงศ์กุลพิลาส. (2546). ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแก้ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- วรรณช พิพัฒน์วงศ์. (2542). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อเป็นการบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศศิภา โพธิ์สามต้น. (2546). การศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบสารสนเทศของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอในจังหวัดจันทบุรี. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา .
- สมศรี งามพิพัฒน์. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์เทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารกับการพัฒนาระบบสารสนเทศในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สิงหา คงงาม. (2546). การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อัญชิษฐา ทาตะภิรมย์. (2545). ศึกษาการปฏิบัติงานการจ้ดระบบสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษาของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยทักษิณ.

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณ วิชาชีพครู โดยหลักธรรมพุทธศาสนาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ

*A Development of Training Curriculum for self Development in
Accordance with the Professional Ethics by Buddhism Principle for
Teacher Trainees, Rajabkat University*

อำนวยการ บัญชี**

ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและเผยแพร่หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยหลักธรรมพุทธศาสนาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่กำลังศึกษาระดับชั้นปีที่ 5 ปีการศึกษา 2555 จาก 4 สาขาวิชา คือ วิทยาศาสตร์ทั่วไป การศึกษาปฐมวัย พลศึกษา และคณิตศาสตร์ จำนวน 143 คน ได้จากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเฉพาะนักศึกษาที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูขึ้นเต็มรูปแบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม แบบวัดการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ แบบประเมินตนเองก่อนและหลังการพัฒนา และแบบประเมินการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบค่าที

ผลการวิจัยปรากฏว่า หลักสูตรฝึกอบรม เพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยหลักธรรมพุทธศาสนา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วยเนื้อหาการพัฒนา 9 เรื่อง สร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรมพัฒนา 9 แผน ได้แก่ 1) พระพุทธศาสนากับวิถีชีวิตครู 2) จรรยาบรรณและแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู 3) หลักธรรมพุทธศาสนาเบญจศีล-เบญจธรรม 4) หลักธรรมพุทธศาสนาอิทธิบาท 4 5) หลักธรรมพุทธศาสนาฆราวาสธรรม 4 6) หลักธรรมพุทธศาสนาสัปปุริสธรรม 7 7) หลักธรรมพุทธศาสนาพรหมวิหาร 4 8) หลักธรรมพุทธศาสนาถีนยโมกข์ธรรม 7 และ 9) หลักธรรมพุทธศาสนาสังคหวัตถุ 4 ผลการศึกษาพฤติกรรม การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของนักศึกษาพบว่าก่อนการอบรมอยู่ในระดับปานกลาง หลังการอบรมอยู่ในระดับดีมาก และดี โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การประเมินพฤติกรรมหลังการอบรม พบว่าการปฏิบัติตนของนักศึกษาวิชาชีพครู จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการและจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ อยู่ในระดับดีมาก ส่วนจรรยาบรรณต่อสังคมอยู่ในระดับดี ภาย

*คุณุณิพนธ์การศึกษาคุณุณิพนธ์จิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษาคุณุณิพนธ์จิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

หลังสรุปผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมได้นำเสนอต่อผู้เกี่ยวข้องกับการผลิตครูและเผยแพร่ให้แก่มหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่ง

Abstract

The purposes of this research were to develop and disseminate the training curriculum of self-development in accordance with the professional ethics by Buddhism principle of teacher trainees, Rajabhat University. The samples of the study were 137 Faculty of Education fifth year students, Rambhai Barni Rajabhat University from 4 different majors : General Science, Early Childhood Education, Physical Education and Mathematics by purposive sampling of full time practice teaching students. The instruments of this study included training curriculum appraising form, self-practice according to the professional ethics of Rajabhat University students appraising form, self-evaluation form for before and after the development and self-practice according to the professional ethics appraising form. Mean, standard deviation and t-test were used for data analysis.

The results of the study revealed that training curriculum for self- development in accordance with the professional ethics by Buddhism principle of teacher trainees, Rajabhat University composed of 9 contents of development and was built into 9 activities of development. 1) Buddhism and teacher way of life 2) ethics and formal behaviors according to the professional ethics 3) Buddhism principle in five percepts and five virtues 4) Buddhism principle in four paths of accomplishment 5) Buddhism principle in four virtues for household life 6) Buddhism principle in seven virtues for good deed persons 7) Buddhism principle in four virtues for senior persons 8) Buddhism principle in four virtues for friendship and 9) Buddhism principle in four virtues for good conditions of living. The study of self-development in accordance with the professional ethics of students' behaviors before the training were in medium level and were in high and very high levels after the training. It found statistically significant difference at .01. The evaluation of students' behaviors after the training found that ethics to oneself, ethics to profession, ethics to clients and ethics to the colleagues were in very high levels except ethics to society was in high level. After the implement, the developed curriculum was disseminated to the stakeholders and Rajabhat Universities .

บทนำ

ครูเป็นผู้ที่มีความสำคัญมากต่อการพัฒนาผู้เรียน และได้รับการเคารพยกย่องว่าเป็นปูชนียบุคคลตั้งแต่อดีต การกิจของครูจึงถือได้ว่าเป็นภาระหนัก ซึ่งจะต้องอาศัยความรับผิดชอบอย่างสูง โดยเฉพาะเป็นความรับผิดชอบต่อการสร้างสรรคสังคมทุกด้าน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้เจริญเติบโตเป็นพลเมืองดีของประเทศสืบไป แต่มีข่าวจำนวนมากที่เสนอโดยสื่อมวลชนเกี่ยวกับความประพฤติในทางที่ไม่เหมาะสมของครู เช่น ครูละเมิดทางเพศผู้เรียน ครูลงโทษผู้เรียนเกินเหตุ และการกระทำผิดทางวินัยของครูมีแนวโน้มสูงขึ้น ปัญหาดังกล่าวมีสาเหตุมาจากคุณธรรมและจริยธรรมของครูบกพร่อง ซึ่งอาจเนื่องมาจากครูไม่ยึดมั่นในศีลธรรม ขาดความรักและศรัทธาในอาชีพครู เห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ไม่รักเด็ก (สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, 2540, หน้า 36) ในการพัฒนาคุณภาพครูให้มีคุณลักษณะของความเป็นครูที่ดีได้นั้นต้องอาศัยกระบวนการผลิตครูที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะในเรื่องของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้นเป็นหัวใจที่สำคัญของการผลิตครู และเป็นประสบการณ์ที่นักศึกษาวิชาชีพครูจะขาดเสียมิได้ (กรมการฝึกหัดครู, 2525, หน้า 18) แต่อย่างไรก็ตามในอดีตที่ผ่านมาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัตินั้น เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยหลายเรื่องพบว่า นักศึกษาวิชาชีพครูมักจะประสบกับปัญหาต่าง ๆ อยู่เสมอจากข้อมูลผลการผลการดำเนินการความผิดทางวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในรอบ 3 ปีงบประมาณ พบว่าผู้ประกอบวิชาชีพครูได้มีการทำผิดวินัยเป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มิได้ให้ความสำคัญและปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูอย่างทั่วถึงและเคร่งครัด ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อการบ่มเพาะผู้เรียนรวมทั้งความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยส่วนรวมทั้งปัจจุบันและอนาคตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ควรมีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู

ให้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อให้เป็นแม่พิมพ์ที่ดีอันจะส่งผลต่อการสั่งสอนอบรมให้เด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีในอนาคต จึงได้ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยหลักธรรมพุทธศาสนา ทั้งนี้ก็ด้วยเห็นว่า จรรยาบรรณวิชาชีพครู จะเป็นบรรทัดฐานของการสอน การปฏิบัติงาน การปฏิบัติตน การมีคุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาตนเอง ตลอดจนความรับผิดชอบต่อนักเรียน และสังคมวงวิชาชีพของตนเองและโดยส่วนรวม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยหลักธรรมพุทธศาสนา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. เพื่อเผยแพร่หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยหลักธรรมพุทธศาสนา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยหลักธรรมพุทธศาสนาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ตามหลักธรรมพุทธศาสนา 8 หลักธรรม ได้แก่ เบญจศีล เบญจธรรม อิทธิบาท 4 ขรรวาสธรรม 4 สัมปยุตธรรม 7 พรหมวิหาร 4 กัลยาณมิตร 7 และสังคหวัตถุ 4 และการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ 5 ด้าน คือ 1. จรรยาบรรณต่อตนเอง 2. จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ 3. จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ 4. จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ 5. จรรยาบรรณต่อสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูโดยหลักธรรมพุทธศาสนา ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ จรรยาบรรณวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพครู แนวคิดทฤษฎี และ หลักธรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม หลักพุทธธรรมและคุณธรรมของครู

ขั้นที่ 2 สังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดกรอบ แนวคิด และจัดทำโครงร่าง หลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูโดยหลักธรรมพุทธศาสนา

ขั้นที่ 3 นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูโดยหลักธรรมพุทธศาสนา

ขั้นที่ 4 นำหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยหลักธรรมพุทธศาสนาที่ได้รับการประเมินไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและนำไปใช้ทดลองกับนักศึกษาวิชาชีพครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบการวิจัยแบบ One-Group Pretest-Posttest Design

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 5 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 342 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครูคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ซึ่งกำลังศึกษาระดับชั้นปีที่ 5 ปีการศึกษา 2555 จาก 4 สาขาวิชา คือ วิทยาศาสตร์ทั่วไป การศึกษาปฐมวัย พลศึกษา และคณิตศาสตร์ จำนวนทั้งสิ้น 143 คน ได้โดยการเลือกแบบ

เฉพาะเจาะจง เฉพาะนักศึกษาที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้นเต็มรูปแบบ

ขั้นที่ 5 สรุปผลการทดลองและจัดทำรายงานผลใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูโดยหลักธรรมพุทธศาสนา

ขั้นที่ 6 นำเสนอผลการวิจัยต่อสาธารณะ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูก่อนเผยแพร่

ขั้นที่ 7 ปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูโดยหลักธรรมพุทธศาสนา ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นที่ 8 จัดทำรายงานผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยหลักธรรมพุทธศาสนาฉบับสมบูรณ์และเผยแพร่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีจำนวน 4 แบบ ดังนี้

1. แบบตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม
2. แบบวัดการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ
3. แบบประเมินตนเองก่อนและหลังการพัฒนา
- 4.แบบประเมินการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บรวบรวมจากการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมจากผู้เชี่ยวชาญ

2. วัดการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยใช้แบบวัดการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ก่อนและหลังการพัฒนาตามหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูโดยหลักธรรมพุทธศาสนา

3. ประเมินการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูด้วยแบบประเมินตนเองของนักศึกษา ก่อนและหลังการพัฒนาตามหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพโดยหลักพุทธศาสนา

4. ติดตามผล การพัฒนาโดยใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยหลักธรรมพุทธศาสนา หลังได้รับการพัฒนา 2 สัปดาห์ โดยใช้แบบประเมินการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ค่าหาความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมกับการพัฒนาการปฏิบัติตนโดย พิจารณาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence)

2. วิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพในระยะก่อนและหลังการพัฒนา ด้วยการทดสอบค่าที

3. วิเคราะห์คะแนนความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่ได้จากแบบประเมินตนเอง (Self-Evaluation) ในระยะก่อนและหลังการเข้ารับการพัฒนาด้วยการทดสอบค่าที

4. ศึกษาพฤติกรรมหลังการพัฒนา โดยใช้การประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติตนของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยหลักธรรมพุทธศาสนา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ สรุปผลได้ดังนี้

1. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยหลักธรรมพุทธศาสนา ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบ

ด้วยเนื้อหาการพัฒนา 9 เรื่อง สร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรมพัฒนา 9 แผน ดังนี้

1.1 แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาที่ 1 พระพุทธศาสนากับวิถีชีวิตครู

1.2 แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาที่ 2 จรรยาบรรณและแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู

1.3 แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาที่ 3 หลักธรรมพุทธศาสนาเบญจศีล-เบญจธรรม

1.4 แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาที่ 4 หลักธรรมพุทธศาสนาอิทธิบาท 4

1.5 แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาที่ 5 หลักธรรมพุทธศาสนาฆราวาสธรรม 4

1.6 แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาที่ 6 หลักธรรมพุทธศาสนาอัปปริสสธรรม 7

1.7 แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาที่ 7 หลักธรรมพุทธศาสนาพรหมวิหาร 4

1.8 แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาที่ 8 หลักธรรมพุทธศาสนาถีนัยมิตรธรรม 7

1.9 แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาที่ 9 หลักธรรมพุทธศาสนาสังคหวัตถุ 4

2. การประเมินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยหลักธรรมพุทธศาสนาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ ประเมิน 4 ด้าน คือ ความมีประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง พบว่า ในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความมีประโยชน์ และด้านความถูกต้อง มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาคุณภาพของหลักสูตรเป็นรายกิจกรรม พบว่า ในภาพรวมแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาทั้ง 9 แผน มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด โดยแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาที่ 8 และ 9 มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด

เท่ากัน รองลงมาได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาที่ 2 และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาที่ 1 แผนที่ 5 และแผนที่ 6 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน สรุปได้ว่า หลักสูตร ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยหลักสูตรพระพุทธศาสนาของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่พัฒนาขึ้น สามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อให้มีพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยหลักสูตรพระพุทธศาสนาได้

3. ผลการศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยหลักสูตรพระพุทธศาสนา ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ สรุปผลได้ดังนี้

3.1 การวัดพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ สรุปผลได้ดังนี้

3.1.1 พฤติกรรมการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ก่อนการอบรมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อตนเอง และจรรยาบรรณต่อสังคม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด หลังการอบรม พบว่าอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า จรรยาบรรณต่อวิชาชีพมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคม

3.1.2 พฤติกรรมการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง ก่อนการอบรม พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายพฤติกรรมพบว่า ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่เป็นพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ความเป็นแบบอย่างที่ดีทางด้านพฤติกรรม และการศึกษา หากความรู้ วางแผนพัฒนาตนเองทางวิชาชีพครู

หลังการอบรม พบว่า อยู่ในระดับดี โดยพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ และ การศึกษาหาความรู้ วางแผนพัฒนาตนเองทางวิชาชีพครู มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก โดยพฤติกรรมการเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามประเพณี และวัฒนธรรมไทย และ การประพฤติตนเหมาะสมกับสถานภาพทางด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับปานกลาง

3.1.3 พฤติกรรมการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ก่อนการอบรม พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายพฤติกรรมพบว่า อุทิศตนเพื่อความก้าวหน้าของวิชาชีพ และเข้าร่วมกิจกรรมวิชาชีพอย่างสร้างสรรค์ เป็นพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ชื่นชมศรัทธารักษาชื่อเสียง และปกป้องศักดิ์แห่งวิชาชีพ ยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้มีผลงานในวิชาชีพให้สาธารณชนรับรู้ และเลือกใช้หลักวิชาที่ถูกต้องเพื่อพัฒนาวิชาชีพ หลังการอบรม พบว่า อยู่ในระดับดี โดยพฤติกรรมด้านชื่นชมศรัทธา รักษาชื่อเสียง และปกป้องศักดิ์แห่งวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่อุทิศตนเพื่อความก้าวหน้าของวิชาชีพ และเข้าร่วมกิจกรรมวิชาชีพอย่างสร้างสรรค์ และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ สุจริต ตามกฎ ระเบียบ และแบบแผนของทางราชการ

3.1.4 พฤติกรรมการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ก่อนการอบรม พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายพฤติกรรมพบว่าไม่ชักชวนให้จ้างวานศิษย์ให้จัดซื้อจัดหาสิ่งเสพติด หรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข และพฤติกรรมเสียสละ อุทิศตน และไม่เรียกร้องผลตอบแทนจากศิษย์ในการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นหน้าที่ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด หลังการอบรม พบว่า อยู่ในระดับดี โดยพฤติกรรมด้านไม่ชักชวนให้จ้างวานศิษย์ให้จัดซื้อ จัดหาสิ่งเสพติด หรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข มีค่าเฉลี่ย

สูงสุด รองลงมาได้แก่ ให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือศิษย์ และด้วยความเมตตากรุณาอย่างเต็มกำลังความสามารถ และเสมอภาค และพฤติกรรมเสียสละ อุทิศตน และไม่เรียกร้องผลตอบแทนจากศิษย์ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหน้าที่

3.1.5 พฤติกรรมการปฏิบัติตนตาม จรรยาบรรณวิชาชีพครูของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ก่อนการอบรม พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าพฤติกรรมรักและสามัคคี ไม่สร้างกลุ่ม อิทธิพลภายในองค์กรหรือกลั่นแกล้ง ผู้ร่วมประกอบวิชาชีพให้เกิดความเสียหาย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด หลังการอบรม พบว่าอยู่ในระดับดี โดยพฤติกรรมด้านความเอื้ออาทรต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ไม่มีเจตนาให้ข้อมูลเท็จทำให้เกิดความเข้าใจผิดหรือเกิดความเสียหายต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และ รักและสามัคคี ไม่สร้างกลุ่มอิทธิพลภายในองค์กรหรือกลั่นแกล้ง ผู้ร่วมประกอบวิชาชีพให้เกิดความเสียหาย

3.1.6 พฤติกรรมการปฏิบัติตนตาม จรรยาบรรณวิชาชีพครูของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม ก่อนการอบรม พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พฤติกรรมจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้ และสามารถดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด หลังการอบรม พบว่า อยู่ในระดับดี โดยพฤติกรรมด้านประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการอนุรักษ์หรือพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรมมาใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และ จัดกิจกรรม ส่งเสริมให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้ และสามารถดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 ผลการประเมินตนเองของนักศึกษา วิชาชีพครู ในด้านพฤติกรรมการปฏิบัติตนตาม จรรยาบรรณวิชาชีพครู สรุปผลได้ดังนี้

3.2.1 พฤติกรรมการปฏิบัติตนตาม จรรยาบรรณวิชาชีพครู ก่อนเข้ารับการอบรมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พฤติกรรมการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณต่อตนเอง และจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด เท่ากัน รองลงมาได้แก่ จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน หลังอบรมในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พฤติกรรมการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อตนเอง อยู่ในระดับดีมาก ส่วนจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพและจรรยาบรรณต่อสังคม อยู่ในระดับปานกลาง

3.2.2 พฤติกรรมการปฏิบัติตนตาม จรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง ก่อนเข้ารับการอบรม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พฤติกรรมชอบค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอ และไม่เข้าร่วมกิจกรรมกับมหาวิทยาลัยเพราะเป็นการเสียเวลา มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ ลอกการบ้าน หรือข้อสอบของเพื่อนทุกครั้งที่มีโอกาส แม้งานจะยากและมีข้อจำกัดเรื่องเวลาที่ยังมุ่งมั่นทำงานจนสำเร็จ และ ถ้างานมีปัญหาหรืออุปสรรคก็จะทิ้งงานนั้นโดยทันที หลังการอบรม ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พฤติกรรมแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของมหาวิทยาลัย มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งอบายมุข เช่น ดื่มสุรา เบียร์ ของมีเงินมา เล่นการพนัน แม้จะมีงานจำนวนมากก็ยังส่งงานตรงเวลาเสมอ และมุ่งมั่นทำงานจนประสบความสำเร็จแม้ว่าเพื่อนในกลุ่มจะละวางแล้วก็ตาม

3.2.3 พฤติกรรมการปฏิบัติตนตาม จรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ก่อนการอบรม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พฤติกรรมมีความมุ่งมั่นที่จะเป็นครู ไม่ว่าใครจะพูดว่าอย่างไร มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาได้แก่

รู้สึกชื่นชมในครู และอาจารย์ผู้สอนทุกคน รู้สึกเฉย ๆ เมื่อได้ทราบข่าวว่ามีครูได้รับรางวัลดีเด่น และ พยายามศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ วิธีการจัดการเรียนการสอนใหม่ ๆ นอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียน หลังการอบรม ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พฤติกรรมรู้สึกชื่นชมในครู และอาจารย์ผู้สอนทุกคน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ มีความมุ่งมั่นที่จะเป็นครู ไม่ว่าใครจะพูดว่าอย่างไร ชื่นชมเพื่อนทุกคนที่มีความสามารถในการที่จะเป็นครูที่ดี และ พยายามชี้แจงต่อเพื่อน ๆ ว่าครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง

3.2.4 พฤติกรรมการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ก่อนเข้ารับการอบรม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พฤติกรรม ครูต้องพูดจาสุภาพต่อนักเรียนเสมอ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ครูควรสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ นอกห้องเรียน มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมาก และการยกย่องชมเชยให้กำลังใจต่อศิษย์เป็นหน้าที่สำคัญของครู หลังการอบรม ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พฤติกรรมการเอาใจใส่ช่วยเหลือเอื้ออาทร เป็นหน้าที่ของครูที่ต้องปฏิบัติต่อศิษย์ทุกคน การดูหมิ่นเหยียดหยามนักเรียนเป็นสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ และครูต้องเคารพในสิทธิของศิษย์ และปกป้องสิทธิของศิษย์โดยเท่าเทียมกัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากันทั้ง 3 รายการ

3.2.5 พฤติกรรมการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพก่อนเข้ารับการอบรม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พฤติกรรมปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานทุกคนอย่างสม่ำเสมอและเท่าเทียมกัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ไม่เคยทอดทิ้งเพื่อนร่วมงานแม้มีปัญหาวิกฤติ ให้อภัยเพื่อนร่วมงานเสมอ แม้เป็นการกระทำที่ทำให้ตนเองเดือดร้อน

ก็ตาม และคำนึงถึงสิทธิเพื่อนร่วมงาน แม้เขาจะไม่เรียกร้องสิทธิของตนหลังการอบรม ในภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พฤติกรรมชื่นชม ยินดี ในความสำเร็จของเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับดีมาก รองลงมาได้แก่ ไม่เคยทอดทิ้งเพื่อนร่วมงาน แม้มีปัญหาวิกฤติ อยู่ในระดับดีมาก ยอมรับในศักยภาพของเพื่อนร่วมประกอบวิชาชีพ และคำนึงถึงสิทธิเพื่อนร่วมงาน แม้เขาจะไม่เรียกร้องสิทธิของตน อยู่ในระดับดี

3.2.6 พฤติกรรมการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม ก่อนการอบรม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พฤติกรรมเข้าร่วมงานของชุมชนที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐานของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลีกเลี่ยงการกระทำที่ก่อให้เกิดความแตกแยกในหมู่คณะ และ เข้าร่วมกิจกรรมของส่วนรวมด้วยความเต็มใจ หลังการอบรม ในภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการกระทำที่ก่อให้เกิดความแตกแยกในหมู่คณะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับดีมาก รองลงมาได้แก่ คำนึงถึงหมู่คณะก่อนการตัดสินใจในเรื่องที่มีผลต่อส่วนรวม ยินดีปรับเปลี่ยนความคิดของตนหรือกิจกรรมของส่วนรวม หากผู้อื่นมีความคิดเห็นที่ดีกว่า และ ยินดีอาสาเข้าไปทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม แม้จะไม่ได้ผลตอบแทน

4. ผลการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยหลักธรรมพุทธศาสนาของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

4.1 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยหลักธรรมพุทธศาสนาของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ ก่อนและหลังการอบรม โดยการวัดพฤติกรรมการปฏิบัติตนพบว่า พฤติกรรมการปฏิบัติตนก่อนและหลังการอบรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

4.2 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมกาปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยหลักธรรมพุทศาสนาของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ ก่อนและหลังการอบรม โดยประเมินตนเองในด้านพฤติกรรมกาปฏิบัติตน พบว่า พฤติกรรมกาปฏิบัติตนก่อนและหลังอบรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

5. ผลการประเมินการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู หลังการพัฒนาโดยใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยหลักธรรมพุทศาสนาของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ ประเมินโดยอาจารย์นเทศก์และครูพี่เลี้ยง สรุปผลได้ดังนี้

5.1 การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู หลังการพัฒนา พบว่านักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีจรรยาบรรณวิชาชีพครูในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับดีมาก 4 จรรยาบรรณ คือ จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการและจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ส่วนจรรยาบรรณต่อสังคม อยู่ในระดับดี

5.2 การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู หลังการพัฒนา พบว่า นักศึกษาวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านจรรยาบรรณต่อตนเองอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การปฏิบัติตนในเรื่องพัฒนาบุคลิกภาพเหมาะสมกับความ เป็นครู มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด รองลงมาได้แก่ ความมุ่งมั่นปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จอย่างมีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด และความร่วมมือกับผู้อื่นในการพัฒนาส่งเสริมวิชาชีพครู โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน

5.3 การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู หลังการพัฒนา พบว่า นักศึกษาวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ รู้สึกชื่นชมและศรัทธาในคุณค่าของ

วิชาชีพ ยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้ประกอบวิชาชีพครู และมีพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริต โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน

5.4 การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู หลังการพัฒนา พบว่า นักศึกษาวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การเอาใจใส่ ช่วยเหลือนักเรียนและผู้ปกครองด้วยความเสมอภาค มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด รองลงมาได้แก่นำข้อมูลนักเรียนไปใช้ช่วยเหลือ/พัฒนาผู้เรียนทั้งด้านการเรียนรู้และปรับพฤติกรรมเป็นรายบุคคล ความมุ่งมั่นในการจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มศักยภาพ และการเข้าร่วมกิจกรรมและ/โครงการเพื่อการปกป้องเด็กและเยาวชน

5.5 การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู หลังการพัฒนา พบว่า นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การยอมรับในศักยภาพของเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด รองลงมาได้แก่ การปฏิบัติงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ การแสดงออกถึงความรัก สามัคคีต่อเพื่อนร่วมงานทุกคนและให้ความร่วมมือกับครูและเพื่อนนักศึกษาในการปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์

5.6 การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู หลังการพัฒนา พบว่า นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านจรรยาบรรณต่อสังคมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีจิตอาสาทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด รองลงมาได้แก่ ส่งเสริมกิจกรรมการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย สร้างสรรค์กิจกรรมอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษา

อภิปรายผล

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยหลักธรรม

พุทธศาสนา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีข้อค้นพบควรมานำอภิปรายผลดังนี้

1. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยหลักสูตรมหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่สังเคราะห์ขึ้น ประกอบด้วยเนื้อหาการพัฒนา 9 เรื่อง ได้แก่ พระพุทธศาสนากับวิถีชีวิตครู จรรยาบรรณและแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู หลักสูตรพุทธศาสนาเบญจศีล-เบญจธรรม หลักสูตรพุทธศาสนาอิทธิบาท 4 หลักสูตรพุทธศาสนาฆราวาสธรรม 4 หลักสูตรพุทธศาสนาอัปปริสธรรม 7 หลักสูตรพุทธศาสนาพรหมวิหาร 4 หลักสูตรพุทธศาสนาภัทธานมิตรธรรม 7 และหลักสูตรพุทธศาสนาสังคหวัตถุ 4 เมื่อพิจารณาเนื้อหาทั้งหลักสูตรจะพบว่าเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพครู โดยหลักสูตรพุทธศาสนาทั้ง 7 หลักสูตร เป็นหลักสูตรที่ครูวิชาชีพทุกคนพึงยึดถือปฏิบัติ ครอบคลุมหลักคุณธรรม 5 ประการ กล่าวคือ 1) คุณธรรมพื้นฐาน ได้แก่ หลักสูตรเบญจศีล-เบญจธรรม 2) คุณธรรมเพื่อความเจริญส่วนตน ได้แก่ ฆราวาสธรรม 4 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ทำให้แนวคิดเกี่ยวกับการครองเรือนและหลักการครองชีวิตของคฤหัสถ์ อัปปริสธรรม 7 คือธรรมของสัตบุรุษ หรือธรรมของคนดี 7 ประการ 3) คุณธรรมเพื่อความเจริญส่วนรวม ได้แก่ พรหมวิหาร 4 เป็นธรรมที่ทำให้เกิดประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์ หมายถึงความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา สังคหวัตถุธรรม 4 เป็นหลักสูตรที่ทำให้แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการยึดเหนี่ยวจิตใจบุคคล และการประสานความสามัคคีในกลุ่ม ทั้งเป็นการสงเคราะห์ผู้อื่น 4) คุณธรรมเพื่อสร้างเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน ได้แก่ อิทธิบาท 4 เป็นหลักสูตรที่ทำให้แนวคิดเกี่ยวกับวิธีทำงานให้ประสบความสำเร็จ อุปาฏิหาริย์ และ 5) คุณธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในอาชีพครู ได้แก่ ภัทธานธรรม 7 หรือภัทธานมิตรธรรม 7 คือหลักสูตรแห่งความเป็นมิตร 7

ซึ่งครูวิชาชีพทุกคนควรยึดถือปฏิบัติให้ครบถ้วนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนตามหลักจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพครู

การนำหลักสูตรมหาวิทยาลัยราชภัฏมาใช้ในการฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อให้สามารถปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ มีคุณธรรมยึดเหนี่ยวจิตใจ นับเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้ถ้าครูไม่ดีก็สอนศิษย์ไม่ได้ผล หรือเป็นตัวอย่างที่ทำให้เยาวชนของชาติขาดคุณธรรมและประพฤติตนไม่ดีตามไปด้วย ถ้าครูดีมีศีลธรรม คุณธรรม มีลูกศิษย์ที่ดี ย่อมก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่นักเรียน สังคมและประเทศชาติ ดังเช่นคำกล่าวของวิลเลียม ดิงจิตสมคิด (2544, หน้า 123) ได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรมของครูไว้ว่า คุณธรรมเป็นเสมือนหลักการสำคัญที่ให้อำนาจกับบุคคล หรือสังคมได้นำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตจะช่วยให้บุคคลปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่นมีความสำเร็จในงานที่ทำให้เป็นคนดี ของครอบครัว สังคม และประเทศชาติ สำหรับครูกับคุณธรรมนั้นจะต้องเป็นของคู่กันหากครูขาดคุณธรรมเมื่อใดก็เหมือนนักบวชที่ไร้ศีล สอดคล้องกับ ยนต์ ชุ่มจิต (2553, หน้า 85-86) ที่ได้สรุปความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งตนเองและผู้อื่น กล่าวคือการเป็นประโยชน์แห่งตน ทำให้ตนมีชีวิตที่สงบเยือกเย็น มีความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตส่วนตัวและหน้าที่การงาน ได้รับการยกย่องสรรเสริญ มีครอบครัวอบอุ่นมั่นคง ส่วนในด้านประโยชน์ต่อสังคมนั้น กล่าวได้ว่าเป็นประโยชน์ทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สังคมได้รับความสุข มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นยังเป็นประโยชน์ต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามของประเทศชาติ ในส่วนของความสอดคล้องระหว่างหลักสูตรพุทธศาสนากับจรรยาบรรณวิชาชีพครูนั้น กล่าวได้ว่าเป็นความเกี่ยวเนื่องกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ จรรยาบรรณวิชาชีพครูแบ่งออกเป็น 5 จรรยาบรรณ คือ จรรยาบรรณต่อตนเอง หมายถึง ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์

ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ ครูวิชาชีพจึงสามารถนำหลักธรรมเบญจศีล เบญจธรรม ซึ่งเป็นหลักคุณธรรมพื้นฐานมาใช้ในการพัฒนาแนวคิดและการปฏิบัติตนของตน ใช้หลักฆราวาสธรรม 4 ซึ่งเป็นแนวทางให้การดำรงตนให้อยู่ในระเบียบวินัย และการพัฒนาตนเอง จรรยาบรรณที่ 2 คือ จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ที่หมายถึงความรักความศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ ผู้ประกอบวิชาชีพสามารถนำหลักธรรมสัปปริสธรรม 7 คือธรรมของสัตบุรุษ หรือธรรมของคนดี 7 ประการ มาใช้เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะนิสัยของตนให้เป็นบุคคลที่สร้างสรรค์ประโยชน์ต่อสังคม จรรยาบรรณที่ 3 คือจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ นับเป็นจรรยาบรรณที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความเป็นครูวิชาชีพ เนื่องจากครูต้องผู้สอนทั้งด้านความรู้ ความดีงาม และการดำรงชีวิตในสังคมอย่างสมบูรณ์ ครูจึงต้องเป็นแบบอย่างที่ดี มีหลักธรรมในความเป็นผู้ใหญ่ ได้แก่พรหมวิหาร 4 ต้องศึกษาหาความรู้ ด้วยหลักธรรมอิทธิบาท 4 รวมทั้งหลักแห่งความเป็นกัลยาณมิตร จรรยาบรรณที่ 4 คือจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ซึ่งครูควรมีความรัก ความสามัคคีต่อผู้ร่วมงาน รวมทั้งจรรยาบรรณต่อสังคม ที่ครูควรเป็นผู้สร้างสรรค์ความดีงามต่อสังคม ทั้งนี้ครูวิชาชีพสามารถนำหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ให้แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการยึดเหนี่ยวจิตใจบุคคล และการประสานความสามัคคีในกลุ่ม ทั้งเป็นการสงเคราะห์ผู้อื่นให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

ผลของการสังเคราะห์เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยหลักธรรมพุทธศาสนาครั้งนี้ ได้รับการยอมรับจากผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านให้สามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมนักศึกษาได้ โดยมีแนวคิดว่าเป็นหลักสูตรที่มีประโยชน์ มีความเหมาะสม และมีความถูกต้องในการดำเนินการ นอกจากนี้ยังเห็นว่ามีความเป็นไปได้ในระดับดี ที่จะนำหลักสูตรไปใช้ในการอบรมนักศึกษา

วิชาชีพครู ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรดังกล่าวสังเคราะห์มาจากแนวคิดและหลักการที่ชัดเจนในเรื่องจรรยาบรรณวิชาชีพครู หลักคุณธรรมของครู และหลักธรรมพุทธศาสนา ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นหลักธรรมที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในการดำรงชีวิต อันจะนำมาซึ่งความสุข และความเจริญก้าวหน้า สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของธนวัฒน์ สุวรรณจรัส (2548, หน้า 366-371) ที่ได้วิจัยเรื่อง การวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณธรรมในนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต พบว่า คุณธรรมที่มีความถี่ปรากฏในเอกสารต่าง ๆ สูง ได้แก่ ความเสียสละอดทนหน้าที่ และความเพียร ความดีปานกลาง ได้แก่ ความสุจริต กตัญญู และเพื่อประชาชน และความดีต่ำ ได้แก่ ความเมตตา สติปัญญา และความถูกต้องเป็นธรรม สอดคล้องกับ สิริวรรณ ศรีพหล (2550) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลโลกสำหรับเยาวชนตามแนวพุทธธรรม ผลการวิจัยพบว่าองค์ธรรมที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นองค์ธรรมที่มีความเหมาะสมมากที่สุดและสามารถนำไปสู่การพัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลโลกของเยาวชนได้ มีอยู่ 11 องค์ธรรม เรียงตามลำดับดังนี้ (1) หิริโอตตัปปะ (2) สติสัมปชัญญะ (3) โอวาทพระพุทธรูป (4) เบญจศีล (5) เบญจธรรม (6) สัปปริสธรรม 7 (8) สังคหวัตถุ 4 (9) มรรค 8 (9) ขันติโลภจะ (10) พรหมวิหาร 4 และ (11) ฆราวาสธรรม 4 ส่วนองค์ธรรมที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นองค์ธรรมที่มีความเหมาะสมมากมีอยู่ 3 องค์ธรรม เรียงตามลำดับ ดังนี้ (1) อิทธิบาท 4 (2) ปฏิจ্ঞสมุทบาท และ (3) พละ 4 จึงสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่าหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยหลักธรรมพุทธศาสนา ที่ได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ในครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู ให้เป็นผู้ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ได้จริง

2. ผลของการศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยหลักธรรมพุทธศาสนา ของ

นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้ข้อค้นพบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณก่อนการอบรมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อดำเนินการอบรมด้วยหลักสูตรการฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้พบว่าทั้งผลการวัดพฤติกรรมการปฏิบัติตนของนักศึกษา และผลการประเมินตนเองของนักศึกษา อยู่ในระดับดี และดีมาก เช่นเดียวกัน นอกจากนั้นจากการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมก่อนการอบรมและหลังการอบรม พบว่ามีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งให้เห็นได้ว่า นักศึกษามีพฤติกรรมที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการได้รับการฝึกอบรมโดยใช้หลักธรรมพุทธศาสนา โดยใช้หลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เมื่อพิจารณาขั้นตอนการดำเนินการฝึกอบรม พบว่าได้ดำเนินการฝึกอบรมเป็นระยะเวลา 5 วัน โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถทั้งด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านคุณธรรมสำหรับครู คุณธรรมสำหรับผู้ครองเรือน มีการใช้สื่อประกอบ การบรรยายอย่างหลากหลาย รวมทั้งนักศึกษาได้ศึกษาเอกสารความรู้ ปฏิบัติการทำใบงาน รวมทั้งการเสนอแนะข้อคิดเห็น การสรุปข้อความรู้ในแต่ละประเด็น ในส่วนของการบริหารจัดการได้ออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ ให้นักศึกษาทุกคนมีวินัยในตนเอง มีความเสียสละต่อส่วนรวม ความกล้าในการแสดงออก การดำเนินการฝึกอบรมดังกล่าวจึงก่อให้เกิดแนวคิด ความตระหนัก และพฤติกรรมการปฏิบัติตนที่มีพัฒนาการทางด้านคุณธรรมสูงขึ้น ส่งผลการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีค่าเฉลี่ยที่สูงขึ้นด้วย นอกจากนั้นนักศึกษาวิชาชีพครูปี 5 เป็นวัยที่กำลังจะจบการศึกษา มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม เข้าสู่วัยผู้ใหญ่ที่อยู่ในชั้นที่ 5 ขึ้นทำตามคำมั่นสัญญา และชั้นที่ 6 ขึ้นยึดอุดมคติสากล ตามแนวคิดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของมนุษย์ของโคลเบอร์ก (Kohlberg, 1976, P.58) ที่กล่าวถึง ชั้นที่ 5 บุคคลเมื่อมีอายุ 16 ปีขึ้นไป เป็นผู้ใช้หลักการจะมีการกระทำที่พยายามหลบหลีกมิให้ถูกตราหน้าว่าเป็นคน

ขาดเหตุผลเป็นคนไม่แน่นอน ใจโลเลไม่มีหลักยึด ไม่มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน คำว่า “หน้าที” ของบุคคลในชั้นนี้ จึงหมายถึงการทำตามที่ตกลงหรือสัญญาไว้กับผู้อื่น โดยคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีความเคารพตนเองและต้องการให้ผู้อื่นเคารพตนเองด้วย ส่วนในชั้นที่ 6 ซึ่งเป็นบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่ จะมีความเจริญทางสติปัญญาขั้นสูง มีประสบการณ์และมีความรู้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมของตนเอง และของสังคมอื่น ๆ ในโลก บุคคลที่ใช้หลักการในชั้นนี้จะเป็นผู้ที่รับเอาความคิดเห็นที่เป็นสากลของผู้เจริญแล้ว มีสายตาหรือความคิดเห็นที่กว้างไกลกว่ากลุ่มและสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ บุคคลประเภทนี้จะมีอุดมคติหรือคุณธรรมประจำจิตใจ จึงน่าจะกล่าวได้ว่านักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 5 เป็นบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่ มีความเจริญทางสติปัญญา เมื่อมีการพัฒนาโดยการสอนให้รู้ ฝึกปฏิบัติจนเข้าใจ ก็สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ มานิตย์ ลิทธิชัย (2540, หน้า 102-107) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมจริยธรรม สำหรับนักศึกษา ครุศาสตร์อุตสาหกรรม พบว่า ผลการฝึกอบรมจริยธรรมนักศึกษา ปรากฏว่า คะแนนลักษณะทางพุทธในกลุ่มทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ และพบว่าการพัฒนาลักษณะทางพุทธภายในกลุ่มทดลองหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอย่างเชื่อมั่นได้

เมื่อพิจารณาจรรยาบรรณวิชาชีพครูที่มีการปฏิบัติตนอยู่ในระดับดีมาก พบว่ามี 3 จรรยาบรรณ คือ จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ โดยมี 2 จรรยาบรรณที่ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี คือ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแนวคิดและหลักการของโครงการผลิตครูในปัจจุบัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 18-20) ที่มุ่งเน้นการผลิตครูให้สามารถพัฒนาความรู้ ความ สามารถทางวิชาการได้อย่างลึกซึ้ง สร้างการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

และฝึกฝนทักษะในวิชาชีพครูอย่างเข้มข้น และการจัดทำระบบการพัฒนาจิตสำนึกความเป็นครูอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นการเลือกสถานศึกษาให้นักศึกษาวิชาชีพครู ได้ฝึกประสบการณ์การสอน ยังมีเกณฑ์มาตรฐานทั้งด้านกระบวนการและด้านปัจจัย โดยพบว่า สถานศึกษาต้องมีการจัดการองค์การโครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร ครู ตามความจำเป็นและเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตรตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น รวมทั้งการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนมาตรฐานด้านปัจจัย ในส่วนของการบริหารจัดการ พบว่า สถานศึกษาต้องมีระบบการดูแล นิเทศและประเมินผลเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน จัดและส่งเสริมให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียน รู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องของโรงเรียน จัดกิจกรรมในท้องถิ่นที่ให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้เข้าร่วมเพื่อรู้จักบุคคลสำคัญและขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น จากมาตรฐานดังกล่าวสามารถช่วยหล่อหลอมให้นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 5 ซึ่งได้ฝึกประสบการณ์ในสถานศึกษา เป็นเวลา 1 ภาคเรียนไปแล้ว เป็นบุคคลที่เข้าใจและตระหนักในความสำคัญของความมีจรรยาบรรณของครูวิชาชีพ การที่นักศึกษามีจรรยาบรรณวิชาชีพครู อยู่ในระดับปานกลาง ก่อนการฝึกอบรม จึงน่าจะเกิดมาจากการส่งเสริม พัฒนาของหลักสูตรการศึกษาของคณะครุศาสตร์ และส่วนหนึ่งมาจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียน ซึ่งกล่าวได้ว่าอยู่ในระดับที่พร้อมจะได้รับการฝึกอบรม เมื่อได้

รับการฝึกอบรมแล้ว นักศึกษามีพัฒนาการขึ้นจนกระทั่งจรรยาบรรณต่อตนเอง ต่อวิชาชีพ และต่อผู้รับบริการ อยู่ในระดับดีมาก เพราะเป็นทักษะที่นักศึกษาต้องปฏิบัติจนเกิดประสบการณ์ในเชิงบวกที่ชัดเจน ทั้งในด้านการพัฒนาความรู้ ความสามารถ บุคลิกภาพ การแต่งกายของตนเอง ความเป็นแบบอย่างที่ดี ความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู รวมทั้งความสนใจ รับผิดชอบในการสอน ส่วนจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคม ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีนั้น อาจเป็นเพราะว่า นักศึกษายังมีประสบการณ์การอยู่ร่วมกับครูในสถานศึกษา และการประกอบกิจกรรมร่วมกับชุมชนยังไม่มากนัก แต่อย่างไรก็ตาม ผลของการศึกษาและการเปรียบเทียบก่อนหลังการพัฒนาโดยใช้หลักสูตร ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยหลักธรรมพุทธศาสนาของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถ ทำให้นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีพัฒนาทางด้านปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู แตกต่างจากก่อนการฝึกอบรมอย่างชัดเจน

3. ผลการประเมินการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู หลังการพัฒนาโดยใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยหลักธรรมพุทธศาสนาของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่านักศึกษาวิชาชีพครู มีจรรยาบรรณวิชาชีพครูในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับดีมาก 4 จรรยาบรรณ คือ จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการและจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ส่วนจรรยาบรรณต่อสังคม อยู่ในระดับดี ข้อค้นพบดังกล่าวมีข้อน่าสังเกตว่า การศึกษาครั้งนี้ เป็นการประเมินนักศึกษาโดยอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง โดยทำการประเมินหลังการอบรมเป็นเวลา 2 สัปดาห์ พบว่า จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณ

ต่อผู้รับบริการและจรรยาบรรณต่อสังคม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเช่นเดียวกับการประเมินหลังการอบรมโดยทันที แสดงให้เห็นได้ว่ามีความคงทนของพฤติกรรมส่วนจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ มีพัฒนาการเพิ่มขึ้น ทั้งนี้จากการประเมินหลังการอบรมโดยทันที พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี แต่จากการประเมินหลังการฝึกอบรม 2 สัปดาห์ พบว่า จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก อาจเป็นเพราะว่า นักศึกษามีความเข้าใจการอยู่ร่วมในสังคมมากขึ้น มีความเสียสละ เอื้ออาทร ให้ความช่วยเหลือ มีความรัก ความสามัคคี และร่วมใจกันผนึกกำลังในการพัฒนาการศึกษา ยิ่งขึ้น แต่ในส่วนจรรยาบรรณต่อสังคมยังมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี เท่าการประเมินหลังการอบรมโดยทันที อาจเป็นเพราะว่านักศึกษายังไม่มีโอกาสได้เข้าร่วมหรือเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสถาบันที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรดำเนินการให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์ดังกล่าวเพื่อให้นักศึกษาวิชาชีพครูได้ฝึกทักษะในการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูได้อย่างครบถ้วน พร้อมทั้งจะก้าวไปสู่ความเป็นครูวิชาชีพอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย

1.1 มหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่ง ควรให้ความสำคัญต่อการจัดทำหลักสูตรเพื่อฝึกอบรมนักศึกษาให้มีการปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อความเป็นครูวิชาชีพก่อนจบการศึกษา

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ควรกำหนดแนวนโยบายให้นักศึกษาวิชาชีพครูทุกคนได้เข้ารับการอบรมจนกระทั่งมีทักษะการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู

2. ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ

2.1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ควรกำหนดแนวทางการฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูให้มีแนวทางการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูอย่างครบถ้วน ก่อนสำเร็จการศึกษา

2.2 อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ควรให้ความสำคัญต่อการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักธรรมพุทธศาสนา และจรรยาบรรณวิชาชีพครู

2.3 สถาบันผลิตครูทั่วประเทศ ควรกำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมจรรยาบรรณวิชาชีพครู สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุในการพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษาวิชาชีพครู

3.2 ควรนำหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยหลักธรรมพุทธศาสนาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับนักศึกษาในสถาบันผลิตครูอื่นๆ เพื่อตรวจสอบผลเชิงประจักษ์ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาแนวทางพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูโดยใช้รูปแบบอื่นให้เกิดองค์ความรู้ที่กว้างขวางขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการฝึกหัดครู. (2525). *แนวปฏิบัติงานประสบการณ์วิชาชีพครู พุทธศักราช 2525*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *โครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ทิสนา เขมมณี. (2541). *การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สมชายการพิมพ์.
- ชนวัฒน์ สุวรรณจรัส. (2548). *การวางแผนยุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาคุณธรรม ในนิสิตนักศึกษาไทย ระดับปริญญาบัณฑิต*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาอุดมศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2544). *ความเป็นครูไทย*. กรุงเทพฯ: ก.พลพิมพ์ (1996).
- ผกา สัตยธรรม. (2544). *คุณธรรมของครู*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พทุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2551). *จรรยาบรรณวิชาชีพครู (Code of Ethics of Teaching Profession)*. วันที่ค้นข้อมูล 30 ธันวาคม 2551, เข้าถึงได้จาก <http://www.edu.chula.ac.th/knowledge/rule/adm-rule.htm>
- พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ). (2529). *ธรรมสำหรับครู: คำบรรยายของพระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ)*. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2543). *พุทธธรรม*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- พุทธทาสภิกขุ. (2540). *ทาน ศีล ภาวนา*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- มานิตย์ สิทธิชัย. (2540). *การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมจริยธรรม สำหรับนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิต สาขาครุศาสตรบัณฑิต*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- มารศรี กลางประพันธ์. (2546). *การพัฒนาพรหมวิหาร 4 ของนักศึกษาวิชาชีพครู สังกัดสถาบันราชภัฏตามแนวพุทธ ร่วมกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2553). *ความเป็นครู*. (พิมพ์ครั้งที่ 5) กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ลัดดา เสนาวงษ์. (2532). *ความเป็นครู*. กรุงเทพฯ: พิเศษการพิมพ์.
- วิไล ตั้งจิตสมคิด. (2544). *การศึกษาและความเป็นครูไทย*. กรุงเทพฯ: โอเอสพรีนติ้งเฮาส์.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2541). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริวรรณ ศรีพล. (2550). *การพัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลโลกสำหรับเยาวชนตามแนวพุทธธรรม*. นนทบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุน อมรวิวัฒน์. (2542). *การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- สุวิมล ว่องวานิช และ นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2543). รายงานการวิจัยเรื่อง ปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนา
คุณธรรมระดับบุคคล เพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนร่วมของนักศึกษา มหาวิทยาลัย การศึกษาเชิงปริมาณ
และคุณภาพ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา. (2540). กรอบความคิดทิศทางและแนวทางการพัฒนา สถาบันราชภัฏตามแนว
พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา.
- _____. (2540). สารสำคัญของนโยบายและแนวทางการดำเนินการปฏิรูปการฝึกหัดครูสถาบันราชภัฏ
(พ.ศ. 2540-2544). กรุงเทพฯ: สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2526). ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีครู
พ.ศ. 2526. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2529). ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีครู พ.ศ. 2529. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2541). แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2548). มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- อานวย บุญศรี. (2549ก). การศึกษาและความเป็นครูไทย. ตรงจันทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- _____. (2549ข). ความเป็นครู. จันทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- Hiemstra, R. (1994). *Self-direct learning. The inter nation Encyclopedia of Education*. (2nd ed.)
Great Britain: BPC Wheatons Ltd Exeter.
- Knowles, M.S. (1975). *Self-direct Learning. A guide for learners and teachers*. Chicago: Follett.
- Kohlberg, L. (1976). *Moral development*. New York: Holt Rinehart and Winston.

วรรณกรรมวิจารณ์ เรื่อง สอนเก่ง สอนเป็น

ดร.ศรียรรณ ยอดนิล*

เท็ตสึยะ, ยาสึโกชิ. (2555). *สอนเก่ง สอนเป็น*. แปลโดย ศักดา ดาดวง. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น). 240 หน้า.

หนังสือเรื่อง สอนเก่ง สอนเป็น เป็นหนังสือที่เกี่ยวข้องกับหลักและวิธีสอน มีเนื้อหาเกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอนและเคล็ดลับในการสอน ที่ทำให้ผู้เรียนตั้งใจเรียนและเรียนได้ดี โดยผู้เขียนนำประสบการณ์ด้านการสอนของตนที่มีมากกว่า 20 ปีมาถ่ายทอดเป็นตัวอักษร หนังสือ เล่มนี้อธิบายว่า “พฤติกรรมที่เรียกว่า “การสอน” กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน แม้แต่ภายในครอบครัว พ่อแม่ก็พ่าสอนลูกทุกวัน และบางครั้งพ่อแม่ก็อาจต้องเรียนรู้จากลูก ๆ บ้าง

ในบางเรื่องหรือสมาชิกในครอบครัวอาจจะได้แลกเปลี่ยนสิ่งแปลกใหม่ให้แกกันและกัน พฤติกรรมเหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องกับการสอนทั้งสิ้น แม้กระทั่งในที่ทำงาน

หัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชาก็ต้องสอนและถ่ายทอดไม่ว่าจะเป็นเรื่องงานหรือเรื่องอื่นๆ ให้กับลูกน้องหรือผู้ใต้บังคับบัญชา หากเป็นเพื่อนกัน การสอนอาจเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นบ่อย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการแต่งกายหรือเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่างๆ ก็ล้วนแต่เป็นตัวอย่างที่ดีของการสอนทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้เอง หากสามารถสอนได้ดี ไม่ว่าจะเป็นการสอนในชีวิตประจำวันหรือในงานประจำ ก็ล้วนได้ประโยชน์ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นองค์กรหรือหน่วยงานใดก็ตาม จะพบว่า ตำแหน่ง “ผู้นำ” ที่ได้รับการยอมรับนับถือจากคนในองค์กรนั้น กล่าวได้เลยว่าจะเป็นของบุคคลที่สอนผู้อื่นได้ดีนั่นเอง ”

หนังสือเล่มนี้ แบ่งเป็น 7 ส่วน ได้แก่ 1 อารัมภบท 2 “การสอน” คืออะไร 3 วิธีการสอนให้ผู้เรียนเข้าใจ 4 วิธีการสอนเพื่อสร้างความกระตือรือร้น 5 วิธีการสอนให้เหมาะกับผู้เรียนแต่ละบุคคล 6 วิธีการสอนต่อหน้าผู้ชน 7 บทส่งท้าย

ในส่วนของอารัมภบท ผู้เขียนกล่าวถึง “การสอน” ว่ามีประโยชน์ทั้งผู้เรียนและผู้สอน การสอนทำให้ผู้สอนได้รับ “ความเชื่อถือ” ซึ่งเป็นสิ่งที่ประมาณค่าไม่ได้ และผู้ที่ได้รับความเชื่อถือเป็นผู้ทรงอิทธิพลในทุกด้าน ผู้ที่ขาดความสามารถด้านการสอนหรือการแนะนำยากที่จะได้ขึ้นเป็นผู้นำองค์กร การสอนเป็นอาชีพที่ส่งผลกระทบต่อผู้คนมากมาย เมื่อได้ผลดี สิ่งตามมาคือ คำขอบคุณ คำชื่นชมและกำลังใจ

บทที่ 1 “การสอน” คืออะไร ในบทนี้กล่าวถึงผู้ที่ทำหน้าที่ด้านการสอนได้สมบูรณ์ ต้องสวมบทบาทได้ 5 แบบ คือ นักวิชาการ นักแสดง หมอดู ศิลปินและหมอรรถาภิรค

บทบาทนักวิชาการ ผู้สอนจะต้องมีความรู้มาก ผู้สอนจะต้องรู้มา 100 ส่วน แล้วนำมาสกัดหรือตกผลึกให้เข้มข้น จนเมื่อนำมาสอนได้เป็นเพียง 1 ส่วน

บทบาทนักแสดง การสอนเป็นการยืนอยู่ต่อหน้าผู้คน ผู้สอนต้องมีพลังดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ด้วยวิธีการพูด การนำเสนอ บุคลิกภาพ ครูหรือผู้สอนต้องจัดการเรื่องการพูดและท่าทางในการแสดงออกขณะที่น่าเสนอให้ดูดี ผู้สอนจำเป็นต้องวิเคราะห์เพื่อค้นหาวิธีการพูดรวมทั้งบุคลิกภาพที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียน

บทบาทหมอดู ผู้สอนมีหน้าที่ต้องปลูกเร้าเรื่อง “กำลังใจ” ให้กับผู้เรียน โดยต้องให้ความมั่นใจผู้เรียนว่า “นักเรียนต้องประสบความสำเร็จแน่ๆ” ซึ่งเป็นการ “คาดการณ์ล่วงหน้าถึงความสำเร็จ” เพื่อให้ความรู้สึกมั่นใจนี้ฝังลึกอยู่ภายในใจของผู้เรียน

บทบาทศิลปิน ความเป็นศิลปิน ของผู้สอน คือต้องสามารถทำให้ผู้เรียน หัวเราะ หรือ ตื่นเต้น ขณะ

เรียน สำหรับคนส่วนใหญ่ การเรียนเป็นเรื่องน่าเบื่อหน่าย ผู้สอนต้องสอดแทรกเรื่องจำขันหรือมุขตลกเข้าไปในบทเรียนเพื่อไม่ให้ผู้เรียนเบื่อหน่าย โดยแบ่งเวลาเป็น 3 ช่วง คือ เนื้อหา - เรื่องจำขัน - เนื้อหา

บทบาทหมอรรถาภิรค “คุณหมอ” ของการสอน หมายถึง ขณะที่ฟังคำถามของผู้เรียน ผู้สอนต้องวิเคราะห์ว่าลักษณะของผู้ถามเป็นคนแบบไหน เพราะถ้าเข้าใจลักษณะพื้นฐานของคน ก็จะให้คำแนะนำที่ตรงกับเขาได้ ส่วนวิธีการสอนผู้สอนต้องยึดหลักที่ว่า “ผู้เรียนต่างกัน วิธีสอนก็ต้องต่างไป” หน้าที่ของผู้สอนคือต้องดึงความไม่สมดุลของผู้เรียนให้มาอยู่ตรงกลางให้ได้

บทที่ 2 วิธีการสอนให้ผู้เรียนเข้าใจ ในบทนี้กล่าวถึงวิธีการสอนให้ผู้เรียนเข้าใจ โดยผู้เขียนได้เสนอแนะว่าเนื้อหาที่สอน ต้องไม่ซับซ้อน และต้องตรงกับความต้องการของผู้เรียน โดยวิธีการสร้างเนื้อหาการสอนให้เป็น 4 ระดับ คือ บทนำ- ส่วนเสริม- ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมและการโต้แย้ง- บทสรุป แล้วอธิบายเนื้อหาตามลำดับ

“บทนำ” เป็นการนำเข้าสู่บทเรียน มีส่วนสัมพันธ์กับ “บทสรุป” ในตอนท้ายของการพูด “ส่วนเสริม” ใช้เพื่ออธิบายเหตุผลและเบื้องหลังของเรื่องราวประกอบเพื่อช่วยสนับสนุนการพูด ต่อจากนั้นส่วนที่ตามมาคือ “ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมและการโต้แย้ง” การยกตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมจะช่วยให้เข้าใจง่ายขึ้น ส่วนการโต้แย้งจะทำให้การสอนมีสมดุล ทั้งข้อมูลด้านบวกและด้านลบ ช่วยให้เนื้อหาการสอนมีน้ำหนักมากขึ้น “บทสรุป” จะกล่าวถึงความสำคัญของเนื้อหาการสอนอย่างรวบรัดเน้นไปยังประเด็นของเรื่อง

เนื้อหาการสอนไม่ต้องมากแต่ต้องเชื่อมโยงเหตุและผล โดยให้ความรู้หลักเป็นจุดเริ่มต้น แล้วสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ หากผู้เรียนเข้าใจหลักหลักของการเชื่อมโยงเหตุและผล จะทำให้ผู้เรียนจดจำได้ง่ายและลืมยาก

บทที่ 3 วิธีการสอนเพื่อสร้างความกระตือรือร้น ผู้เขียนนำเสนอวิธีการสร้างความกระตือรือร้นให้กับผู้เรียน 7 วิธีดังนี้

1. สร้างความรู้สึกร่วมใจกับการเรียน ผู้สอนต้องดึงดูดให้ผู้เรียนสนใจเนื้อหา ต้องทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าการเรียนนั้นสนุกสนาน บรรยากาศที่สนุกสนานในห้องเรียนเป็นแหล่งกำเนิดของความพึงพอใจต่อการเรียน

2. สอนให้ไปถึงจุด “เรียนแล้วได้อะไร” ผู้สอนต้องบอกข้อดีและประโยชน์ของสิ่งที่เรียนให้ผู้เรียนได้ทราบ เมื่อผู้เรียนได้รู้ข้อดีและประโยชน์ของการเรียนแล้ว แรงจูงใจในการเรียนก็จะสูงขึ้น

3. ไม่ว่าผู้เรียนจะเป็นใคร ต้องเติมความหวัง หากผู้สอนแสดงการยอมรับในตัวผู้เรียน บรรยากาศการเรียนการสอนภายในห้องจะเป็นไปในทางบวก

4. ความสำเร็จของผู้เรียนต้องมาก่อนเสมอ ผู้สอนต้องให้ความมั่นใจแก่ผู้เรียนว่า ผู้เรียนต้องทำได้

5. ตั้งเป้าหมายระยะสั้น เป็นรูปธรรม ย่ำบ่อยๆ เป้าหมายยิ่งสั้น ยิ่งเห็นได้ชัด ยิ่งจูงใจ จะเป็นแรงบันดาลใจให้ก้าวไปข้างหน้า ยิ่งให้ท่องจำเป้าหมายจนขึ้นใจ จะกลายเป็นแรงผลักดันอันยิ่งใหญ่

6. สร้างพลังด้วยเป้าหมายระยะยาวในอนาคต เป้าหมายระยะยาวมีความสำคัญต่อแรงจูงใจและแรงบันดาลใจของผู้เรียน วิธีการเชื่อมโยงเป้าหมายในอนาคตกับวัตถุประสงค์ของการเรียนแบบนี้ จะทำให้ผู้เรียนคิดว่าต้องตั้งใจทำสิ่งที่ทำอยู่ในตอนนี้เต็มที่เพื่อเป้าหมายข้างหน้า

7. ยกย่องชมเชยเสมอ แม้ผลที่ได้จะน้อยนิด แม้งานที่ตั้งใจทำได้ไม่ตามเป้าหมาย แต่ผู้สอนก็ต้องยกย่องชมเชยจากใจจริง คำชมเชยเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนเกิด แรงบันดาลใจทำให้มีความพยายามที่จะประสบความสำเร็จต่อไป

บทที่ 4 วิธีการสอนให้เหมาะกับผู้เรียนแต่ละบุคคล ผู้เขียนได้แบ่งบุคลิกของผู้เรียน ไว้ 9 ลักษณะ คือ 1) ผู้เรียนที่ไม่เคยมีคำถามเลย 2) ผู้เรียนประเภท

ถามจุจกตลอดเวลา 3) ผู้เรียนที่ชอบถามคำถามบ้าๆ 4) ผู้เรียนที่คอยถามถึงหนังสือที่ผู้สอนจะแนะนำ 5) ผู้เรียนที่มักจะมีคำถามว่า “ทำอะไรถึงจะเก่งขึ้น” 6) ผู้เรียนที่ชอบพูดว่า “ทำไม่ได้” 7) ผู้เรียนที่คอยชม “สอนอะไรก็ไม่รู้ ไม่เห็นได้เรื่อง” 8) ผู้เรียนที่ไม่ค่อยตั้งใจฟังผู้สอน 9) ผู้เรียนที่มีความมั่นใจสูง เชื่อมั่นในความคิดตัวเองเป็นหลัก

สำหรับผู้เรียนที่ไม่เคยมีคำถาม ผู้เขียนแนะนำให้ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนถามคำถามอะไร ก็ได้แม้จะไร้สาระก็ตาม และเมื่อมีคำถามถามมาจริงๆ ผู้สอนก็ต้องตั้งใจฟัง สิ่งนี้จะช่วยเสริมความสัมพันธ์ด้านความเชื่อมั่นต่อกัน สำหรับผู้เรียนที่ชอบถามจุจกตลอดเวลา ผู้เขียนแนะนำให้ตอบคำถามแบบตรงไปตรงมา แต่ให้สอนวิธีที่จะทำให้ได้มาซึ่งคำตอบแทน หากผู้เรียนถามคำถามบ้าๆ ให้ผู้สอนตอบไปเลยว่า “ไม่รู้” ส่วนผู้เรียนที่ถามถึงแต่หนังสือที่ผู้สอนจะแนะนำ ผู้สอนควรชี้แนะถึงรายละเอียดว่า “สำนักพิมพ์ไหน หนังสือเล่มไหน อ่านถึงเมื่อไร จะศึกษาอย่างไร” สำหรับคำถามที่ว่า “ทำอะไรถึงจะเก่งขึ้น” ผู้สอนต้องเล่าประสบการณ์ที่ล้มเหลวก่อนแล้วจึงตามด้วยความสำเร็จ เพราะประสบการณ์ความล้มเหลวช่วยลดช่องว่างระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ถ้าพบผู้เรียนที่ “ทำไม่ได้” ผู้สอนต้องพยายามเอาใจใส่ คอยชี้แนะ ให้การช่วยเหลือและให้กำลังใจ ที่สำคัญคือต้องไม่ตำหนิ สำหรับผู้เรียนที่บ่นว่า “สอนอะไรก็ไม่รู้ ไม่เห็นได้เรื่อง” ผู้สอนไม่จำเป็นต้องใส่ใจมากนัก ให้ยื่นหยัด มุมนะในการสอนต่อไป เพราะยังมีคนอื่นอีกจำนวนมากที่ยังฟัง สำหรับผู้เรียนที่ไม่ตั้งใจฟังผู้สอน ผู้สอนต้องโน้มน้าวใจผู้เรียน ส่วนผู้เรียนที่มีความมั่นใจสูง เชื่อมั่นในความคิดตนเองเป็นใหญ่ ผู้เขียนแนะนำให้เลือกใช้คำถาม/ข้อสอบ ยากๆ แล้วบอกผู้เรียนประเภทนี้ว่าเป็นคำถาม / ข้อสอบที่ง่ายๆ เมื่อผู้เรียนทำไม่ได้ผู้เรียนก็จะเกิดความกังวลและขาดความมั่นใจ วิธีนี้จะทำให้

ผู้เรียนประเภทนี้หันกลับมาให้ความสนใจและยอมรับในตัวผู้สอนมากขึ้น

บทที่ 5 วิธีการสอนต่อหน้าผู้ชน ในบทนี้ผู้เขียนแนะนำเทคนิคต่างๆในการสอนต่อหน้าผู้ชน เช่น ในการสอนคนกลุ่มใหญ่ ต้องไม่นำความเห็นของคนกลุ่มเล็กมาใช้บรรยายกลบเนื้อหาอื่น สิ่งสำคัญที่สุดคือต้องตั้งเป้าหมายที่จะให้ประโยชน์กับคนกลุ่มใหญ่ให้ได้ การสร้างเนื้อหาต้องให้ครบถ้วนตั้งแต่บทนำจนถึงบทสรุป การเปิดประเด็น ตอนเริ่มต้นกับสรุป ตอนจบ ต้องกระชับและเรียบง่าย การสอนคนกลุ่มใหญ่ ถ้าผู้สอนรู้สึกประหม่า ผู้เขียนแนะนำให้ทำเหมือนกำลังพูดคุยอยู่กับใครสักคน จะช่วยให้ผ่อนคลายอาการตื่นกลัวได้ การใช้สายตาควรมองกวาดไปให้ทั่ว ไม่ควรมองจุดใดจุดหนึ่งและไม่ควรมองที่ใครนานๆ การพูดให้สอดคล้องกับความบันเทิงเพียง 20% อีก 80% ต้องเป็นเนื้อหาสาระ เมื่อใช้กระดานไวท์บอร์ด ต้องดูง่าย อ่านง่าย การใช้อุปกรณ์ต่างๆ ในการบรรยายต้องใช้ให้เป็นและเหมาะสม

บทส่งท้าย ในบทนี้เป็นการเล่าถึงประวัติความเป็นมาของผู้เขียนว่าทำไมจึงมีอาชีพครู โดยเริ่มตั้งแต่สมัยที่เรียนมหาวิทยาลัยเอกชนและประสบปัญหาด้านการเงิน จึงหันมาหารายได้พิเศษโดยการเป็นครูโรงเรียนกวดวิชา ซึ่งทำให้เกิดรายได้สูง ทำให้เกิดแรงดึงดูดให้

ก้าวเข้ามา ในโลกของครูสอนกวดวิชาและรู้สึกสนุกไปกับการสอนไม่สามารถถอนตัวได้

กล่าวโดยสรุปหนังสือเล่มนี้ เขียนขึ้นจากประสบการณ์การทำงานทางด้านการสอนมากกว่า 20 ปี เป็นหนังสือที่มีคุณค่า เพราะสามารถประยุกต์ใช้ได้ทั้งการสอนในห้องเรียน การสอนงาน การอบรม และการบรรยาย ผู้เขียนได้สอดแทรกเทคนิค วิธีการสอน และเคล็ดลับต่างๆในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสนใจและตั้งใจเรียน โดยยกตัวอย่างประกอบ มีตารางและแผนภาพประกอบเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น

วิธีการนำเสนอเนื้อหามีการเรียงลำดับการนำเสนอเนื้อหาได้ชัดเจนโดยเริ่มจาก แนวทางการเตรียมตัวก่อนการสอน วิธีการสอนให้ผู้เรียนเข้าใจ วิธีกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น วิธีการสอนให้เหมาะกับผู้เรียนแต่ละบุคคลและวิธีการสอนผู้เรียนกลุ่มใหญ่ ดังนั้นการได้อ่านหนังสือเล่มนี้นอกจากจะได้รับความรู้ เทคนิค และวิธีการที่ใช้ในการสอนแล้ว ผู้อ่านยังจะได้รับความรู้เกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่นอีกด้วยเนื่องจากผู้เขียนได้ยกตัวอย่างจากประสบการณ์การสอนของตนเองในประเทศญี่ปุ่นเพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจชัดเจนมากยิ่งขึ้น หนังสือเล่มนี้จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการสอนทุกระดับทุกประเภท

ขั้นตอนการส่ง บทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร

การศึกษาและการพัฒนาสังคม

1. ประเภทของผลงานที่จะตีพิมพ์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

- 1.1 บทความวิจัย
- 1.2 บทความวิชาการ

2. การพิมพ์ต้นฉบับผลงานที่จะตีพิมพ์

- 2.1 ความยาวของบทความวิชาการ/ บทความวิจัย ไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง)
- 2.2 ชนิดของตัวอักษรที่พิมพ์เป็น Angsana UPC ขนาด 16 พอยท์
- 2.3 ระยะการกั้นหน้ากระดาษ
 - หัวหน้ากระดาษ 1.5 นิ้ว
 - ซ้าย 1.5 นิ้ว
 - ขวา 1 นิ้ว
 - ถ่าง 1 นิ้ว

3. รูปแบบการนำเสนอบทความวิชาการ

- 3.1 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- 3.2 บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- 3.3 บทนำ
- 3.4 เนื้อหา
- 3.5 บทสรุป
- 3.6 เอกสารอ้างอิง
- 3.7 การอ้างอิงในเนื้อหาใช้รูปแบบบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
(หัวข้อหลักใช้ขนาดตัวอักษรหนา 18 พอยท์)

4. รูปแบบการนำเสนอบทความวิจัย

- 4.1 ชื่อเรื่องงานวิจัย (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- 4.2 บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- 4.3 คำสำคัญ 2-3 คำ
- 4.4 บทนำ
- 4.5 วิธีการวิจัย
- 4.6 ผลการวิจัย
- 4.7 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัย เพื่อการประยุกต์ใช้
- 4.8 บรรณานุกรม
- 4.7 การอ้างอิงในเนื้อหาใช้รูปแบบบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

5. วิธีการส่งบทความ

5.1 กรอกแบบนำส่งเอกสาร

5.2 แนบบทความ จำนวน 3 ชุด

5.3 แนบบทความ 1 แผ่น (แผ่น Diskette หรือ แผ่นซีดีรอม)

5.4 ส่งเอกสารที่ กองบรรณาธิการวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม ภาควิชา

การอาชีวศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อาคาร QS1 ห้อง408

6. ระยะเวลาในการรอคอย

6.1 กองบรรณาธิการส่งบทความให้กรรมการกลั่นกรองพิจารณา รอผลการพิจารณาจากกรรมการกลั่นกรอง ประมาณ 4 - 8 สัปดาห์

6.2 เมื่อได้รับบทความคืนจากกรรมการกลั่นกรองพิจารณาเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะส่งบทความให้ผู้เขียนบทความแก้ไขตามข้อเสนอแนะของกรรมการกลั่นกรอง ภายใน 1 สัปดาห์

6.3 เมื่อผู้เขียนแก้ไขเรียบร้อยแล้วส่งบทความสมบูรณ์จำนวน 1 ฉบับ พร้อมไฟล์บทความ 1 แผ่น ที่กองบรรณาธิการ

6.4 บรรณาธิการออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์บทความลงวารสาร

7. การตีพิมพ์วารสาร

7.1 กองบรรณาธิการจะรวบรวมเอกสารบทความวิชาการ/บทความวิจัย ส่งตีพิมพ์เมื่อมีจำนวนผู้ขอลงครบแล้ว

7.2 การตีพิมพ์วารสารจะใช้เวลาประมาณ 30 วัน เมื่อได้เล่มวารสารที่สมบูรณ์แล้ว กองบรรณาธิการจะแจ้งผู้เขียนให้ทราบและจัดส่งวารสารให้ต่อไป

หมายเหตุ วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม สงวนสิทธิ์ที่จะไม่ลงตีพิมพ์บทความที่เคยลงใน วารสารวิชาการฉบับอื่นแล้ว

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

บรรณาธิการวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม

ภาควิชาการอาชีวศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

169 ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข อ.เมือง จ. ชลบุรี 20131

โทร. 038-102067

แบบนำส่งเอกสาร เพื่อตีพิมพ์ในวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม

เรียน บรรณาธิการวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม

ผู้ส่งบทความ (ผู้เขียน/ผู้วิจัย) ชื่อ.....นามสกุล.....
 ชื่อ-นามสกุล(ภาษาอังกฤษ).....
 สังกัด.....ตำแหน่งทางวิชาการ.....
 ที่อยู่ปัจจุบันที่สามารถติดต่อได้.....
 โทรศัพท์.....โทรสาร.....มือถือ.....E-mail :

มีความประสงค์ขอส่ง

- ☐ บทความวิชาการ จำนวน 3 ชุด () มีแผ่นDiskette () ไม่มีแผ่นDiskette
 () เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร.....
 () ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่
- ☐ บทความวิจัย จำนวน 3 ชุด () มีแผ่นDiskette () ไม่มีแผ่นDiskette
 () เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร.....
 () ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย).....

 ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์ (กรณีเป็นบุคลากรของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา)
 ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์ (กรณีเป็นนิสิตของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา)
 เสียค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์ จำนวน 2,500.-บาท (สองพันห้าร้อยบาทถ้วน)
 (กรณีเป็นบุคคลภายนอกมหาวิทยาลัยบูรพา)

ลงนาม.....
 (.....)

ผู้ส่งบทความ

วันที่...../...../.....

Department of Vocational Education and Social Development,
Faculty of Education, Burapha University
ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
169 ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131
โทรศัพท์ 038-102067-68 โทรสาร 038-391043
<http://www.edu.buu.ac.th/vesd/>